

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Obraz Německa v amerických médiích 1945-1950

Diplomová práce

Studijní program: N7105 – Historické vědy

Studijní obor: 7105T021 – Historie

Autor práce: **Bc. Petr Čížek**

Vedoucí práce: PhDr. Michal Ulvr, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

- Jméno a příjmení: **Bc. Petr Čížek**
- Osobní číslo: **P14000739**
- Studijní program: **N7105 Historické vědy**
- Studijní obor: **Historie**
- Název tématu: **Obraz Německa v amerických médiích 1945-1950**
- Zadávající katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- Práce si klade za cíl zachytit proměny mediálního obrazu Německa ve Spojených státech amerických v letech 1945-1950.
- Představy americké veřejnosti o nacistickém Německu v závěru druhé světové války byly definovány zprávami o obětech vrcholících bojů a reportážemi ze zničených měst či objevených koncentračních táborů. Po uzavření příměří však německé téma mění podobu. Záběry německých civilistů bez domova a Norimberské procesy konfrontovaly běžného Američana se skutečnou tvářím bývalého nepřítele. Po vyhlášení Marshallova plánu a především během Berlínské blokády 1948-1949 už média zobrazovala německé obyvatelstvo jako oběť, které je třeba pomoci.
- Tato proměna bude zachycena pomocí analýzy dobového tisku, filmu a dalších médií s využitím příslušné zahraniční odborné literatury.
- Součástí práce bude také okrajové srovnání s totožnou problematikou Japonska v témže období.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DAVIDSON, Eugene. The death and life of Germany: an account of the American occupation. New York: A. A. Knopf, 1959.

GRAHAM-DIXON, Francis. The Allied occupation of Germany: the refugee crisis, denazification and the path to reconstruction. London: I.B.Tauris, 2013. ISBN 978-0-85772-275-1 (e-book).

JUNKER, Detlef, ed. The United States and Germany in the Era of the Cold War, 1945-1990: A Handbook, Volume 1 (1945-1968). Cambridge: Cambridge University Press, 2004. ISBN 978-0-521-79112-0.

LEWKOWICZ, Nicolas. Lewkowicz, N. The German Question and the Origins of the Cold War. Ipc Press, 2008. ISBN 8895145275.

METTRAUX, Guénaél. Perspectives on the Nuremberg Trial. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 0199232334.

SHLAIM, Avi. The United States and the Berlin Blockade, 1948-1949: A Study in Crisis Decision-Making. Berkeley: Univ. of California Pr., 1983. ISBN 0-520-04385-5.

WINKLER, Allan M. The politics of propaganda : the Office of War Information, 1942-1945. New Haven: Yale University Press, 1978. ISBN 978-0300021486

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Michal Ulvr, Ph.D.

Katedra historie

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2015**

Termín odevzdání diplomové práce: **29. dubna 2016**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2015

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu své diplomové práce, PhDr. Michalu Ulvrovi, Ph.D., za cenné rady a podněty, které mi velice pomohly při tvorbě této práce.

Anotace

Tato práce si klade za cíl zachytit proměny mediálního obrazu Německa ve Spojených státech amerických v letech 1945-1950. Představy americké veřejnosti o nacistickém Německu v závěru druhé světové války byly značně deformované díky zjednodušujícímu pohledu válečného zpravodajství. V poválečných letech se však budoucnost Německa stala předmětem sporu se Sovětským svazem. V této situaci se mediální obraz Německa rychle změnil. Během Berlínské blokády 1948-1949 už média zobrazovala německý národ jako oběť, kterou je třeba zachránit ze spárů komunismu. Tato proměna bude zachycena pomocí analýzy dobového tisku, filmu a dalších médií s využitím příslušné zahraniční odborné literatury. Součástí práce bude také srovnání s totožnou problematikou Japonska v témže období.

Klíčová slova

Spojené státy americké, Německo, Japonsko, druhá světová válka, studená válka, norimberské procesy, blokáda Berlína, mezinárodní politika, nacismus, komunismus, demokratizace, propaganda, média, veřejné mínění, tisk, karikatura, film

Annotation

Objective of this study is the analysis of the changing image of Germany in the American media in the years 1945-1950. At the end of World War Two, the American idea of Nazi Germany was deformed by simplifying view of wartime news reports. After the war , the future of Germany became a subject of dispute with the Soviet Union. In this situation the image of Germany quickly changed. By the time of the Berlin blockade in 1948-1949, the media showed the German people as victims, who should be saved from communist grasp. This change will be captured by analysis of American daily press and other audiovisual media, and compared with relevant literature. This study will also compare this issue with contemporary problem of the post-war occupation of Japan.

Key words

United States of America, Germany, Japan, World War Two, Cold war, Nuremberg trials, Blockade of Berlin, international politics, nazism, communism, democratization, propaganda, media, public opinion, press, cartoon, film

Obsah

ÚVOD.....	8
1. METODOLOGIE PRÁCE S PRAMENY A LITERATUROU	10
1.1 Práce s prameny	10
1.2 Literatura	12
2. NEPŘÍTEL OČIMA VÁLEČNÉHO ZPRAVODAJSTVÍ, 1944-1945.....	14
3. REVIZE NĚMECKÝCH A JAPONSKÝCH DĚJIN.....	19
4. TRESTÁNÍ VÁLEČNÝCH ZLOČINCŮ, 1945-1947.....	23
4. 1 Mediální pokrytí Norimberského procesu	23
4. 2 Norimberská polemika	25
4. 3 Denacifikační soudy.....	27
4. 4 Srovnání s japonskými procesy.	28
5. SPOJENECKÁ OKUPACE OČIMA MÉDIÍ, 1944-1950	30
5. 1 Počáteční konfrontace s německým obyvatelstvem.....	30
5. 2 Potravinová situace, kriminalita a černý trh.....	31
5. 3 Cesty demokratizace Německa	34
5. 4 Průzkumy veřejného mínění.....	38
5. 5 Srovnání s okupací Japonska	40
6. VÝHLEDY DO BUDOUCNOSTI, 1945-1948	42
6. 1 Záměry amerických představitelů	42
6. 2 Rané mediální prognózy	44
6. 3 Média v zápase o charakter Německa	47
6. 4 Srovnání s prognózami pro Japonsko	50
7. MEDIÁLNÍ OBRAZ BERLÍNSKÉ BLOKÁDY, 1948-1949.....	53
7. 1 Eskalace blokády.....	53
7. 2 Polarizace německého tématu	55
7. 3 Vítězné rozuzlení krize.....	58
8. NA FRONTĚ STUDENÉ VÁLKY, 1949-1950	60
8. 1 Spolková republika Německo - „My patříme k západu“	60
8. 2 Německá demokratická republika – „loutka sovětských pánů“	64
8. 3 „Japonsko už čekalo dost dlouho“	66
ZÁVĚR	68
Seznam použitých zdrojů	71
Seznam příloh.....	87

ÚVOD

Každý moderní mezinárodní konflikt je současně válkou psychologickou. Bojující strany bohatě využívají možnosti sdělovacích prostředků a propagandy, aby své obyvatelstvo naučily nenávidět nepřítele. Dokud se identita nepřítele nemění, je možné dodržovat jednoduché schéma „my“ versus „oni“. Někdy však nastane situace, kdy se z nedávných nepřátel stávají spojenci, nebo naopak. Média se pak musí s těmito změnami vypořádat, aniž by při tom ztratily svoji důvěryhodnost. Přesně k takové situaci došlo po skončení druhé světové války v amerických sdělovacích prostředcích.

Nacistické Německo i císařské Japonsko si během druhé světové války vysloužily ve Spojených státech pověst absolutních nepřátel lidské civilizace. Když se je v roce 1945 konečně podařilo porazit, Američané byli pevně rozhodnuti oba národy potrestat a vymýtit jejich militantní ideologie. V konfrontaci s ambiciózním Sovětským svazem však museli američtí politici svou restriktivní politiku vůči poraženým zemím rychle revidovat. V návaznosti na to americká média přestala Němce démonizovat, a postavila je do role bezbranných obětí sovětské expanze. Touto cestou se Německo dočkalo nečekaně rychlé politické rehabilitace a do roku 1949 bylo americkým veřejným míněním přijato jako součást západního světa.

Obecným cílem této práce je zachytit vývoj obrazu Německa v amerických médiích mezi lety 1945 a 1950. Tento zdánlivě krátký časový úsek obsahuje velké množství témat, z nichž mnohá by si zasloužila samostatné zpracování.

Začátek zkoumaného období zasazuje do období zimy 1944-1945, kdy válka v Evropě vstupuje do své konečné fáze, a zároveň v amerických médiích vrcholí protiněmecká nálada. Poznatky z tohoto období použiji pro ilustraci „výchozího stavu“, aby poválečné změny byly lépe patrné. V souvislosti s tímto obdobím chci poukázat na zajímavý fenomén – dobovou tendenci chápat celé německé dějiny jako neustálý koloběh dobových válek s cílem ovládnout svět.

Chronologicky první úkol této práce je zjistit, jak dlouho po skončení války americká média pokračovala v ostrém protiněmeckém kurzu. S tím úzce souvisí mediální pohled na stíhání a souzení předních nacistů a válečných zločinců. Očekávám, že pohled do tváří takových postav, jako byli Hermann Göring nebo Rudolf Hess, americké čtenáře spíše utvrdí v nenávisti vůči Německu. Dalším úkolem této práce je zachytit mediální obraz spojeneckého okupačního režimu. Toto téma nabízí mnoho zajímavých otázek. Dokázaly média věrohodně ukázat poválečnou humanitární krizi? Pokud ano, změnilo se tím nějak vnímání německého národa? Jak bylo hodnoceno počinání vlastních okupačních vojsk? Souhlasil tisk s tím, jaká politika byla v americké okupační zóně praktikována?

V období let 1945 až 1948, tedy ještě před tím, než další vývoj Německa definitivně určila „železná opona“, ještě nebyla dlouhodobá budoucnost Německa zcela zřejmá. Úkolem práce proto bude zjistit, jaký osud američtí novináři Německu předpovídali, a jak se jejich předpovědi měnily v závislosti na vývoji mezinárodně-politické situace.

Berlínská blokáda v letech 1948 a 1949 značně vyostřila mezinárodní situaci. Spojenci projevíli velké úsilí, aby ubránili Německo před vlivem Sovětů, a proto lze očekávat, že také americký tisk se postavil spíše na stranu německého národa. Otázka zní, jakým způsobem se novináři adaptovali na situaci, že Američané nyní v podstatě chrání své bývalé nepřátele? Vyvolala tato situace názorové dilema, nebo zcela převážil strach ze šíření komunismu?

Závěrečná část této práce by měla dospět do fáze, kdy americká média znovu akceptují Spolkovou republiku Německo jako součást západního světa. Tato práce se pokusí zjistit, do jaké míry a jakým způsobem se na konci 40. let rozštěpilo vnímání obrazu východního a západního Německa a jeho obyvatel.

Průběžnou součástí rozboru bude stručné srovnání s problematikou Japonska. Poválečné Japonsko má s Německem mnoho společných rysů: také zde došlo k vyvrácení zavedených pořádků, k intenzivní okupaci a s tím souvisejícím hlubokým změnám v politické, společenské i kulturní rovině. Existují tu však také podstatné rozdíly: Japonsko bylo po válce ušetřeno velmocenských sporů, protože hlavním okupantem zde byly Spojené státy americké. Velkou roli hrály také značné kulturní rozdíly mezi okupanty a okupovanými. Předpokládám, že nalezením a porovnáním vhodných paralelních mediálních témat je možné vnést do celé problematiky více světla.

Považuji za důležité uvést, že tato práce se nepokouší o celkovou charakteristiku dobových amerických představ o Němcích a Japoncích. Mediální obraz byl pouze jeden z faktorů, který pomáhal tyto představy formovat a usměrňovat. Dokonce jsem přesvědčen, že v mnoha případech byl mediální obraz zcela v rozporu s osobními zážitky vojáků a civilistů, kteří viděli poražené státy na vlastní oči. Nicméně denní tisk - ať už psal pravdu, či nikoli - vždy hrál v americké společnosti poměrně významnou roli. Společně s rozhlasem byl mnohdy jediným dostupným způsobem, jak získat informace o světovém dění. Proto jsem přesvědčen, že tato práce může být užitečným příspěvkem ke studiu amerických poválečných dějin.

1. METODOLOGIE PRÁCE S PRAMENY A LITERATUROU

1.1 Práce s prameny

Mým záměrem bylo vytvoření rozboru mediálního obrazu Německa a Japonska skrze studium amerických novinových článků, příspěvků zahraničních korespondentů, čtenářských dopisů, satirických karikatur, fotografických reportáží, a také s pomocí dobových filmových týdeníků, dokumentárního a hollywoodského filmu. Z praktických důvodů jsem mohl pracovat pouze s volně dostupnými digitalizovanými materiály. Internetové služby Google News, Google Books, Archive.org a Youtube.com se v tomto ohledu ukázaly jako vhodné nástroje. Přestože neumožňují náhled do nejdůležitějších periodik (The New York Times, Washington Post, The Wall Street Journal), nebo nenabízejí ucelené sbírky filmových materiálů, stále obsahují dostatečné množství volně dostupného digitalizovaného materiálu s velkou výpovědní hodnotou.

Při výběru dobového tisku jsem preferoval deníky, které byly ve své době masově čtené, kladly co největší důraz na zahraniční události a obsahovaly editoriál nebo názorovou rubriku pro zahraniční korespondenty. V různém rozsahu jsem použil 32 různých deníkových titulů a jeden obrazový týdeník. V každém dílčím období jsem detailně prostudoval jeden nebo dva kvalitní deníky, a následně prováděl srovnání s dalšími periodiky. Ve snaze o vytvoření co nejúplnějšího obrazu zkoumaného šestiletého období jsem prostudoval přibližně 1150 dobových novinových článků na témata jakkoli se týkající poválečného Německa nebo Japonska. Z tohoto počtu v této práci cituji více než 300 článků.

Zahraniční zpravodajství napříč různými deníky vykazovalo poměrně velkou homogenitu, protože zprávy byly obvykle přebírány z centrálních kanceláří velkých tiskových agentur, jako např. Associated Press, International News Service nebo United Press. O to více důležité pro mě byly názorové rubriky, čtenářské dopisy nebo editoriály, kde čtenáři, redaktoři a světoví novináři zveřejňovali své reakce na aktuální dění. Zdaleka nejdůležitější články psali zahraniční korespondenti, jako například Dorothy Thompsonová, Dewitt Mackenzie, Karl Henry von Wiegand, Paul Mallon nebo William Henry Chamberlin. Tito novináři světového formátu vedli své pravidelné rubriky, které byly tištěny v každých lepších novinách, jejich příspěvky velice frekventovaně a pohotově komentovaly aktuální události a skutečně ovlivňovaly veřejné mínění po celých Spojených státech. Mnozí z těchto autorů byli opakovaně kritičtí vůči americké okupační politice a často se pokoušeli o prognózy budoucnosti německého národa. Takové články byly pro tuto práci maximálně relevantní.

Zvláštní kategorii studovaného materiálu tvoří karikatury, fotografie, mapy a grafická znázornění. Běžné novinové články ve čtyřicátých letech nabízely oproti dnešku jen skrovné množství obrázků, pomineme-li grafickou reklamu, která byla v té době naopak všudypřítomná. Uvědomíme-li si však, jak velkou měrou se obrazový materiál podílí na čtenářově vnímání předkládaného sdělení, získává i jediná malá fotografie velkou důležitost při posuzování celkového působení článku. Tohoto efektu si byli dobře vědomi tvůrci proslulého obrazového týdeníku Life, kde je detailní velkoformátová fotografie hlavní sdělovací médium. Čtenář ani nemusí přijít do styku s doprovodným textem, ale nevyhne se detailním výjevům lidské tragédie v troskách zničeného Berlína nebo pohledu do zamračených tváří východoněmecké „rudé mládeže“. Fotografie v týdeníku Life jsou především nosiče emocí. Proto se mé poznámky k reportážím časopisu Life týkaly v první řadě fotografiím, a teprve následně doprovodnému textu.

Nedůvěra americké veřejnosti k poraženým nepřítelům přetrvávala ještě v průběhu celého zkoumaného období, a proto Němci i Japonci byli po určitou dobu i nadále terčem karikaturistů. Tento jev mezi lety 1945 a 1950 prochází pozoruhodnou proměnou, kdy novinová karikatura nejprve po nějakou dobu používá nacismus jako srovnávací pomůcku při kritice komunismu. S postupem času je však čím dál méně vhodné zesměšňovat poražené národy, protože se ocitají na té „správné“ straně železné opony. Proto karikatura na konci čtyřicátých let zcela obrací svoji pozornost proti sovětské hrozbě. Souběžně s tím Německo přestává být zápornou postavou.

Také studium dobové kinematografie bylo silně omezeno podmínkou dostupnosti. Za pomoci internetové filmové databáze IMDB.com a serverů Archive.org a Youtube.com jsem našel a zhlédl celkem 21 filmových ukázek, týkajících se poválečného Německa. Z tohoto počtu bylo nejvíce přínosných třináct propagačních filmů americké a britské produkce pro United States Department of War, které byly určeny pro americkou veřejnost, nebo speciálně pro vojáky americké okupační armády. Dalším studovaným materiálem jsou filmové týdeníky z produkce United News, Castle Films a RKO Pathé, nebo propagačních oddělení jednotlivých amerických ministerstev, a nakonec unikátní film na pomezí dokumentu, dramatu a propagandy - „*The Big Lift*“ z roku 1950, jehož děj se odehrává během Berlínské krize a naráží na celou řadu dobových témat. Pro úplnost v rámci tématu je možné dodat, že britská produkční společnost British Pathé zveřejnila na serveru youtube.com ještě mnohem větší sbírku historických filmů s problematikou poválečného Německa, ale britská média nespádají do vymezení této práce.

1.2 Literatura

Problematika poválečné okupace a rekonstrukce Německa a Japonska již zpracovalo mnoho historiků z nejrůznějších úhlů. Téma stojí chronologicky i kontextově na předělu dvou dramatických etap dvacátého století – druhé světové války a studené války, a tudíž v sobě implikuje mnoho zásadních otázek k zodpovězení. První pokusy o knižní interpretaci vznikly už ve čtyřicátých letech.¹ Kvalitní historické práce však vyžadovaly určitý časový odstup. Od padesátých let až do současnosti byl osud poválečného Německa důležitým tématem pro všechny hlavní západní badatelské proudy. Odlišně jej interpretovali tradicionalisté, revizionisté i post-revizionisté. Tradičně větší důraz byl vždy kladen na politiku, ekonomiku, bezpečnostní otázky a denacifikaci, zatímco například otázka uprchlické krize v poválečném Německu se dočkala souvislého zpracování až v druhé dekádě 21. století, a to pouze v rámci britské okupační zóny.²

Soudobý americký mediální obraz poválečného Německa není příliš frekventované téma. V roce 1960 vznikla nevelká publikace *Five Images of Germany; Half a Century of American Views on German History* amerického historika H. C. Meyera, která rozebírá obraz Německa v americké literatuře. Mezi soudobými texty jsem našel pouze jedinou krátkou studii německého historika Thomase Reuthera pod názvem *In Hitler's Shadow: American Images of Germany*,³ která se soustředí na tisková média, a tak se velice blíží zaměření této práce. Její omezený rozsah však nenabízí dostatek prostoru pro detailnější rozbor. Sám Reuther zde konstatuje, že moderní syntéza na toto téma v té době ještě nebyla vydána, a tento stav zřejmě platí dodnes.

Při studiu dobového tisku bylo nutné si jednotlivé zprávy a komentáře správně přiřazovat k historickým událostem. K tomu jsem využil několik monografií, které se zabývají okupovaným Německem tradičním způsobem, tedy z pohledu „velkých dějin“. V první řadě to byla výborné dílo *Germany and the United states: A special relationship?*⁴ amerického historika s německými kořeny Hanse Wilhelma Gatzkeho. Gatzke ve své knize poměrně vyváženě sleduje vývoj americko-německého vztahu již od vzniku moderního německého státu v roce 1871. Každému období se však nemůže věnovat příliš podrobně. Proto ji vhodně doplnila kniha *The Death and Life of Germany: An*

¹ *Occupation of Germany: policy and progress 1945-46*. Washington, D.C.: United States Government Printing Office, 1947.

² GRAHAM-DIXON, Francis. *The Allied occupation of Germany: the refugee crisis, denazification and the path to reconstruction* [online]. London: I.B.Tauris, 2013. ISBN 978-0-85772-275-1. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/home.action>

³ REUTHER, Thomas. *In Hitler's Shadow: American Images of Germany*. In: JUNKER, Detlef, ed. *The United States and Germany in the Era of the Cold War, 1945–1990* [online]. Cambridge University Press, Cambridge 2004. ISBN 978-0-511-19360-6. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/home.action>

⁴ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United states: A special relationship?* Harvard University Press 1980. ISBN 0-674-35326-9.

*Account of the American Occupation*⁵ amerického historika Eugene Davidsona. Kladem této knihy je vyčerpávající náhled do života a fungování americké okupační zóny v Německu. Detailní analýza politického a hospodářského vývoje je obohacena epizodami z lidských příběhů, které se odehrávaly jak mezi německým obyvatelstvem, tak mezi vojáky americké okupační armády. Gatzke ve své bibliografii doporučuje Davidsonovu knihu jako poměrně kritickou k americkému okupačnímu režimu. I přesto bylo nutné používat Davidsonovu knihu s určitou opatrností, protože výklad událostí odpovídal tradicionalistickému pojetí. Značně odlišný úhel pohledu nabídla kniha amerického historika Nicholase Lewkowicze *The German Question and the Origin of the Cold War*,⁶ která zkoumá, jakými způsoby Spojené státy zapojovaly západní část Německa do svých ekonomických, politických a ideologických zájmů, nebo přímo slovy Lewkowicze - do tzv. „Velkého plánu“.

Další část použité literatury se zabývá jednotlivým úzce vymezeným problémem. Kniha Allana M. Winklera *The Politics of Propaganda: Office of War Information 1942-1945*⁷ nastiňuje vztah Američanů k válečné propagandě. Z obsáhlého sborníku Guénaëla Mettrauxe *Perspectives on the Nuremberg Trial* jsem vybral texty od tří autorů, kteří se s různým časovým odstupem a z různých pozic vyjadřují k Norimberským a Tokijským procesům. Prvním textem je vyjádření Henryho L. Stimsona, ministra války v kabinetu prezidenta Roosevelta v letech 1940-1945 o přípravě a podobě válečných tribunálů.⁸ Také jsem použil srovnání Tokijského a Norimberského procesu od Berta V. A. Rölinga, jednoho ze soudců při Tokijských procesech.⁹ Třetím textem je úryvek knihy německého filosofa Karla Jasperse k otázce německé válečné viny.¹⁰ Ze sborníku Detlefa Junkera *The United States and Germany in the Era of the Cold War* jsem kromě již uvedené Reutherovy studie použil také příspěvek Barbary Fait¹¹ o procesu demokratizace Německa a okrajově také příspěvek Davida B. Posnera¹² o mediálním vztahu USA a Německa. K tématu amerických armádních průzkumů veřejného

⁵ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany: An Account of the American Occupation*. New York: Alfred A. Knopf 1959.

⁶ LEWKOWICZ, Nicholas. *The German Question and the Origins of the Cold War*. Milano: IPOC Press 2008. ISBN 978-88-95145-27-3.

⁷ WINKLER, Allan M. *The Politics of Propaganda: Office of War Information 1942-1945*. Yale University Press 1978. ISBN 9780300021486.

⁸ STIMSON, Henry Lewis. *The Nuremberg Trial: A Landmark in law*. In: METTRAUX, Guénaël, ed. *Perspectives on the Nuremberg Trial*. Oxford University Press 2008. ISBN 978-0-19-923233-8.

⁹ RÖLING, Bert V. A. *The Nuremberg and the Tokyo Trials in Retrospect*. In: METTRAUX, Guénaël, ed. *Perspectives on the Nuremberg Trial*. Oxford University Press 2008. ISBN 978-0-19-923233-8.

¹⁰ JASPERS, Karl. *The Question of German Guilt*. In: METTRAUX, Guénaël, ed. *Perspectives on the Nuremberg Trial*. Oxford University Press 2008. ISBN 978-0-19-923233-8.

¹¹ FAIT, Barbara. *Supervised Democratization: American Occupation and German Politics*. In: JUNKER, Detlef, ed. *The United States and Germany in the Era of the Cold War, 1945–1990* [online]. Cambridge University Press, Cambridge 2004. ISBN 978-0-511-19360-6. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/home.action>

¹² POSNER, David B. *Blurred Sovereignty: The German-American Media Relationship in the Postwar Era*. In: JUNKER, Detlef, ed. *The United States and Germany in the Era of the Cold War, 1945–1990* [online]. Cambridge

mínění v poválečném Německu jsem využil úzce specializovanou publikaci historiků Richarda a Anne Merrittových.¹³ Tento výčet nezahrnuje několik dalších titulů, ze kterých jsem čerpal jen okrajově (viz. seznam použité literatury).

2. NEPŘÍTEL OČIMA VÁLEČNÉHO ZPRAVODAJSTVÍ, 1944-1945

Časové vymezení mého výzkumu záměrně nezačíná kapitulací Německa v květnu 1945, ale již na přelomu let 1944 - 1945. Mým záměrem je snaha zachytit výchozí stav – tedy období vrcholící války, kdy jsou americká média v režimu válečného zpravodajství.

První lednové dny se odehrávaly ve znamení tvrdých bojů, když krachoval poslední pokus německé armády obrátit situaci na západní frontě v takzvané „bitvě o Výběžek“. Rozhořčení američtí vojáci dobývali své pozice zpět, když 13. ledna nedaleko křižovatky u městečka Malmédy našli zmrzlé ostatky jednadsmesáti svých kamarádů, které před třemi týdny zajali a popravili vojáci Waffen SS. V následujících dvou dnech se zpráva o Malmédském masakru prohnala tiskem s velkými rozhořčenými titulky: „Pěšáci proklínají Němce na dějišti masakru G. I. v Belgii“, „Zmrzlá těla zůstala nepohřbena“,¹⁴ nebo „Pěšáci proklínají německé vrahy a slibují úplnou pomstu“.¹⁵ Jeden článek v *The Deseret News* z 19. ledna prohlásil, že bitva v Ardenách ukončila „sportovní“ přístup amerických vojáků k válce, naučila je hrát tvrdě a prohloubila jejich nenávist vůči „náckům“. „*Jestli to chtějí hrát tvrdě, budeme hrát tvrdou hru. A nikdo neumí hrát tak tvrdě, jako my.*“¹⁶

Malmédský masakr je jen první z mnoha událostí roku 1945, které vystupňovaly už tak silný protiněmecký sentiment. Palcové titulky se každý den snažily imponovat čtenáři ohromnými číslicemi, vyjadřujícími stovky tun bomb shozených na německá města, odhadovaný počet obětí nebo počet „nácků“ zabitých v boji. Vzácností nebyly ani takové fráze, které bychom dnes označili za silně kontroverzní, například „*Bomby zabíjejí nacistické úprchlíky*“.¹⁷ Protiněmecký sentiment ještě zesílilo objevování vyhlazovacích a koncentračních táborů. I pro otrlého válečného novináře muselo být nepředstavitelně těžké pochopit, natož pak popsat americkým čtenářům taková místa, jako byl Buchenwald nebo Bergen-Belsen. Z článků, které vznikly bezprostředně po osvobození, se toho

University Press, Cambridge 2004. ISBN 978-0-511-19360-6. [cit. 24. 3. 2016] Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/home.action>

¹³ MERRITT, Anna J. – MERRITT, Richard L. *Public opinion in occupied Germany: the OMGUS surveys, 1945-1949*. [online] Urbana: University of Illinois Press, 1970. [cit. 24. 3. 2016]. ISBN 0252000773. Dostupné z: <https://archive.org/details/publicopinionino00merr>

¹⁴ *Doughboys Curse at Scene of GI Massacre in Belgium*. In: *The Milwaukee Journal*. 15. 1. 1945, s. 2.

¹⁵ *Yanks Recapture Field of Dead*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*. 15. 1. 1945, s. 2.

¹⁶ *Yank Soldiers Get Tough, Learn to Hate Nazis*. In: *The Deseret News*, 19. 1. 1945, s. 2.

¹⁷ *Bombs Slay Nazi Refugees*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 4. 2. 1945, s. 2.

čtenář příliš mnoho nedozvěděl. Novináři obvykle marně hledali vhodná slova, kterými by dostatečně vyjádřili, co viděli.¹⁸ I kdyby správná slova našli, obraz holocaustu by pravděpodobně zůstal příliš vzdálený od poklidné každodennosti na domácí půdě. Paradoxně silnější emoce však vyvolávaly reportáže z osvobozených táborů pro zajaté spojenecké vojáky.¹⁹ Pohled na ztýrané a vyhladovělé syny vlastního národa zasáhl domácí čtenáře více, než tragické příběhy poněkud více odcizených Evropanů. Korespondenti obvykle k dispozici bezprostřední výpovědi anglicky mluvících zajatců, takže reportáže byly více srozumitelné a zároveň plné explicitních detailů.²⁰ Čtenářka časopisu *Life* Jane M. Smithová vyjádřila své emocionální pohnutí ve svém dopise: „... nedokážu si představit důvod publikování takových obrázků, jako byly ty s vyhladovělými americkými válečnými zajatci. Průměrný Američan má dost představivosti a prozíravosti, aby už byl dávno přesvědčen o tom, že jeho vražední nepřátelé musí být umlčeni. Dokážeme to i bez těch obrazových důkazů, dokud se naši muži nevrátí. Naše srdce jsou už nyní dost obtěžkána.“

Dobrou možnost přiblížit evropskou realitu měl fotografický týdeník *Life*. Mezi ostatními vyniká výtisk ze 7. května 1945, který je věnován speciálně Německu a přináší hned několik zevrubných reportáží. Nejprve fotografická reportáž *Attrocities* tvrdě a bez cenzury konfrontovala čtenáře s pochmurnými detaily koncentračního tábora Bergen-Belsen.²¹ Následoval rozsáhlý hlavní článek Percyho Knautha *The German People* s výmluvným podtitulem „*Hrstka anti-nacistů čelí děsivému úkolu vykoupit národ, který necítí vinu ani lítost.*“²² Čtenář zde dostal možnost si vytvořit obraz o německém národě na základě několika „zástupců“ z tábora nacistů i anti-nacistů: zoufalého vojáka Lotze, který ve strachu z blížících se Američanů zastřelil svoji rodinu i sebe; anti-nacistického novináře Holbacha, který byl dočasně jmenován starostou Frankfurtu; skupiny samozvaných venkovských „lovců nacistů“; a nakonec profesorky gymnázia, která otevřeně obhájuje Hitlerův režim. Vidíme zde chvályhodnou snahu rozlišovat nacisty a ne-nacisty, ale celkový obraz německého národa zde přesto zůstává naprosto negativní. Další sondu do kolabujícího Německa mohl čtenář shlédnout v následujícím čísle z 14. května, kde ze všeho nejvíce vynikají fotografie případů hromadných sebevražd německých vojáků i celých rodin.²³

Komentáře na adresu Němců byly obvykle tvrdé, ale někdy sahaly daleko za hranice obvyklého uvažování. Korespondent Dewitt Mackenzie ve svém příspěvku z 1. května 1945 zveřejnil vyjádření nejmenovaných redaktorů z jihu Spojených států. První z nich navrhoval kompletní sterilizaci

¹⁸ *German Civilians Brought To See Bodies Of Hundreds Nazis Starved To Death*. In: *Toledo Blade*, 30. 4. 1945, s. 3.

¹⁹ *1,277 Yanks are rescued. Mistreated by Nazis*. In: *The Milwaukee Journal*, 2. 4. 1945, s. 5.

²⁰ *Dear Ma: Here's How Nazis Left Me Just Skin, Bones*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 15. 6. 1945.

²¹ *Attrocities*. In: *Life*, 7. 5. 1945, s. 32.

²² *The German People*. In: *Life*, 7. 5. 1945, s. 69.

²³ *The War Ends in Europe* In: *Life*, 14.5. 1945, s.27

německého národa, aby do 25 let vyhynuli a nemohli rozpoutat další válku. Jiný editor zase navrhoval rozptýlit Němce po světě, aby se nemohli nikdy znovu sjednotit.²⁴ Mackenzie to prezentuje jako extrém, ale sám o týden později, šokován objevenými německými zločiny, kritizoval všechny projevy shovívavosti, ačkoli při tom nepoužil podobně tvrdá slova.²⁵ Raději než velký tribunál s nacisty preferoval rychlé vojenské soudy. Výmluvně vyjádřil svou zkušenost s německým militarismem: *"Jednou věcí si můžeme být jisti – Němci jsou myšlenkově stále na pochodu. Viděli jste někdy sílu, s jakou pochodují Hitlerovy gardy smrti? Já ano a ta strašná neúprosnost, se kterou jejich podpatky narážejí do dlažby – to je něco, co se nedá zapomenout. Znamená to válku."* Redakce *Schenectady Gazette* 1. května 1945 napsala, že celý německý národ nese kolektivní odpovědnost za nacistické zločiny, protože si Hitlera a NSDAP zvolil zcela dobrovolně, a že Hitlerova politika byla zkrátka nabídkou, která reagovala na odvěkou německou poptávku.²⁶

Případy shovívavosti či empatie vůči Němcům byly v novinách nežádoucí. V časopisu *Life* se však odehrál případ, kdy rakousko-americký novinář William S. Schlamm svým článkem „*Hitler*“ v týdeníku *Life* nechtěně vyvolal bouřlivou čtenářskou reakci.²⁷ Schlamm v jedné pasáži s jistou dávkou ironie vyjmenovával kladné ctnosti německého národa. *„Němci měli vždy tak vysokou spotřebu mýdla, toaletního papíru a piva na hlavu, že civilizovaný svět je zkrátka odmítl považovat za barbary.“* Ale vzápětí použil formulaci, která se zdála být míněna vážně: *„A civilizovaný svět má pravdu. Němci nejsou žádní barbaři. Ve skutečnosti jsou to idealisté. Šlápou vám na nohu jen proto, že vždycky míří ke hvězdám.“* A tyto tři věty vyprovokovaly jistého pana Williama Rose Beneta natolik, že poslal do redakce dlouhý kritický dopis, ve kterém rozhořčeně kritizuje Schlammův článek: *„Nemohl jsem uvěřit, že vidím tato slova vytištěná na papíře. Řekněte to mariňákům! Nebo ještě lépe, řekněte to těm, kdo viděli živé mrtvoly ve vězeňských táborech, nebo zuhelnatělým tělům mužů, žen a dětí, upečených jako chleba v obřích pecích, mučících komorách! Míří ke hvězdám - jak opovrženíhodná hloupost!“*²⁸ Následně pan Benet Němce naprosto paušálně označil za mentálně nestabilní, patologické násilníky a militantní fanatiky fascinované smrtí. Schlamm se musel bránit prohlášením, že se jednalo o nepochopený sarkasmus. Redakce pod Schlammovou reakcí ještě zveřejnila krátké ujištění, že autor článku si je dobře vědom německých zločinů.

Protiněmecká nálada nebyla ve Spojených státech ničím novým. V období první světové války byla prezidentem Wilsonem zřízena nezávislá vládní agentura *Committee on Public War Information*

²⁴ *Allies Face Problem In Reforming Germans*. In: *The Deseret News*, 1. 5. 1945, s.

²⁵ MACKENZIE, Dewitt. *The War Today by DeWitt Mackenzie*. In: *The Evening Independent*. 8. 5. 1945, s. 1.

²⁶ *Responsibility*. In: *Schenectady Gazette*, 1. 5. 1945, s. 10.

²⁷ SCHLAMM, William S. *Hitler*. In: *Life*, 23. 4. 1945.

²⁸ *Letters to the editors*. In: *Life*, 14. 5. 1945, s. 8.

(zkráceně CPI), jejímž úkolem bylo podporovat válečné úsilí skrze ovlivňování veřejného mínění.²⁹ Za necelé dva roky činnosti CPI dokázala uměle vyvolat silné protiněmecké nálady, které přerůstaly do absurdních podob. Podniky, ulice i celá města s německými názvy byly přejmenovávány. Američané německého původu byli v lepším případě terčem podezření, ale v horším případě byli společensky ostrakizováni, nebo dokonce uvězněni pro podezření ze sabotáže. Po válce však nastalo vystřízlivění. Slovo "propaganda" postupně dostalo negativní význam, protože vyjadřovalo něco lživého a manipulativního.³⁰

Společně s vypuknutím druhé světové války se otázka propagandy znovu vrátila na pořad dne. Na začátku roku 1942 sloučil prezident Roosevelt existující propagační instituce do Úřadu pro válečné informace (Office of War Information, dále jen OWI).³¹ Negativní zkušenost z předchozí války nebyla zapomenuta. Brzy po zřízení OWI bylo jasné, že propaganda tentokrát nebude žít svým vlastním životem a vnitřně rozdělovat americkou společnost, jako kdysi CPI, ale bude působit v mnohem omezenějším prostoru, a vždy pouze podle potřeb politického vedení.³² Důsledkem byl více pozitivní charakter propagace. OWI vydával pamflety a točil naučné nebo dokumentární filmy. Propaganda cílila na všechny skupiny amerických obyvatel, včetně Afroameričanů. Snažila se obyvatele povzbudit k práci, přimět k šetření strategických materiálů nebo ke koupi válečných dluhopisů. Častým tématem byla oslava výdobytků americké demokracie a „amerického způsobu života“. K tomuto trendu se přidávaly i soukromé podniky, které ve své novinové inzerci běžně využívaly americké národní symboly, vojenské motivy, pietní kresby vojenských hřbitovů nebo idealizovaná vyobrazení života amerických rodin.³³ V denním tisku tento fenomén dosáhl absolutního vrcholu ve dnech „V-E“ a „V-J“, tedy při příležitosti Německé a Japonské kapitulace.

V porovnání s Německem byl obraz Japonska ještě více zkreslený. Podstatnou roli zde sehrála obecně špatná veřejná informovanost o Japonském národě. Propaganda tedy začínala téměř „na zelené louce“, což jí dalo výbornou příležitost k vybudování obrazu nepřítele podle svých vlastních potřeb. Karikatury a plakáty proměnily Japonce v barbarská stvoření drobného vzrůstu s velkými zuby a tlustými brýlemi.³⁴ Ani v denním tisku asijský nepřítel nedopadl o moc lépe. Spisovatel a historik Fletcher Pratt v deníku *Reading Eagle* označil Japonce za dobytčácké divochy s mentalitou na

²⁹ WINKLER, Allan M. *Politics of Propaganda...*, pozn. 7, s. 2-3.

³⁰ WINKLER, Allan M. *Politics of Propaganda...*, pozn. 7, s. 4.

³¹ LEE, Mordecai. *Promoting the war effort: Robert Horton and federal propaganda, 1938-1946*. [online] Baton Rouge: University Press 2012. ISBN 978-0-8071-4531-9. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/home.action>

³² WINKLER, Allan M. *Politics of Propaganda...*, pozn. 7, s. 6-7.

³³ Dobrým příkladem je: In: *The Milwaukee Sentinel*, 7. 5. 1945.

³⁴ Více viz. obrazová příloha.

úrovni indiánských kmenů.³⁵ Redaktoři Schenectady Gazette výmluvně srovnali oba nepřátelské národy: „Hlavním potrestaným v Německu musí být nejprve Prusové, a vzápětí ti, kteří přijali myšlenku nadlidí, předurčených k světové dominanci. Ale v případě Japonska to musí být všechny části obyvatelstva od Hirohita až dolů, neboť jsou sjednoceni ve svém odhodlání zničit bílou rasu a zotročit svět.“³⁶ Novináři došli ve svém pohrdání nepřítelem tak daleko, že neváhali otisknout sekvenci fotografií, na kterých je zblízka zachycena agonie hořícího japonského vojáka, zasaženého plamenometem.³⁷

Na vytváření „obrazu“ Japonska se také podílely propagační filmy. Prvním příkladem je dokument *Our Enemy – The Japanese* z roku 1943, který v pro námořnictvo vyrobila filmová kancelář úřadu OWI.³⁸ Japonci jsou zde vyobrazeni jako pracovitý, disciplinovaný a sebestředný národ, který se považuje za předurčený k ovládnutí celého světa. Za zmínku stojí také bizarní snímek *My Japan*, vyrobený pro ministerstvo financí v závěru války.³⁹ Zde je vypravěčem podivně nalíčený americký herec v nechtěně humorné roli „Japonce“. Vypravěč divákovi, coby nepříteli povýšeně představuje „své Japonsko“. Popisuje překrásnou zemi, plnou tvrdě pracujících civilistů i fanaticky oddaných vojáků, kteří jsou připraveni obětovat své životy při obraně vlasti. Vysmívá se kobercovým náletům i tisícům padlých Američanů. Primárním účelem těchto filmů samozřejmě nebylo diváka poučit, ale vyprovokovat jej k ještě větším obětem pro válečné úsilí.

³⁵ *Background on the War*. In: *Reading Eagle*, 2. 4. 1945, s. 6.

³⁶ *Japan Too!* In: *Schenectady Gazette*, 16. 2 1945, s. 12.

³⁷ *A Jap Burns*. In: *Life*, 13. 8. 1945, s. 34.

³⁸ *Our Enemy – The Japanese* [film]. Office of War Information - Bureau of motion pictures, 1943. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dNI4LBnMuzk>, <https://www.youtube.com/watch?v=kWdDn4nguO0>

³⁹ *My Japan* [film]. Vyrobeno pro War Finance Division of the U. S. Treasury Department, 1945. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <https://archive.org/details/MyJapan1945>

3. REVIZE NĚMECKÝCH A JAPONSKÝCH DĚJIN

Sdělovací prostředky se nezabývaly pouze soudobým stavem Německa. Společnost si kladla otázku, proč Německo za posledních třicet let vyvolalo dva globální konflikty⁴⁰ a jak lze zabránit jejich opakování. Prakticky celé německé dějiny se staly terčem důkladné revize. Během války získal mezi historiky⁴¹ i laickou veřejností značnou podporu deterministický názor, že nacismus je novou tváří odvěkého německého militarismu, a že celé dosavadní německé dějiny neodvratně směřovaly ke katastrofě. S tím logicky souviselo přesvědčení, že je nutné německý národ jednou provždy porazit a „zkrotit“, jinak bude lidstvo předem odsouzeno k opakování téže zkušenosti. Tato historická teorie je také známa pod pojmem „Sonderweg“.⁴² Americká média takovou interpretaci od začátku ochotně podporovala, šířila a aktivně rozvíjela.

Typickým příkladem je článek Kennetha McCaleba, otištěný v *The Deseret News* v dubnu 1945. McCaleb se ve svém článku snažil přimět čtenáře, aby nacistické zločiny chápali jako součást dlouhodobých záměrů německého národa: „...tato zvěrstva nejsou izolovaný fenomén. Každý zločin byl součástí velkého plánu zničení Evropy. Není to výhradně Hitlerův nebo nacistický plán. Je historicky německý, a svůj původ nachází v činech Řádu Německých rytířů, pokračoval za vlády Bedřicha Velikého, Pruských Junkerů, císaře Wilhelma až k Hitlerově doktríně ‚panské rasy‘, a sahá daleko do budoucnosti. Je to plán tisícileté říše.“⁴³

Ve stejné době vyšel v deníku *The Milwaukee Journal* rozsáhlý a obsahem pozoruhodný a rozsáhlý článek Francese Stovera s titulkem „*Teutoburský les, monument proradnosti*“, který hledal kořeny německé agrese až v odkazu starověké bitvy v Teutoburském lese.⁴⁴ Stover napsal, že Němci si rádi připomínají germánského náčelníka Arminia jako prvního sjednotitele s myšlenkou „jedné říše“. Následně se pokusil o výklad historických důsledků Arminiova vítězství: „*Ohromné vítězství v Teutoburském lese nejen, že zabránilo Římanům v přivlastnění Německa, (...) ale také zabránilo Němcům, aby se od Římanů něco naučili, a aby se setkali s řeckou kulturou, kterou Římané přijali za svou. A tak se Francie jako římská provincie Galie a Německo na východ od Rýna vyvíjely různým způsobem. Francie měla křesťanské kostely o 200 let dříve, než Německo. Někteří filosofové myslí, že*

⁴⁰ Zde záměrně pomímám otázku, do jaké míry Německo zavinilo 1. Světovou válku, protože dobový názor veřejnosti se příliš nelišil od závěrů Versailleské mírové konference.

⁴¹ Mezi nejvýznamnější historiky té doby, kteří spojovali nacismus s odvěkým německým militarismem, patřili například Alan. J. P. Taylor a William L. Shirer.

⁴² *Sonderweg*. [online] *Wikipedia.com* [cit. 1. 3. 2016]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sonderweg#During_World_War_II

⁴³ MCCALED, Kenneth. *Mass Murder Bared As Fixed Nazi Policy*. In: *The Deseret News*, 21. 4. 1945, s. 1.

⁴⁴ Roku 9 n. l. Germáni vedení náčelníkem Arminiem v Teutoburském lese obklíčili a zničili celé tři římské legie, čímž zastavili římskou expanzi do střední Evropy.

*tyto dva národy se nikdy nepřenesly přes svůj rozdílný způsob myšlení a kladou počátky francouzsko-německých potíží až do mnoho století vzdáleného vítězství v Teutoburském lese.*⁴⁵

Tisk se víceméně shodoval v názoru, že po roce 1918 byli Spojenci na Německo příliš velkorysí a měkcí. Mnoho článků se vracelo k Versailleské smlouvě a upozorňovalo na staré chyby, které se tentokrát nesměly opakovat. Kritizovalo se poválečné zachování německých elit, nedostatečné odzbrojení Německa, neefektivní poválečná okupace a samozřejmě finanční podpora Německa ve 20. letech. Článek z jednoho dubnového editoriału deníku *The Milwaukee Journal* to výstižně shrnul: „*Oni (Němci, pozn.) věří, že Američané a Britové mají sklony k odpouštění, zapomínání a štědrému rozdávání, a to dokonce bývalému nepříteli. Tomuto německému přesvědčení se nelze divit, protože přesně to jsme udělali v roce 1918. Nakrmili jsme je, rozmazlili jsme je a znovu je finančně podpořili – jako kdybychom vyhráli nějaký zápas ve fotbale, nebo nějaké sportovní klání a chtěli ukázat, že necítíme žádnou zášť. Musíme Němce tuto poválečnou lekci odnaučit, jestli chceme zabránit dalšímu opakování. Němci se musí skutečně naučit, že mezinárodní válečné zločiny se nevyplácí.*“⁴⁶ Výmarská republika byla v očích západních zemí zcela zdiskreditována, což názorně ukázala Moskevská konference v březnu 1947, kde Západ odmítl sovětský návrh na použití Výmarské ústavy jako základu pro novou německou ústavu.⁴⁷ Odstrašující politický příklad Výmarské republiky se připomínal i později v souvislosti se vznikem Spolkové republiky Německo. Novinářka Dorothy Thompsonová tehdy ve své pravidelné rubrice varovala před politickou roztříštěností, která za Výmarské republiky napomohla Hitlerovi k moci.⁴⁸

Nejvýmluvnějším a nejvíce komplexním příkladem mediální revize německých dějin je propagandistický film „*Here is Germany*“ režiséra Franka Capry, vyrobený úřadem OWI v roce 1945.⁴⁹ Jedná se o vzdělávací film, určený pro americké vojáky, kteří měli vykonávat okupaci Německa. Záměrem tvůrců bylo varovat vojáka před násilným a pokřiveným charakterem německého národa. Jako modelový příklad Němce posloužil fiktivní voják *Karl Schmidt* – na první pohled ničím výjimečný, avšak uvnitř militantní rasista vychovaný k ničení, vraždění a dobývání. Na jeho předcích film demonstroval, že Německá historie je neustále se opakující koloběh německých totalitních režimů a dobovačných válek: Karlův děd bojoval pro svého vůdce Bismarcka, otec bojoval pro císaře Viléma II., a nakonec samotný Karl našel svého vůdce v Adolfu Hitlerovi. Nacistické vedení bylo vykresleno jako skupina zbabělých, nevzdělaných a perverzních despotů, kteří ve skutečnosti jen uvolnili cestu

⁴⁵ *Teutoburgerwald, Monument of Treachery*. In: *The Milwaukee Journal*, 16. 4. 1945, s. 12.

⁴⁶ *The Soft American and British*. In: *The Milwaukee Journal*, 4. 4. 1945, s. 12.

⁴⁷ *Russia Proposes Weimar Republic As Reich Regime*. In: *Ellensburg Daily Record*, 22. 3. 1947, s. 1.

⁴⁸ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 22. 8. 1949, s. 8.

⁴⁹ *Here Is Germany* [film]. Režie Frank Capra. Vyrobeno pro War Department, 1945. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: https://archive.org/details/HERE_IS_GERMANY

militaristům a průmyslovým magnátům k novému pokusu o ovládnutí Evropy. V epilogu film pokládá otázku, jak zabránit další generaci německého národa, aby si našla svého vůdce a pokračovala ve svých válečných tradicích. A právě to byl úkol pro spojeneckého vojáka: *"Nepřišli jsme do Německa jako osvoboditelé, ale jako dobyvatelé. A tentokrát zůstaneme. Po deset let, dvacet let, pokud to bude nutné, tak navždy. Karl Schmidt sám rozhodne, jak dlouho. Protože my neodejdeme, dokud si Karl Schmidt neuvědomí svoji zodpovědnost - nejen za minulost, ale i za budoucnost. Zbavili jsme ho Hitlera, generálního štábu, nacismu a militarismu. Ale nezbavili jsme ho Bedřicha, Bismarcka a „Kaisera“, jeho historie a jeho tradice. To musí udělat sám. Dokud to neudělá, zůstane potenciálním nepřítelem civilizace."*

Pochopitelně ani Japonská minulost neušla pozornosti médií. Američané se dívali na Japonsko jako na technicky vyspělou, ale morálně zcela zastaralou zemi. Bylo tedy třeba Japonsko úplně odstříhnout od jeho minulosti. Největším symbolem starých pořádků byl císař Hirohito.⁵⁰ Záměr generála MacArthura ponechat Hirohita na trůně sice vyvolalo určité rozpaky, ale nakonec bylo médii akceptováno s vírou, že americká okupace je dostatečnou zárukou míru. Této otázce se budu blíže věnovat v šesté kapitole této práce.

Propagandistický Film režiséra Franka Capry *Know Your Enemy: Japan*⁵¹ je přímý protějšek výše zmíněného *Here is Germany*. Představuje divákům zjednodušenou verzi japonských dějin. Názorná animace ukazuje složitý etnický vývoj japonského národa a tím vyvrací japonskou představu o vlastní rasové nadřazenosti. V dalších scénách divák může sledovat vznik japonské válečnické kultury v prostředí neustálých vnitřních bojů, válečná tažení vojevůdce Hidejošiho, pronásledování křesťanů v 16. a 17. století i následující období dlouhé kulturní izolace. Tradiční samurajský kodex Bušidó se vykládá jako barbarský, zbabělý a úskočný způsob boje, který se přenesl až do současnosti.⁵² Období modernizace v 19. a 20. století film interpretuje jako nový pokus o naplnění starých válečných ambicí. V této souvislosti je příhodně zveličován fakt, že Japonsko se po vojenské stránce inspirovalo Německem, ale o francouzské, americké nebo britské vojenské spolupráci dokument zcela mlčí. Na podzim 1945 vznikl ještě obdobně laděný krátký film *Our job in Japan*⁵³ režiséra Richarda Fleischera,

⁵⁰ *Compromise with Mikado*. In: *Schenectady Gazette*, 13. 8. 1945, s. 10.; *Japan ,Must ,Lose Face'*. In: *Schenectady Gazette*, 24. 7. 1945, s. 6.

⁵¹ *Know Your Enemy: Japan* [film]. Režie Frank Capra. Vyrobeno pro War Department, 1945. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=q5bFMnhD3cc>

⁵² *Know Your Enemy: Japan*, pozn. č. 51.

⁵³ *Our job in Japan* [film]. Vyrobeno pro War Department, 1945. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <https://archive.org/details/OurJobInJapan1945>

který byl určen po vojáky okupující Japonsko. Na jeho základě Fleischer natočil ještě obdobný dokument *Design for Death*,⁵⁴ který vyhrál cenu akademie za nejlepší dokumentární film roku 1947.⁵⁵

Očerňování německých a japonských dějin mělo pouze omezené trvání, protože v atmosféře začínající studené války se negativní emoce přesunuly na nového nepřítele – Sovětský svaz. V období po roce 1947 už nebylo vhodné stavět Německo a Japonsko do role odvěkých černých ovcí, ale naopak apelovat na německý a japonský antikomunismus. I v tomto případě si média občas vypomohla zjednodušeným výkladem historie, a Německo tentokrát hrálo překvapivě pozitivní roli. Novinářka Dorothy Thompsonová v březnu 1947 napsala, že pruský militarismus vznikl z přirozené potřeby přežít v nehostinném geopolitickém prostředí středovýchodní Evropy a ochránit se před útoky z východu.⁵⁶ V červnu 1948, tedy ve vyostřeném období Berlínské blokády, novinář Karl von Wiegand ve své rubrice zdůraznil historickou úlohu Německa jako tradiční hráze proti východním vpádům: „Podpoří americká a britská politika tuto odvěkou myšlenku odporu proti silám Východu, ke kterému se Němci a Rakušáci odjakživa hlásili sloganem ‚Na západ neprojdou‘? Nebo dovolíme Sovětskému Rusku a jeho komunismu, aby válkou vyčerpané Němce a Rakušáky udolali a připojili je k Východu potom, co celá staletí zadržovali asijské hordy?“⁵⁷ Podobně se připomínala odvěká japonsko-ruská rivalita. V únoru 1950 novinář John R. Ulrich v deníku *Spokane Daily Chronicle* připomněl rusko-japonskou válku v letech 1904-1905 o vliv v oblasti Koreje a Mandžuska.⁵⁸

Z nalezených materiálů je zřejmé, že média operovala s historií tak, jak to právě vyžadovala politická situace. Za účelem očernění nepřítele byla schopná zajít i do nejvzdálenějších dějin a překroutit libovolnou událost tak, aby zapadla do žádaného konceptu.

⁵⁴ *Design for Death*. In: *IMDB.com* [online]. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt0040285/>

⁵⁵ *Academy Award for Best Documentary Feature* [online]. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Academy_Award_for_Best_Documentary_Feature#1940s

⁵⁶ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 4. 3. 1947, s. 8.

⁵⁷ WIEGAND, Karl von. *Von Wiegand Cables: Allies Must Block Red Grab of Reich*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 4. 7. 1948, s. 4.

⁵⁸ ULRICH, John R. *Russia and Japan fought bitter war over korea*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 10. 2. 1950

4. TRESTÁNÍ VÁLEČNÝCH ZLOČINCŮ, 1945-1947

Média velice ráda spekovala o trestání viníků. Zejména v období konce války se vyrojilo množství článků volajících po tvrdých kolektivních trestech pro německý a japonský národ. S postupujícím časem však tyto plošné úvahy poněkud opadly a pozornost tisku se zaměřila na úzkou skupinu válečných zločinců, souzených mezinárodními vojenskými tribunály, známými jako Norimberský a Tokijský proces.

4.1 Mediální pokrytí Norimberského procesu

Jedním z nejvíce frekventovaných témat amerického zahraničního zpravodajství v letech 1945-1946 byly osudy předních nacistů, ať už mrtvých, nebo těch, kteří stanuli před Norimberským tribunálem. Takřka bulvární hon na nacistické špičky odstartoval poté, co dorazila zpráva o Hitlerově sebevraždě.⁵⁹ Mnohé nejasnosti okolo smrti nacistického vůdce daly vděčný podnět k četným spekulacím o atentátu,⁶⁰ dobrodružném úniku z obklíčeného Berlína pomocí soukromé jachty⁶¹ nebo o letecké evakuaci Hitlera do Japonska.⁶² Stejně oblíbeným tématem byly detaily ze soukromého života Hitlera a Braunové.⁶³

Od okamžiku německé kapitulace novináři prahli po rozhovorech s důležitými německými generály nebo prominentními členy NSDAP. Na stránkách novin se čtenář mohl dočíst vyjádření říšského maršála Göringa,⁶⁴ Alfreda Rosenberga,⁶⁵ polního maršála Kesselringa⁶⁶ nebo polního maršála Von Rundstedta.⁶⁷ Poskytování takových rozhovorů nebylo nijak bráněno, dokud nepřekročily určité meze. Uvolněná rozprava amerických vojáků a válečných zpravodajů s čerstvě zajatým Göringem vyvolala značnou vlnu kritiky ze strany domácího tisku⁶⁸ a následně také ze strany armádního velení.⁶⁹ Kritikům vadil nepřijatelně benevolentní až přátelský způsob jednání s člověkem, který byl považován za těžkého válečného zločince.

⁵⁹ *Hitler Death Veiled In Welter Of Rumors*. In: *The Free Lance Star*, 2. 5. 1945, s. 1.

⁶⁰ *Assassination or Escape Trick? Hitler Death Mystery!* In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 5. 1945, s. 1.

⁶¹ *Hunt Hitler on Mystery Yacht Along Inlets of German Coast*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 8. 9. 1945, s. 2.

⁶² *Hitler Planned Non-Stop Flight To Japan*. In: *Schenectady Gazette*, 21. 6. 1945, s. 9.

⁶³ *Eva Braun Diary And Gems Hoard Found by Yanks*. In: *The Lewiston Daily Sun*, 16. 11. 1945, s. 21; *Eva Braun Photos With Hitler, Baby Are Discovered*. In: *Prescott Evening Courier*, 16. 11. 1945, s. 1; *Hitler Revealed! Huehrer Saw Beloved Niece in Blond Eva*. *Milwaukee Sentinel*, 23. 7. 1946, s. 3.

⁶⁴ *Goering is Captured by Texans*. In: *The Victoria Advocate*, 9. 5. 1945, s. 1.

⁶⁵ *Hitler's Race Expert Seized*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 19. 5. 1945, s. 1.

⁶⁶ *Kesselring Declares He's 'Absolutely Certain' That Adolph Hitler Is Dead*. In: *The Evening Independent*, 10. 5. 1945, s. 1.

⁶⁷ *No use to fight*. In: *Lawrence Journal-World*, 2. 5. 1945, s. 1.

⁶⁸ *Soft Handling Of Nazis is Hit*. In: *The Montreal Gazette*, 15. 5. 1945, s. 1-8.

⁶⁹ *Eisenhower Raps Friendlines With Captured Germans*. In: *The Evening Independent*, 14. 5. 1945, s. 1-2.

Samotný Norimberský proces z pochopitelných důvodů přitahoval obrovskou mediální pozornost. Svět dychtivě očekával, že tribunál odhalí tvář největších světových zločinců. Novináři věnovali zvláštní pozornost organizaci procesu, sestavování obžaloby⁷⁰ i zdravotnímu stavu obviněných.⁷¹ Zástupci amerického tisku měli k dispozici 100 novinářských pozic z celkových 250 sedadel, která byla v soudní síni vyhrazena pro zahraniční média.⁷² Krátce před zahájením soudního řízení agentura *Associated Press* vydala článek, ve kterém představila svůj „norimberský“ novinářský tým v čele s Wesem Gallagherem.⁷³ Z dvaceti dvou obžalovaných se staly celebrity, které opakovaně zaplňovaly titulní stránky novin.

Reportáže z klíčových jednání (čtení obžaloby, výpovědi, čtení rozsudků) byly typické detailními scénickými popisy atmosféry v soudní síni: „Kromě několika kýchnutí a nervózního vrtění seděli vrchní nacisté, kdysi páni Evropy, zcela klidně, zatímco soudce četl 43 stránkovou obžalobu. (...) Rudolf Hess, který si vytváří zásoby čokoládových tyčinek a bojí se, že jsou otrávené, seděl a četl krátkou povídku. Plešatý Julius Streicher se zašklebil při zmínce o nacistických zločinech na Židech. Joachim von Ribbentrop se rýpal v nose. (...) Goering, znatelně štíhlejší, než v dobách, kdy byl na drogách, dostal sluchátka právě včas, aby si mohl vyslechnout, jak jej Rusové obviňují ze zvěrstev, jako například trhání nehtů nebo používání horkého železa. Goering se zašklebil a podíval se zpřímá na lavici soudců, aby přečetl jejich výrazy. Nakonec zívnu a opřel se vzad.“⁷⁴ Novináři se zabývali až neuvěřitelnými podrobnostmi: zjišťovali, jestli jsou obžalovaní zdraví, co jedí, jak dlouho spí, jak tráví volný čas, nebo jaké mezi nimi panují vzájemné vztahy.⁷⁵ Největší pozornosti se dostávalo Hermannu Göringovi, a to nejen kvůli jeho někdejší vysoké pozici v nacistické hierarchii, ale také pro jeho chování během procesu. Jeho sebevražda v předvečer vykonání rozsudku byla proto obrovskou senzací a přinesla nečekaný a skandální zvrát ve chvíli, kdy už nikdo nic takového neočekával.⁷⁶ Alfred Rosenberg vzbudil pozornost svojí velice otevřenou a syrovou výpovědí o praktikách nacistického režimu.⁷⁷ Rudolf Hess se postaral o zajímavou kauzu tím, že dlouhou dobu přesvědčivě předstíral ztrátu paměti, a teprve na konci přiznal, že si všechno pamatuje, ačkoli psychiatři jeho postižení už dříve potvrdili.⁷⁸

⁷⁰ *War Crimes Tribunal Completes Indictment Against Nazi Leaders*. In: *Schenectady Gazette*, 8. 10. 1945, s. 1.

⁷¹ *Goering is Cured of His Drug Habit*. In: *Schenectady Gazette*, 8. 9. 1945, s. 5; *Security Head Says Nazis Ready for Nuernberg War Crimes Trial*. In: *Eugene Register-Guard*, 8. 11. 1945, s. 1.

⁷² *Top Newsmen Cover Nuernberg Trials*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 19. 11. 1945, s. 2.

⁷³ *Veteran News Men Will "Cover" Nuernberg Trial*. In: *Prescott Evening Courier*, 17. 11. 1945, s. 1.

⁷⁴ *Top Nazis Hear War Crimes Listed*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 11. 1945, s. 3.

⁷⁵ *Goering Breaks Down, Cries In Nuernberg Jail*. *Lewiston Evening Journal*, 8. 10. 1946, s. 1.

⁷⁶ *Goering Cheats Noose, Ten Top Nazis Hanged*. In: *Reading Eagle*, 16. 10. 1946, s. 1.

⁷⁷ *Nazi Exponent Accuses Jews*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 16. 4. 1946, s. 2.

⁷⁸ *Hess Fumes in Quiz At Mention of Hitler – Amnesia Not Faked, Doctor Finds*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 3. 12. 1945, s. 2.

V létě 1946 zájem médií poněkud opadl, a obnovil se teprve s blížícím se termínem vyhlášení rozsudků. Když rozsudky ve dnech 30. září a 1. října 1946 konečně zazněly, rozpoutala se další vlna rozsáhlých reportáží a kritických debat. Názory na proces se různily – někteří novináři zcela bezvýhradně uvítali podobu, průběh i výsledek soudu.⁷⁹ Jiní, jako např. Harold L. Ickes nebo H. I. Phillips⁸⁰ ve svých komentářích považovali za skandální, že Hans Fritzsche, Franz von Papen a Dr. Hjalmar Schacht byli zcela zproštěni viny.⁸¹ V tomto názoru se údajně shodovali s většinou evropského tisku.⁸² Také novinář Paul Mallon ve své pravidelné rubrice *News Behind the News* vyjádřil jisté rozpaky nad výsledkem tribunálu, ale vůči osvobozeným zůstal mnohem smířlivější, protože Dr. Schachta považoval za inteligentního a relativně slušného člověka.⁸³

Při samotných popravách byl mezi přihlížejícími novinář Kingsbury Smith, autor detailní reportáže o průběhu poprav a posledních slovech odsouzených.⁸⁴ Média pak téměř bulvárním způsobem sledovala osud popravených doslova „až za hrob“. Korespondentovi *United Press*, C. B. Congerovi se podařilo vypátrat informace o osudu ostatků popravených nacistů. V rozsáhlé reportáži, která zabrala takřka půlku novinové stránky, Conger vylíčil snad všechny myslitelné podrobnosti: popsal transport těl, vzhled rakví, přesné místo a čas kremace, teplotu žehu a nakonec zveřejnil klíčovou informaci, že popel popravených byl rozptýlen v řece Isaru.⁸⁵

Intenzivní mediální pokrytí hlavního Norimberského procesu mělo z hlediska veřejného mínění důležitou roli. Bylo to slavnostní a veřejné „doražení“ nepřítelů, spojené s pokusem o demonstraci vlastní morální nadřazenosti.

4.2 Norimberská polemika

Na podzim roku 1946 se stránky novin staly dějištěm rozsáhlé diskuze o historické a právní legitimitě Norimberského procesu. Účastnili se jí redaktoři, pravidelní komentátoři, významní politici i další osobnosti nějak spojené s procesem. Agentura Associated Press na začátku října 1946 sestavila stručný názorový průřez americkým i světovým tiskem.⁸⁶ Článek konstatoval, že americký tisk byl vesměs jednotný ve své podpoře procesu. Toto tvrzení doložil několika citacemi z *The New York Times*, *New York Herald Tribune*, *Richmond Times-Dispatch* nebo *Memphis Commercial*.⁸⁷ Citován byl

⁷⁹ *Justice at Nuernberg*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 2. 10. 1946, s. 6.

⁸⁰ *The Once Over*. In: *Reading Eagle*, 6. 10. 1946, s. 4.

⁸¹ *Nuernberg Verdicts Puzzling*. In: *St. Petersburg Times*, 25. 10. 1946, s. 4.

⁸² *Old World Press Finds Nazis Got Off Too Easy*. In: *Daytona Beach Morning-Journal*, 3. 10. 1946, s. 2.

⁸³ MALLON, Paul. *News Behind The News*. In: *Kentucky New Era*, 8. 10. 1946, s. 4.

⁸⁴ SMITH, Kingsbury. *Nazis Miserable Looking Group*. In: *The Spartanburg Herald*, 16. 10. 1946.

⁸⁵ CONGER, C. B. *Cremation of Top Flight Nazi Leaders Described*. In: *Schenectady Gazette*, 18. 3. 1947, s. 6.

⁸⁶ *American and Foreign Press Praise Nuernberg Decisions*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 2. 10. 1946, s. 9.

⁸⁷ *American and Foreign Press*, pozn. č. 86.

pouze jeden kritický ohlas z redakce Chicago Tribune, který zpochybňoval oprávněnost vítězných velmocí soudit poražené Německo, protože se všechny bez rozdílu dopustily zločinů proti míru.⁸⁸

Pokud bychom „americkým tiskem“ rozuměli pouze názory zpravodajských novinářů a redakcí, tento zjednodušený průřez by z velké části odpovídal realitě. Skutečná kritická diskuze se však odehrávala mezi nezávislými komentátory. Mnoho z nich zastávalo tvrdě kritická stanoviska vůči samotným základům Norimberského procesu. Paul von Wiegand velmi explicitně napsal, že: „*Norimberk dal světu jasnou zprávu: Kdo by chtěl začít válku – NESMÍ JI PROHRÁT. Ty šibenice varují hlavy všech národů světa a vojevůdce, že NIKDY NESMÍ KAPITULOVAT. To znamená, že budoucí války budou vyhlazovací.*“⁸⁹ Článek Samuela Pettengilla otištěný v *The Spokesman Review* odmítl legitimitu Norimberského procesu a označil jej za „*akt primitivní spravedlnosti a mezinárodní humbuk.*“⁹⁰ Westbrook Pegler se pustil do kritiky právní stránky tribunálu. Považoval za pokrytecké, že Američané soudili nacisty podle principu *ex post facto*,⁹¹ protože to odporuje základním americkým právním zvyklostem.⁹² Walter Lippmann a Dorothy Thompsonová Peglerovi nepřímo oponovali, že kritika *ex post facto* je v tomto případě irelevantní, protože nacističtí zločinci se těžce provinili proti všeobecně platné lidské morálce.⁹³ Zejména Lippmann byl dlouhodobým zastáncem tribunálu. Už v červnu 1946 přirovnal Norimberské procesy svým historicko-právním významem k anglické Magně chartě nebo americké Listině práv.⁹⁴ Thompsonová také hodnotila Norimberský tribunál pozitivně, ale odmítla podlehnout iluzi, že bude všelékem na světový mír. Ve svém pravidelném sloupku napsala, že v budoucnosti si agresori najdou nové záminky k vedení útočných válek.⁹⁵

Tentýž spor se mezitím odehrával i v politické rovině. Republikánský senátor Robert A. Taft veřejně kritizoval Norimberský tribunál pro uplatnění *ex post facto* i pochybnou legitimitu (zejména kvůli účasti Sovětského svazu, který se sám před válkou dopouštěl zločinů).⁹⁶ Brzy tím na sebe přivolal vlnu kritiky svých demokratických rivalů a byl nařčen z izolacionismu.⁹⁷ Na druhou stranu si tím získal

⁸⁸ *American and Foreign Press*, pozn. č. 86.

⁸⁹ *Nazi Gallows Casts Dire Shadow*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 10. 1946, s. 2.

⁹⁰ *Nuernberg Trial Ethics Assessed*. In: *The Spokesman-Review*, 17. 10. 1946.

⁹¹ *Ex post facto* je latinský právní termín, označující retroaktivitu zákona do doby před jeho vstoupením v platnost. Uplatnění tohoto principu je ve většině právních systémů považováno v naprosté většině případů za nepřijatelné. V případě Norimberského procesu došlo k rozsudkům *ex post facto*, protože body obžaloby většinou postrádaly právní základ, a byly účelově vytvořeny teprve v průběhu druhé světové války.

⁹² *Fair Enough by Westbrook Pegler*. In: *Reading Eagle*, 4. 10. 1946, s. 4.

⁹³ *Wisdom of Nuernberg Trials Is Defended*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 20. 10. 1946, s. 6; THOMPSON, Dorothy. THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 26. 11. 1946, s. 10.

⁹⁴ DAVIDSON, Eugene. *The Trial of the Germans*. University of Missouri Press 1966, s. 587.

⁹⁵ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Toledo Blade*, 23. 10. 1946, s. 14.

⁹⁶ *Danger of War Trial's Justice*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 14. 10. 1946, s. 8.

⁹⁷ *Dewey And Taft Split Over War Crimes Trials*. In: *Toledo Blade*, 8. 10. 1946.

podporu výše uvedeného komentátora Peglera, který pak Taftovy odpůrce neváhal označit za spojence komunistů.⁹⁸

Samotná existence výše uvedené polemiky je pozoruhodný fakt. Ve zpětném pohledu se dá konstatovat, že nezávislí novináři zachránili kritickou úroveň amerického tisku jako celku i ve zdánlivě jednoznačné situaci, kdy naprostá většina veřejnosti i politické scény podobu poválečných procesů bezvýhradně podporovala. Bylo odvážné už v roce 1946 zpochybnit morální základ tribunálu a na vlastní pěst provést národní sebereflexi i s vědomím, že se jedná o velice citlivé téma, a že kritika pravděpodobně neuspěje. Pozitivní vnímání poválečných procesů sice nakonec skutečně převládlo, ale alespoň se tím otevřela diskuze, která dodnes nemá a nejspíš nikdy nebude mít jednoznačný výsledek.

4.3 Denacifikační soudy

Američtí zástupci na půdě OSN 10. května 1945 předložili návrh na hromadnou perzekuci nacistických organizací, jakož i jejich jednotlivých členů. Mluvčí amerického ministerstva zahraničí to přítomným novinářům od agentury AP vysvětlil následovně: když by nějaká nepřátelská organizace, jako například NSDAP, byla uznána vinnou, tresty by padly plošně na všechny její členy, a tak by žádný válečný zločinec neunikl trestu.⁹⁹ Jednalo by se tedy o učebnicový příklad principu kolektivní viny. Druhý den se pak tiskly radikální titulky, jako: „*Spojené státy navrhují masové soudy nacistů*“ nebo „*Spojené státy chtějí postavit před soud nacistickou stranu a celou německou armádu*“.¹⁰⁰ Článek Alexe Singletona¹⁰¹ pak hovořil o čtyřech až šesti milionech potenciálních obviněných, přičemž se odvolával na „zdroj blízký Komisi pro válečné zločiny“. Při procházení tisku jsem nenalezl žádný článek nebo komentář, který by se pozastavil nad faktem, že američtí zástupci navrhli soudit a trestat téměř jednu desetinu německé populace, ani nemluvě o faktu, že jen bývalých německých vojáků bylo asi 15 milionů.¹⁰² V říjnu 1945 noviny oznámily, že na americkém seznamu hledaných nacistů je ještě téměř 900 tisíc osob.¹⁰³ Ještě o rok později vyšel článek, který stále operoval s odhadem, že na soud čeká dokonce ještě milion a půl nacistů.¹⁰⁴ Dnes víme, že velkolepé americké plány na plošné pronásledování válečných zločinců na sebe nakonec vzaly mnohem skromnější podobu. Okupační správa použila k vyšetřování osobní dotazníky, takzvané „Fragebogen“, které už ze své podstaty

⁹⁸ *Danger of War Trial's Justice*, pozn. č. 96.

⁹⁹ *Plan for Mass Prosecution of War Criminals*. In: *Schenectady Gazette*, 11. 5. 1945, s. 1.

¹⁰⁰ *U. S. Would Place Nazi Party, Entire German Army on Trial*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 11. 5. 1945., s. 2.

¹⁰¹ *Millions Face Penalties for Nazi Atrocities*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 11. 5. 1945, s. 3.

¹⁰² Z více než 20 milionů mužů, sloužících v německých ozbrojených složkách jich 4 až 5 milionů ve válce padlo; *World War II casualties* [online]. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z https://en.wikipedia.org/wiki/World_War_II_casualties

¹⁰³ *Strong Denazification Program of U. S. Appears Winning Favor With 'Big 4'*. In: *Schenectady Gazette*, 24. 10. 1945, s. 1.

¹⁰⁴ *Crack Down on Nazi Millions*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 15. 10. 1946, s. 1.

nemohly ani zdaleka odhalit všechny válečné zločince.¹⁰⁵ Nicméně čtenáři pod vlivem takových článků mohli nabýt mylného dojmu, že denacifikace probíhá v nesrovnatelně větším měřítku, než tomu ve skutečnosti bylo.

Noviny se také věnovaly jednotlivým denacifikačním procesům, pokud se jednalo o nějak zajímavé případy. Zdaleka nejvíce sledovaný byl případ Hjalmara Schachta, bývalého říšského ministra financí, nedávno osvobozeného Norimberským tribunálem. Tisk s jistou satisfakcí zveřejnil zprávu o Schachtově druhém zatčení i odsouzení k osmi letem nucených prací.¹⁰⁶ Když byl krátce po jeho zatčení spáchán bombový útok na denacifikační kanceláře ve Stuttgartu, novináři spekulovali o snaze Schachtových příznivců zničit nepohodlné důkazy.¹⁰⁷ Ve zprávě o jeho propuštění v roce 1948 pak bylo neskryvané zklamání. Proto článek alespoň ještě naposledy připomněl Schachtovu důležitou roli v nacistickém režimu.¹⁰⁸ Z dalších medializovaných kauz lze jmenovat případy manželky komandanta tábora Buchenwald Ilse Koch,¹⁰⁹ průmyslníka Fritze Thyssena,¹¹⁰ boxera Maxe Schmelinga,¹¹¹ nebo konstruktéra vzducholodí Hugo Eckenera.¹¹²

4.4 Srovnání s japonskými procesy.

Bert V. A. Röling, jeden ze soudců při Mezinárodním vojenském tribunálu pro Dálný východ,¹¹³ ve svém retrospektivním článku trefně poznamenal, že Tokijské procesy byly vytvořeny zčásti kvůli politickým, právním a morálním precedentům, které vznikly v Norimberku.¹¹⁴ Dodává však, že Spojené státy byly napadenou stranou, a proto vynakládaly relativně velkou snahu obvinít Japonsko ze zločinu proti míru prostřednictvím náletu na Pearl Harbor.¹¹⁵ Americká média však nevěnovala procesu s japonskými válečnými zločinci zdaleka takovou pozornost, jaké se o rok dříve dostalo jeho německému protějšku. Lze to částečně vysvětlit faktem, že Tokijský proces vrcholil v prosinci 1948, kdy mezinárodní zpravodajství bylo rozptýleno důležitějšími aktuálními kauzami, jako např. blokádou Berlína, eskalujícím napětím mezi Spojenými státy a Sovětským svazem, izraelskou válkou za nezávislost nebo indicko-pakistánským konfliktem.

¹⁰⁵ DAVIDSON, Eugene. *The Death and Life of Germany...*, s. 127-130.

¹⁰⁶ *Schacht Again Under Arrest*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 8. 10. 1946, s. 2; *Denazification Court Hands Hitler's Money Man Schacht Eight Years at Hard Labor*. In: *The Evening Independent*, 13. 5. 1947, s. 1.

¹⁰⁷ *Nazi Plotters Bomb Yank Jail*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 10. 1946, s. 1.

¹⁰⁸ *Schacht Freed By German Appeals Court*. In: *The New London Day*, 31. 8. 1948, s. 1

¹⁰⁹ *Buchenwald Mistress Faces German Court*. In: *Sarasota Herald Tribune*, 26. 11. 1950, s. 14; *Ilse Koch Given Life Sentence*. In: *The Pittsburgh Press*, 15. 1. 1951, s. 5.

¹¹⁰ *Former Nazi Steel King Faces Trial*. In: *Reading Eagle*, 7. 12. 1947, s. 13; *Denazification Court Finds Former Steel Magnate Thyssen Guilty as a 'Minor Nazi'*. *Lewiston Evening Journal*, 2. 10. 1948, s. 18.

¹¹¹ *Schmeling, The Nazi Symbol*. In: *Schenectady Gazette*, 4. 9. 1945, s. 10; *Dubious 'Denazification'*. In: *The Pittsburgh Press*, 13. 12. 1946, s. 28.

¹¹² *Denazification Court Clears Dr. Eckener, Zeppelin Designer*. *Lewiston Evening Journal*, 4. 8. 1948, s. 9.

¹¹³ Pro Mezinárodní vojenský tribunál pro Dálný východ se obvykle používá zkrácený název „Tokijské procesy“.

¹¹⁴ RÖLING, Bert V. A. *The Nuremberg and the Tokyo Trials...*, pozn. č. 9, s. 462.

¹¹⁵ RÖLING, Bert V. A. *The Nuremberg and the Tokyo Trials...*, pozn. č. 9, s. 462.

Ústřední postavou mezi obviněnými byl ministerský předseda Hideki Tódžó. Jeho krátké a dobře zapamatovatelné jméno sloužilo v novinových titulcích jako zástupné heslo pro celou skupinu obžalovaných („Tódžův Gang“,¹¹⁶ „Tódžova třináctka“,¹¹⁷ „Tódžó a šest dalších“,¹¹⁸ a podobně). Časopis Life jej ve své reportáži nazval „Mrtvým mužem“ - podle článku to bylo v narážce na jeho nezdařený pokus o sebevraždu,¹¹⁹ ale nevyhnutelně se nabízí také souvislost s očekávaným trestem smrti. Podobně jako v Norimberku, i zde tisk pozorně sledoval Tódžovo vystupování během procesu. Tódžó se však nechoval tak žoviálně, jako Göring, a tak se novináři museli omezit na popisy jeho kamenného výrazu,¹²⁰ tlumočení jeho vlastní obhajoby,¹²¹ popřípadě vyjádření jeho obhájce.¹²² Zájem tisku se pochopitelně zvýšil, když mělo dojít k popravě válečných zločinců. To byl pravděpodobně jediný moment, kdy se Tokijský tribunál dostal na pozici hlavní zprávy dne.¹²³

¹¹⁶ *Tojo Gang's Fate Up to MacArthur*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 13. 11. 1948, s. 1.

¹¹⁷ *Tojo's 13 Steps to Gallows!* In: *The Milwaukee Sentinel*, 23. 12. 1948, s. 1.

¹¹⁸ *Tojo, Six Others Hang for War Acts*. In: *The Deseret News*, 22. 12. 1948, s. 1.

¹¹⁹ *A „Dead Man“ Speaks*. In: *Life*, 26. 1. 1948, s. 87.

¹²⁰ *War Crime Trials Near End*. In: *The Deseret News*, 11. 2. 1948, s. 1.

¹²¹ *Tojo Gang's Fate*, pozn. č. 116.

¹²² *A „Dead Man“ Speaks*, pozn. č. 119.

¹²³ *Tojo, Six Others*, pozn. č. 118.

5. SPOJENECKÁ OKUPACE OČIMA MÉDIÍ, 1944-1950

Následující část práce se bude zabývat pohledem amerických médií na život německého národa v době spojeneckého okupačního režimu. Zaměřím se na nejvíce frekventovaná témata, jako byla otázka „sbratřování“ okupačních vojáků s místním obyvatelstvem, potravinová a bytovací krize, boj s kriminalitou, potírání černého trhu, proces demokratizace, reforma školství nebo průzkumy veřejného mínění. V poslední části opět provedu stručné srovnání s japonským prostředím.

5.1 Počáteční konfrontace s německým obyvatelstvem

Již od podzimu roku 1944, kdy západní spojenecká vojska poprvé vstoupila na německé území, váleční dopisovatelé i sami vojáci bedlivě sledovali reakce a názory místního obyvatelstva. Poručík Edmund H. Emry v listopadu 1944 v novinách popsal Němce jako „*naplněné horoucí nenávisť*“.¹²⁴ Přesně takový obraz byl pro válečné úsilí žádoucí. Tisk ochotně zveřejňoval případy, kdy civilisté, dokonce i malé děti kladly Spojencům odpor.¹²⁵ Válečný dopisovatel Raymond Daniel ve své reportáži z dobytého Porýní na jaře 1945 ukázal, že realita byla složitější. Popsal, jak někteří Němci vítali americké vojáky jako osvoboditele, a očekávali, že se k nim připojí v boji se Sověty.¹²⁶ Poručík G. W. Seims z Chicaga napsal, že někteří Němci opovrhují americkými vojáky pro jejich nezvykle neformální vystupování.¹²⁷ Tyto informace vzbudily v tisku kritiku pro přílišnou „měkkost“ amerických vojáků vůči poraženému národu.¹²⁸

Domácí fronta i velení armády od svých vojáků očekávaly, že budou nelítostní a důrazní. Američtí vojáci začátku roku 1945 dostávaly rozkazy a školení, které jim nařizovaly chladný a rezervovaný přístup v kontaktu s německými civilisty.¹²⁹ Navzdory těmto snahám si američtí vojáci zachovávali spíše uvolněnou náladu, pokud právě situace nevyžadovala opak.¹³⁰ Novinář Louis P. Lochner v únoru zprostředkoval čtenářům možnost nahlédnout do probíhající diskuze v řadách důstojníků o tom, zda je nutné udržovat dosavadní přísná pravidla kontaktu s německými civilisty.¹³¹ Když byla pravidla

¹²⁴ *German Civilians Don't Like Yanks, Officer Writes.* In: *The Evening Independent*, 17. 11. 1944, s. 8.

¹²⁵ *Nazi Child Killed Yank He'd Asked for Candy, Report.* In: *The Milwaukee Journal*, 16. 4. 1945, s. 20; *Germans Admit Clubbing Yank.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 6. 1945, s. 2

¹²⁶ *Discouraged Germans show no desire to quit. Fear of Soviet 'Revenge' implanted in minds of people cited by writer as chief reason.* In: *The Milwaukee Journal*, 1. 4. 1945, s. 2.

¹²⁷ *"So They Say"* In: *The Evening Independent*, 23. 4. 1945, s. 4.

¹²⁸ *The Soft American and British.* In: *The Milwaukee Journal*, 4. 4. 1945, s. 12.

¹²⁹ *U. S. Occupation Army Taught To Keep Peace.* In: *St. Petersburg Times*, 12. 5. 1946, s. 33.

¹³⁰ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 54.

¹³¹ LOCHNER, Louis P. *Officers believe Allied Anti-fraternization Rule At Front Should Be Ended.* In: *St. Petersburg Times*, 11. 2. 1945, s. 3.

v červnu 1945 skutečně zmírněna,¹³² redakce Schenectady Gazette na to reagovala vtipnou otázkou, zda je generál Eisenhower připraven na přívál tisíců žádostí amerických vojáků o sňatek s německými dívkami.¹³³

V letech 1946 a 1947 se situace začala měnit. S tím, jak se probouzel zápas mezi Spojenými státy a Sovětským svazem o získání přízně německého národa, odtažitý přístup přestal být na místě. Když americká armáda v červenci dorazila do Berlína, aby obsadila svoji okupační zónu, noviny referovaly o úlevě obyvatelstva od sovětské nadvlády.¹³⁴ Lze tu hovořit o počátcích „rodičovského“ přístupu – úkolem okupačních sil bylo Němce udržet naživu a převychovat procesem denacifikace a demokratizace a za pomoci vlivu americké kultury.

5.2 Potravinová situace, kriminalita a černý trh

6. června 1945 noviny zveřejnily plné znění spojeneckého programu pro okupaci Německa.¹³⁵ Frederick Tuttle zprávu doprovodil článkem, ve kterém popsal, jak okupační správa přebírá veškeré stránky života v Německu do vlastních rukou.¹³⁶ Zahraniční korespondenti záhy začali bít na poplach, že v Německu probíhá humanitární katastrofa obrovských rozměrů, za jejíž vyřešení okupanti ponosou morální zodpovědnost.¹³⁷ Americká armáda se totiž v Německu setkala s obrovskou uprchlickou vlnou z odtržených částí někdejší Říše nebo ze sověty okupovaného území.¹³⁸ William H. Chamberlin obvinil americkou administrativu, že tuto situaci částečně způsobila, když souhlasila s odstoupením oněch území v Postupimské dohodě.¹³⁹ Obzvláště hlasitou kritičkou humanitární situace v Německu byla Dorothy Thompsonová, která důvěrně znala Německo už z předválečného období.¹⁴⁰ Také Karl Von Wiegand k tomuto napsal: *"Bud' chleba, nebo revoluce a chaos. Bud' uhlí, nebo anarchie. Zdevastovaná Evropa čelí strašlivé zimě. Tři největší přízraky na této zemi - hlad, zima a nemoci - vrhají své stíny na Velkou Trojku."*¹⁴¹ Dorothy Thompsonová také provedla srovnání situace v sovětské a americké zóně.¹⁴² O té sovětské napsala: *„Německá komunistická strana má mladé a energické lidi, skrze které se Rusům dobře daří získávat si německý lid. Nikdo z těch, kdo aktivně*

¹³² *Fraternizing Ban Lifted.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 15. 7. 1945, s. 2.

¹³³ *And After Fraternization...* In: *Schenectady Gazette*, 30. 7. 1945, s. 11.

¹³⁴ *Yank Troops Roll Into 'Red' Berlin, Citizens Thank God.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 4. 7. 1945, s. 1.

¹³⁵ *Allies Take Over Manpower, Shops, Strip Nation of Conquests, New German Borders Will be Fixed.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 6. 6. 1945, s. 1.

¹³⁶ *Allies Take Over...*, pozn. č. 135.

¹³⁷ *Big Four Berlin Pact...*, pozn. č. 145.

¹³⁸ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United States...*, pozn. č. 4, s. 172.

¹³⁹ CHAMBERLIN, William H. *American Ideals Have Been Compromised in Europe.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 9. 9. 1946, s. 8.

¹⁴⁰ *Dorothy Thompson* [online]. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Dorothy_Thompson.

¹⁴¹ *Hunger, Cold, Disease Threaten Europe's Peace.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 26. 7. 1945, s. 3.

¹⁴² THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Reading Eagle*, 21. 8. 1946, s. 4.

podporují stranu, se nemá špatně.“ Naopak nešetřila kritikou vůči stavu v americké zóně: „Už jen málo lidí věří, že za tento stav může světová potravinová krize nebo problémy s dopravou. Jídelny amerického personálu nic takového nenasvědčují. Naopak, panuje obecné přesvědčení, že se jedná o vědomý plán Spojenců na vyhladovění německé populace.“ Válečný korespondent Godfrey H. P. Anderson vylíčil dopady spojenecké bombardovací kampaně na civilní obyvatelstvo. Zmínil také neutěšené podmínky v těch zbývajících německých domácnostech, které ještě nebyly zasaženy bombami.¹⁴³

Německá humanitární krize byla trvalým tématem zahraničních korespondentů i v pozdějším období. Kromě již zmíněné Thompsonové, která pravidelně důrazně apelovala na její řešení ve své pravidelné rubrice *On the Record*, je třeba připomenout také velké reportáže novinářů De Luceho a Andersona z přelomu let 1946-1947;¹⁴⁴ kritický článek Westbrooka Peglera z března 1947, který poukázal na přepychový život amerických okupačních důstojníků;¹⁴⁵ čtyřdílnou reportáž E. F. Tompkinse o řešení uprchlické situace,¹⁴⁶ nebo osmidílnou reportáž novinářů Curta Riesse a Freda Taylora, kteří v roce 1948 na vlastní kůži porovnali životní podmínky ve východní a západní okupační zóně.¹⁴⁷ Zejména poslední jmenovanou reportáž považují za mimořádně užitečnou. I když se Riess a Taylor zcela nevyhnuli protiruskému stylu psaní, přesto dokázali podat uvěřitelné zprávy o stravování, dopravě, bezpečnosti, vzdělávání, médiích, kultuře nebo o uspořádání mezilidských vztahů v Německu.

Rovněž časopis *Life* pravidelně přinášel reportáže z okupované země. V říjnu 1945 se věnoval uprchlíkům,¹⁴⁸ v lednu 1946 psal o následcích zimy v Evropě,¹⁴⁹ a srpnu 1946 se zabýval nacionalismem mezi německými studenty. Tyto tři reportáže stále vyznívaly spíše protiněmecky. Pomyslným obratem je článek redakce ze zimy 1946, který kritizuje restriktivní okupační politiku a volá po aktivním řešení humanitární situace.¹⁵⁰ Od roku 1947 převládaly v tisku názory podporující německou rekonstrukci,¹⁵¹ a zároveň s tím postupně přibývaly protisovětské články.¹⁵²

Na podzim 1947 byl ohlášen Plán evropské obnovy, více známý jako Marshallův plán. Zprvu jej novináři přijali s pochybnostmi. Karl von Wiegand vyjádřil obavy, zda může být v napjaté situaci

¹⁴³ ANDERSON, Godfrey H. P. *German Housewife's Lot Is Grim, Says Man Who Was....* In: *The Evening Independent*, 19. 4. 1945, s. 6.

¹⁴⁴ *The German's Lot for 1947*. In: *St. Petersburg Times*, 19. 12. 1946, s. 41.

¹⁴⁵ *America's Hipocrisy in the Occupation*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 17. 3. 1947, s. 10.

¹⁴⁶ *Placing the 'Displaced' Persons, part I*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 16. 12. 1947, s. 12

¹⁴⁷ RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *Reich Fear Ridden Behind Iron Curtain*. In: *The Deseret News*, 7. 7. 1948, s. 1-2.

¹⁴⁸ *Displaced Germans*. In: *Life*, 15. 10. 1945, s. 107.

¹⁴⁹ *Grim Europe Faces Winter of Misery*. In: *Life*, 7. 1. 1946, s. 21.

¹⁵⁰ *The U. S. In Germany*. In: *Life*, 28. 1. 1946, s. 32.

¹⁵¹ *A New Policy for Germany*. In: *Life*, 15. 12. 1947, s. 44.

¹⁵² *The Break in Europe*. In: *Life*, 14. 7. 1947, s. 32.

vůbec realizován.¹⁵³ George E. Sokolsky jej považoval za pouhou charitu, která nijak nepodpoří soběstačnost Německého průmyslu.¹⁵⁴ Ještě v průběhu blokády Berlína tento názor zopakoval novinář Fred G. Taylor.¹⁵⁵ Nakonec však kritika utichla, protože v období berlínského leteckého mostu by očerňování americké hospodářské pomoci příliš nedávalo smysl. V průběhu roku 1948 byl Marshallův plán novináři přijat jako prospěšný prostředek posílení německého hospodářství.¹⁵⁶

Nedílnou stránkou německé poválečné reality byla vysoká kriminalita a prosperující černý trh. Samozřejmě ani toto neuniklo pozornosti amerického tisku. Jeden zpravodajský článek přirovnal město Mannheim k Chicagu třicátých let, protože delikventi byli směsicí různých evropských národů, nebo úplně postrádali státní příslušnost.¹⁵⁷ Také redakce *Spokane Daily Chronicle* připodobnila německé gangstery k jejich proslulejším protějškům v Americe.¹⁵⁸ Zátahy proti černému trhu byly vhodnou příležitostí k prezentování činnosti americké vojenské policie a dalších složek vojenské okupační správy. Zatímco týdeník *Life* nabídl komplexní reportáž o činnosti vojenské policie,¹⁵⁹ zpravodajský tisk se spíše zaměřoval na jednotlivé zločiny nebo policejní akce. Tom Reedy například prezentoval vynalézavost německých překupníků na případu, kdy byl odcizen celý nákladní vlak s uhlím.¹⁶⁰ Velkým tématem byl plošný armádní zátah na překupníky v listopadu 1945.¹⁶¹ Tyto akce byly také vděčným cílem filmařů. Záběry z razíí najdeme například v rámci propagačního filmového materiálu *Germany, Handle with care* z produkce ministerstva obrany.¹⁶² Také hollywoodským filmařům se podařilo zachytit skutečnou akci proti překupníkům, kterou pak použili jako scénu ve filmu *Berlin Express*.¹⁶³ Film *The Big Lift* paradoxně ukázal překupnictví v pozitivním světle, když v jedné scéně předvedl pašování kávy berlínským metrem jako způsob rezistence východních Berlíňanů vůči sovětskému útlaku.¹⁶⁴ Z uvedených článků vyplývá, že německá kriminalita nebyla pro amerického čtenáře příliš závažným problémem, ale spíše zdrojem zábavné akční podívané.

¹⁵³ *Marshall Plan Futile Without Reich Peace*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 8. 2. 1948, s. 4.

¹⁵⁴ *Marshall Plan Figures*. In: *The Deseret News*, 17. 2. 1948, s. 4.

¹⁵⁵ RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *East Germany Looks To Future, East Fearful*. In: *The Deseret News*, 13. 7. 1948, s. 2.

¹⁵⁶ EDSON, Peter. *Europe's Recovery Based On German Industry*. In: *The Evening Independent*, 21. 10. 1948, s. 14.

¹⁵⁷ *Thugs Turn Mannheim Into 'Crime Capital'*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 9. 2. 1947, s. 7.

¹⁵⁸ *Gangsters Flourish abroad, too*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 6. 4. 1950, s. 4.

¹⁵⁹ *New U. S. Constabulary Policies Germany*. In: *Life*, 26. 8. 1946, s. 21.

¹⁶⁰ *Black Market Operations In Germany Well Organized*. In: *The Free Lance Star*, 18. 3. 1946, s. 4.

¹⁶¹ *100,000 U. S. Troops Raid Black Market in Germany*. In: *The Pittsburgh Press*, 19. 11. 1945, s. 5.

¹⁶² *Germany, Handle with Care*. [film]. Department of Defence, 1947-1948. [cit. 20. 3. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=3wgBO5PlsI8>

¹⁶³ *Berlin Express - 1948.; Real Black Market Raid Sparks Movie*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 27. 11. 1947, s. 46.

¹⁶⁴ *The Big Lift* [film]. Režie: George Seaton. 1950. [cit. 21. 4. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=pSNwLFjvSYE>

5.3 Cesty demokratizace Německa

Demokratizace a obnova politického života byly od počátku proklamovány jako jedny z hlavních cílů spojenecké okupace.¹⁶⁵ Američané těchto cílů chtěli dosáhnout kombinací různých metod. Téměř od samého začátku se snažili obnovit školní výuku podle amerického vzoru.¹⁶⁶ Na dospělé populaci cílili pomocí spojenci licencovaného denního tisku, rozhlasu a pořádáním kulturních osvětových akcí.¹⁶⁷ Za nástroj demokratizace lze v podstatě považovat i uspořádání prvních voleb na regionální úrovni v roce 1946.¹⁶⁸

Vztah amerických médií k demokratizaci Německa byl už z principu pozitivní, ale velmi dlouho po skončení války přežívaly obavy, zda současná generace Němců není pro převýchovu už ztracena. Drew Middleton z *New York Times* v dubnu 1946 vydal rozsáhlou úvahu, ve které obecně rozebral problémy spojené s demokratizací.¹⁶⁹ Vycházel ze srovnání nacistického vzdělávacího systému se současným režimem okupace. Upozornil, že spojenecký demokratický "koktejl" je neefektivní, protože jej Němci stále považují za nepřátelskou propagandu. Podle Middletona to však problém nebyl na straně Spojenců, ale Němců. Ti podle něj mohli jen stěží docenit ušlechtilé záměry svých okupantů, když ještě ani nepřijali svou válečnou vinu.

Válečný korespondent William S. White ve své reportáži z bojiště porovnal různé věkové skupiny a možnost jejich „záchrany“ ze spárů nacismu: *„Starší Němci a ti velice mladí, jejichž mysl ještě nebyla otrávena nacistickým učením, můžou být zachráněni. (...) ale ne mladí nacisté. Mladí nacisté jsou bojovníci první třídy, o tom nemějte pochyby.“* Pak skepticky dodává: *„Budoucnost Německa - a našeho vlastního míru – může velice záležet právě na této fanatické skupině mladých Němců.“*¹⁷⁰ Dewitt Mackenzie ve svém článku z roku 1946¹⁷¹ vidí naději Německa pouze v těch nejmladších dětech, kterým ještě nebyl vštípen nacismus: *„Stará generace už pozbývá významu. Většina mladých Němců, které si získal Hitler, jsou pro Spojence již ztraceni. Jsou to právě malé děti, na kterých musíme postavit mír.“* Dále píše: *„Je to ten samý, pracovitý, systematický a vytrvalý lid, na kterém závisely dobovačné plány Pruských militaristů i Hitlera. Je to energie, která musí být správně nasměrována a držena pod kontrolou do té doby, dokud nevzejde nová, mírově smýšlející generace Němců.“*¹⁷² Protichůdně se vyjádřil Percy Knauth ve své reportáži *„The German People“*, když konstatoval, že

¹⁶⁵ JCS 1067, Hlava I., část 4c [online] Wikisource.org [cit. 21. 3. 2016] Dostupné z: https://en.wikisource.org/wiki/JCS_1067

¹⁶⁶ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 139.

¹⁶⁷ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United States...*, pozn. č. 4, s. 167.

¹⁶⁸ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 139-140.

¹⁶⁹ *Re-Educating Germans Huge Task*. In: *The Montreal Gazette*, 5. 4. 1946, s. 8.

¹⁷⁰ WHITE, William S. *The Young Nazis*. In: *Tuscaloosa News*, 5. 2. 1945, s. 4.

¹⁷¹ MACKENZIE, Dewitt. *Long Reich Occupation Seen Needed*. In: *Tuscaloosa News*, 18. 2. 1946, s. 4.

¹⁷² MACKENZIE, Dewitt. *Long Reich Occupation Seen Needed*, pozn. č. 171.

dlouhodobě největší nebezpečí pro budoucnost Německa představuje masa těch, kteří si odmítají připustit válečnou vinu Německa, a jsou schopni nacistický režim hájit. Jako příklad uvedl nacionalisticky smýšlející profesorku gymnázia, tedy příslušníka starší generace. Podle článku profesorka před novináři vytrvale obhajovala nacistický systém sociálních výhod pro obyvatelstvo, a ani v nejmenším nebyla ochotná připustit, že by nacisté nesli vinu za uvržení světa do války.¹⁷³

Američané po skončení války provedli experiment, který spočíval v demokratickém vzdělávání vybrané skupiny německých válečných zajatců, aby tito po svém návratu pomohli demokratizovat svoji zemi.¹⁷⁴ Zpravodajské články takovou iniciativu samozřejmě vychválily,¹⁷⁵ ale od komentátorky Dorothy Thompsonové opět zazněl kritický názor: „*Není rozumné věřit, že ta hrstka ‚převychovaných‘ zajatců - dokonce za předpokladu, že jejich převýchova zafunguje - převáží stovky tisíc dalších, kteří se vrací do Německa, a u nichž se dá očekávat, že ponесou tradiční německé chování.*“¹⁷⁶

Od roku 1948 zásadně roste pozornost médií vůči postojům německé politicky aktivní mládeže – tedy právě té samé mládeže, která dostala vzdělání v nacistických školách, a kterou William S. White v roce 1945 označil za ztracenou. O jejich podporu se totiž ucházeli také němečtí komunisté. Nejspíš proto Fred G. Taylor, šéf rozhlasového oddělení kanceláře vojenské vlády pro Bádensko-Virtembersko v roce 1948, napsal článek, ve kterém kritizoval nedostatečné zapojení mládeže do západoněmecké politiky. Při tom také narážel na výše zmíněný vzdělávací experiment se zajatci: „*Politické strany nejprve lákají mladé, ale pak drží je dále od vedoucích funkcí, což vede k prohlubující se vlně odrazování skutečných mladých myslitelů. (...) Zejména ti mladí Němci, kteří se zúčastnili experimentu ve Fort Getty jsou drženi dále od aktivních vůdčích pozic, a rostoucí počet sebevražd jasně ukazuje, jak hluboké je zklamání v řadách mladých intelektuálů.*“¹⁷⁷ Ve stejné době novinář Curt Riess jezdil po sovětské okupační zóně a snažil se zjistit politické stanovisko mládeže ve východní části země: „*...na které straně stojí německá mládež? Protože kdokoli získá německou mládež, má velkou šanci dříve či později získat celou zemi.*“¹⁷⁸

Velitel okupační správy, generál Lucius D. Clay na skepticismus tisku příliš nehleděl, obzvlášť v situaci, kdy Sověti už dávno prováděli svou vlastní „převýchovu“ Německa. Rozhodl se k aktivní rekonstrukci německého politického života – už 27. července 1945 vydal povolení k vytváření německých politických stran a v lednu 1946 se konaly vůbec první volby do Bavorského, Bádensko-

¹⁷³ *The German People*, pozn. č. 22.

¹⁷⁴ *Nazi PWs Learn Democracy*. In: *Life*, 18. 3. 1946, s. 91.

¹⁷⁵ *German POWs Pay to Study About Democracy*. In: *Spartanburg herald-Journal*, 15. 10. 1945, s. 9.

¹⁷⁶ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Schenectady Gazette*, 23. 2. 1946, s. 14.

¹⁷⁷ *West Germany Spurs Politics, East Fearful*, část *The West*. In: *The Deseret News*, 11. 7. 1948, s. 2.

¹⁷⁸ RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *Germans in Both Zones Still Fail to Feel Guilt*. část *The East*. In: *The Deseret News*, 14. 7. 1948, s. 1.

Württembergského a Hessenského zemského parlamentu.¹⁷⁹ Tisk se v těchto i dalších volbách jasně postavil na stranu konzervativních demokratů (CDU), akceptována byla i sociální demokracie (SPD).¹⁸⁰ Naopak za nežádoucí se považovaly úspěchy levice¹⁸¹ nebo nacionalistů.¹⁸² Slabé výsledky komunistů byly vždy zdůrazněny, aby podtrhly žádoucí směřování země.¹⁸³ Marquis Childs ve svém komentáři varoval před přílišnou roztříštěností politické scény. Doufal, že stabilitu Německa by zajistilo politické prostředí, podobné americkému bipartijnímu systému. Koaliční vlády označil za příliš zranitelné a nestabilní, a obával se opakování osudu Výmarské republiky.¹⁸⁴

Politická aktivita v sovětské zóně začala dříve než v ostatních zónách. Už 10. června maršál Žukov povolil zakládání „protifašistických“ politických stran.¹⁸⁵ Američtí novináři dobře věděli o zvýhodněném postavení sověty podporované Sjednocené socialistické strany Německa (SED) a každé výsledky proto předem odsoudili jako zmanipulované.¹⁸⁶ Úspěchy komunistů připisovali zastrašování a nedostatku jiných volebních možností.¹⁸⁷ V reakci na vítězství SED v září 1946 novinář Theodore Meltzer konstatoval, že volební kampaň SED prostě jen populisticky slibuje Němcům to, co nejvíce chtějí – jídlo a návrat válečných zajatců.¹⁸⁸ První všeobecné volby v Německé demokratické republice v říjnu 1950, kde komunisté zvítězili s výsledkem 99,84%, redakce Spokane Daily Chronicle nazvala „hitlerovskými“.¹⁸⁹ V tomto případě byla kritika zcela oprávněná. Dlužno ale dodat, že takový obraz východního politického režimu byl pro západ vlastně žádoucí, protože vedle pekelného obrazu východoněmecké totality se západní zóny jevily jako skvělé výspy svobody a demokracie.

Nedílnou součástí procesu demokratizace byla reforma německého školství. Američané se po příchodu setkali s autoritativním a elitářským stylem výuky v Německu, který nejenže dosud reflektoval nacistickou politiku, ale také se celkově velmi lišil od amerického principu rovných příležitostí.¹⁹⁰ Příchozí američtí pedagogové byli nejspíš šokováni. Dobře to ukazuje rozhořčený

¹⁷⁹ FAIT, Barbara. *Supervised Democratization...*, pozn. č. 11, s. 61-62.

¹⁸⁰ *German Vote Rejects Reds*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 22. 4. 1947, s. 4.

¹⁸¹ *Leftists Lead in Reich Vote*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 9. 1946, s. 2.

¹⁸² *The German Elections*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 16. 8. 1949, s. 2.

¹⁸³ *Strong Anti-Red Vote Cast In East Germany As Rebuke To Russia*. In: *Toledo Blade*, 17. 5. 1949, s. 1.; *Germany arms foes get vote*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 27. 11. 1950, s. 2.; *Big German Vote Seen*. In: *Reading Eagle*, 26. 5. 1946, s. 11.

¹⁸⁴ *Washington Calling. German Vote Repeats Past As Splinter Parties Emerge*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 18. 8. 1949, s. 7.

¹⁸⁵ FAIT, Barbara. *Supervised Democratization...*, pozn. č. 11, s. 61.

¹⁸⁶ *Reich to Vote in Russ Zone*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 1. 9. 1946, s. 4.

¹⁸⁷ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 280; *East Germany's vote „all red“*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 16. 10. 1950, s. 1.

¹⁸⁸ MELTZER, Theodore. *Leftists Lead in Reich Vote*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 9. 1946, s. 2.

¹⁸⁹ *„Election“ Smells Like Hitler's*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 16. 10. 1950, s. 4.

¹⁹⁰ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United States...*, pozn. č. 4, s. 18.

referát jistě Dr. Snyderové pro Národní vzdělávací asociaci,¹⁹¹ o kterém vyšel novinový článek.¹⁹² Snyderová v roce 1947 navštívila několik základních škol v americké zóně Německa. Nezvykle autoritativní výukové metody podle jejích slov zasazovaly „*semena třetí světové války.*“¹⁹³ Počáteční obavy z úkolu převýchovy mládeže vyjádřil v roce 1945 ve své úvaze Dewitt Mackenzie. Doslova napsal: „*Vezmeme-li nyní v potaz, že každý Němec, který měl dostatek inteligence a odvahy k tomu, aby oponoval Hitlerovi, už byl zlikvidován, není pak férové usoudit, že naprostá většina Němců, která pod ‚führerem‘ zbyla, je pro spojeneckou výchovu znehodnocena? Je vůbec možné někoho vzdělávat před hrotem bajonetu? (...) Mám obavy z toho, že v myšlence převýchovy leží naše jediná naděje. Možná jsem příliš důvěřivý, ale věřím, že to dokážeme, pokud zvolíme správnou cestu.*“¹⁹⁴

Pozorní američtí čtenáři měli poměrně dobrou možnost se skrze domácí tisk seznámit se základními problémy, které se při reformě školství objevily. Zpočátku to byl především nedostatek jiných, než nacistických učebnic¹⁹⁵ a nedostatek politicky spolehlivých učitelů.¹⁹⁶ Novinář Richard Kasischke referoval také o neobvyklé převaze žen v učitelském povolání a o nedostatku použitelných školních budov.¹⁹⁷ Fredu G. Taylorovi se podařilo zachytit rozpor mezi učiteli, kteří musí učit podle nových osnov; a rodiči žáků, kteří s tím nesouhlasí a vyžadují tradiční výuku.¹⁹⁸

O situaci ve východní zóně bylo mnohem méně zpráv. Mezi nalezenými články figuruje jediný náhled do východoněmeckého školství v reportáži Curta Riess v roce 1948. Riess vylíčil východoněmeckou mládež jako demotivovanou a apatickou. Potvrdil, že i zde se školství potýkalo s nedostatkem učitelů. Napsal, že o aktivitu mládeže se zde staraly politické mládežnické organizace, především komunisticky orientované *Hnutí německé mládeže*. Riess citoval kritická slova místního učitele: „*Podle mého názoru ani komunistickou mládež nezajímá politika. Pouze papouškují slogany. Kdyby jim zítra dali opačné slogany, papouškovali by je úplně stejně.*“¹⁹⁹ Riess podal zcela jednostrannou výpověď, která odpovídala zvyku očernit vše komunistické.

¹⁹¹ National Education Association je americká odborová organizace v oblasti školství.

¹⁹² *Sees German Schools Threat To Democracy*. In: *Schenectady Gazette*, 4. 3. 1947, s. 6.

¹⁹³ *Sees German Schools Threat To Democracy*, pozn. č. 192.

¹⁹⁴ MACKENZIE, Dewitt. *Allies Face Problem...*, pozn. č. 24.

¹⁹⁵ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 56.

¹⁹⁶ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 135.

¹⁹⁷ KASISCHKE, Richard. *Women Now In Majority As Teachers in Germany*. In: *St. Petersburg Times*, 18. 10. 1948, s. 9.

¹⁹⁸ RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *Germans in Both Zones Still Fail to Feel Guilt*, část Taylor. In: *The Deseret News*, 14. 7. 1948, s. 1-2.

¹⁹⁹ RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *Germans in Both Zones Still...* pozn. č. 198., část Riess.

5.4 Průzkumy veřejného mínění

Pokud hovoříme o mediálním obraze okupovaného Německa, nelze vynechat fenomén průzkumů veřejného mínění. Vojenská okupační správa je každoročně prováděla, aby z nich mohla vyvozovat úspěšnost své politiky, nebo odhalovat možná rizika. Výstupy průzkumů nejprve prošly interpretací vojenských zpravodajců, a pak se dostávaly do rukou zahraničních novinářů. V pomyslné „druhé vlně“ pak vznikaly reakce domácích novinářů, kteří z průzkumů vytvářeli své vlastní závěry. Výsledky průzkumů podrobně zveřejnili a analyzovali Anna J. Merritt a Richard L. Merritt v jejich knize *Public opinion in occupied Germany: the OMGUS surveys, 1945-1949*.²⁰⁰

Novinář James F. King v prosinci 1945 referoval o armádním průzkumu „*The German View*“,²⁰¹ jehož závěry měly vypovídat o rostoucí německé nenávisti vůči Američanům.²⁰² Nicméně spokojenost s americkou okupací s postupujícím časem rostla, a zároveň byla mnohem větší, než spokojenost se Sověty, jak ukázal jiný průzkum v létě 1947.²⁰³ Průzkumy politických názorů německého obyvatelstva se ve zkoumaném období pravidelně opakovaly,²⁰⁴ Americký tisk konkrétní výsledky příliš nezveřejňoval, ale podával jejich zjednodušené interpretace.²⁰⁵ Výsledky se v průběhu času nijak zásadně neměnily. Čtenář se tak mohl v roce 1946 i v roce 1950 dočíst, že většina Němců považuje nacismus za dobře myšlenou, ale špatně provedenou myšlenku. Respondenti byli také dotazováni, zda by raději žili v komunistickém nebo nacionálně socialistickém režimu.²⁰⁶ Nejvíce respondentů zvolilo třetí nabízenou možnost - „v žádném“, na druhém místě se ovšem umístil nacionální socialismus. Čtyři z deseti respondentů by raději volili vládu, která by jim zaručila bezpečnost, než vládu která by jim zaručila občanské svobody.²⁰⁷ Většina Němců však podle průzkumu nevěnovala politickým záležitostem celkově příliš velkou pozornost.²⁰⁸

Velkou reakci tisku vzbudil průzkum, který americká okupační armáda provedla v roce 1946 v řadách svých vojáků. Ten totiž odhalil v té době zcela šokující fakt, že více než polovina jich je ochotna připustit, že Hitlerův režim mohl být v něčem prospěšný. Článek agentury *Associated Press* kritizoval armádu za to, že držela výsledky tohoto průzkumu celé týdny v tajnosti, a následně

²⁰⁰ MERRITT, Anna J. – MERRITT, Richard L. *Public opinion...*, pozn. č. 13,

²⁰¹ KING, James F. *Germans Show Growing Hate of Americans*. In: *The Florence Times*, 8. 12. 1945, s. 1.

²⁰² *German Resentment*. In: *Schenectady Gazette*, 6. 12. 1945, s. 24.

²⁰³ *Yanks, Britons in German Favor*, In: *The Spokesman Review*, 18. 7. 1947, s. 15.

²⁰⁴ MERRITT, Anna J. – MERRITT, Richard L. *Public opinion...*, pozn. č. 13, s. 6.

²⁰⁵ *Many Germans Still Believe Hitler's Ideas Were Good*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 6. 7. 1946, s. 3; *Most Germans Now Think Nazism Was a Good Idea But Badly Carried Out*. In: *Prescott Evening Courier*, 15. 7. 1949, s. 4; *Survey Shows Hike In Nazism Backers*. In: *The Deseret News*, 5. 9. 1950, s. 2.

²⁰⁶ MERRITT, Anna J. – MERRITT, Richard L. *Public opinion...*, pozn. č. 13, s. 55.

²⁰⁷ MERRITT, Anna J. – MERRITT, Richard L. *Public opinion...*, pozn. č. 13, s. 42.

²⁰⁸ MERRITT, Anna J. – MERRITT, Richard L. *Public opinion...*, pozn. č. 13, s. 43-44.

konstatoval, že američtí vojáci nečekaně snadno propadají goebbelsovské propagandě.²⁰⁹ Redakce *Schenectady Gazette* ve své reakci zcela výjimečně zpochybnila kvalitu tohoto průzkumu,²¹⁰ protože si v několika ohledech zjevně protiřečil (například zároveň tvrdil, že většina vojáků preferuje dlouhou okupaci a tvrdý přístup vůči nacistům i Němcům obecně).

Další zajímavé průzkumy se týkaly Norimberských procesů s válečnými zločinci. Novinový článek z listopadu 1945 informoval o tom, že německá veřejnost většinou uznává smysl tribunálu, ale kritizuje pomalost soudu nebo trestání vojenských důstojníků.²¹¹ V únoru 1946 zazněl v jiném průzkumu německý nesouhlas se souzením nacistických organizací jako celků na bázi kolektivní zodpovědnosti.²¹² Referující článek však odmítl německou kritiku jako předpojatou, a proto irelevantní. V roce 1950 se do hledáčku tisku dostal německý průzkum veřejného mínění k otázce znovuvyzbrojení Západního Německa.²¹³ Němci vyslovili proti, což v této době mohlo pomoci vyvrátit přetrvávající nedůvěru americké veřejnosti.

Prakticky ze všech prostudovaných článků bylo zřejmé, že domácí novináři nikdy nezpochybňovali pravdivost výsledků u provedených průzkumů, nebo nanejvýš kritizovali jejich nedostatečnou podrobnost.²¹⁴ Obvykle se však bezvýhradně spokojili s těmi údaji, které získali. Zajímavá situace nastala v letech 1949 a 1950, když průzkumy ukázaly stále nečekaně velkou německou podporu nacionálně-socialistických myšlenek. Američtí novináři byli v rozpacích – podle žádoucího mediálního obrazu a polarizované mezinárodní situace už Němci přece měli být denacifikováni američtí spojenci! Nenalezl jsem komentáře, které by se tímto zdánlivým paradoxem zabývaly. Vše nasvědčuje tomu, že novináři v letech 1949 a 1950 už zkrátka nebyli tak horlivými „denacifikátory“, a pracně vybudovaný obraz Adenauerova demokratického Německa pro ně měl příliš velkou cenu.

²⁰⁹ *Many U. S. Troops 'Sold' On German Propaganda.* In: *St. Petersburg Times*, 25. 1. 1946, s. 1.

²¹⁰ *Here we go again!* In: *Schenectady Gazette*, 29. 1. 1946, s. 10.

²¹¹ *Germans Favor Nuernberg Trial.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 1. 11. 1945, s. 8.

²¹² *Germans are not being persecuted.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 20. 2. 1946, s. 4.

²¹³ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 22. 5. 1950, s. 10.

²¹⁴ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Toledo Blade*, 13. 7. 1949, s. 14.

5.5 Srovnání s okupací Japonska

Ústřední postavou poválečných let v Japonsku byl generál MacArthur – charismatický velitel amerických pozemních sil v Tichomoří, který si v médiích vybudoval kult slavného vítěze z Filipín a konečného pokořitele ostrovního císařství. Když média psala o japonském okupačním režimu, velice často MacArthurovi připisovala veškeré zásluhy. Už vylodění prvních amerických sil oslavně zachytila reportáž Associated Press z 3. září 1945, kde byl MacArthur vykreslen jako „ten, kdo dal příkaz“.²¹⁵ Obdobně působí titulky z 10. září: „Gen. MacArthur dovolí poraženému Japonsku vytvořit svůj demokratický osud.“²¹⁶ Potíže v Německu paradoxně ještě zvýraznily MacArthurovy výsledky. Když po nějaké době novinář Von Wiegand v říjnu 1945 ve svém článku srovnával úspěšnost okupace Německa a Japonska, poněkud nekriticky napsal: „MacArthur dokázal v Japonsku za dva měsíce mnohem víc, než Spojenci v Německu za šest měsíců.“²¹⁷ Článek Richarda Lauterbacha otištěný v lednu 1946 v časopisu Life ukázal MacArthura jako benevolentního správce, který prostřednictvím dopisů ochotně naslouchá hlasu japonského lidu.²¹⁸ Tyto chvalozpěvy se opakovaly po celé sledované období. Sám MacArthur mohl v září 1949 podat hlášení,²¹⁹ že během čtyř poválečných let se z Japonců stal znovuzrozený národ, který se politicky, sociálně i ekonomicky rozmáhá. Při té příležitosti také prohlásil, že japonští komunisté definitivně selhávají v pokusech převzít zde moc, což byla pro něj velká devíza a pro většinového amerického čtenáře skvělá zpráva.

Protijaponské nálady po válce překvapivě rychle opadly. Nenávist v krátké době vystřídal zvědavý zájem o Japonsko jako tajemnou a exotickou zemi. Krátce po začátku okupace časopis Life vydal rozsáhlou a detailní reportáž o japonské historii a kultuře.²²⁰ I když militarismus a tradiční hierarchizace japonské společnosti byly stále zavrhovány, jiné stránky kultury byly vykresleny pozitivně – například zde objevila informace, že v úrovni gramotnosti a školní docházky Japonci dalece překonávají Američany. V roce 1946 se čtenáři časopisu Life mohli dozvědět o náležitostech japonského čajového rituálu.²²¹ Svým kladným hodnocením přispěla také výpověď Dorothy Dunn z Washingtonské státní univerzity, která novinářům poskytla výpověď o svém pobytu v Japonsku.²²² Ocenila pracovitost Japonců při odklizení následků války i jejich snahu naučit se anglicky. Podmínky pro život v Japonsku popsala jako „ne zas tak špatné“. Už v prosinci 1945 Life otiskl fotografii

²¹⁵ *Japs Under Stern Military Rule, More Occupation Troops Pour Ashore. Only Signal From M'Arthur Is Awaited for large-Scale March on Nipponese Capital.* In: *Schenectady Gazette*, 3. 9. 1945, s. 1.

²¹⁶ *Gen. M'Arthur Will Permit Defeated Japan to Work Out it's Demotratric Destiny.* In: *Schenectady Gazette*, 10. 9. 1945, s. 1.

²¹⁷ WIEGAND, Karl von. *Von Wiegand Cables.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 10. 1945, s. 4.

²¹⁸ LAUTERBACH, Richard. *Letters to MacArthur.* In: *Life*, 14. 1. 1946, s. 4-7.

²¹⁹ *MacArthur Saqys Red Grab In Japan Fails.* In: *The Milwaukee Journal*, 1. 9. 1949, s. 13.

²²⁰ *Essay: The Japanese Nation.* In: *Life*, 17 9. 1945, s. 109.

²²¹ *Japanese Tea Ritual.* In: *Life*, 18. 2. 1946, s. 87.

²²² *Japan's Recovery Process Impresses College Instructor.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 19. 3. 1950, s. 3.

amerického vojáka při dostaveníčku s japonskou dívkou.²²³ Vedlejším efektem klidné okupace Japonska, bylo ustupování tématu do pozadí, zatímco stále se měnící situace v Německu se opakovaně vracela na přední stránky novin. Jistý návrat k Japonsku zaznamenáváme až v létě 1950, kdy vypukla Korejská válka, a Japonsko začalo hrát pro Spojené státy roli předsunuté základny. Tomuto tématu se blíže věnuji v poslední kapitole této práce.

Zpravodajství, komentáře i filmová tvorba shodně chápaly americkou vojenskou okupaci Německa a Japonska jako přínosnou humanitární a civilizační misi. Zpravodajství sice otevřeně informovalo o negativních skutečnostech, ale nikdy si nedovolilo kritizovat americkou politiku jako takovou. Zpravodajští novináři hledali viníka pouze v řadách Němců, komunistů, nebo nanejvýš okupačních úředníků na nízkých pozicích. Kvalitní kritika zůstala pouze v rubrikách renomovaných komentátorů.

²²³ *Life in Tokyo*. In: *Life*, 3. 12. 1945, s. 105.

6. VÝHLEDY DO BUDOUCNOSTI, 1945-1948

Předchozí kapitoly rozebraly dobový pohled minulé a soudobé Německo. V této části práce se pokusím o náhled do německé budoucnosti tak, jak ji v druhé polovině čtyřicátých let viděli novináři, korespondenti nebo čtenáři ve svých dopisech. Prognózy v průběhu zkoumané doby prošly změnami, které souvisely s pozvolným opadáním protiněmeckého sentimentu, s měnícími se cíli americké okupační politiky i s mezinárodně-politickými událostmi. K těmto změnám došlo mnohem rychleji, než by si kdokoli v roce 1945 byl schopen připustit. Například po roce 1949 můžeme na stránkách novin najít první úvahy o znovuvyzbrojení Německa – to bylo ještě o dva roky dříve naprosté tabu. V této kapitole představím několik důležitých mediálních témat a pokusím se zachytit jejich vývoj v průběhu sledovaného období. Na závěr tato témata opět stručně porovná s případem Japonska.

6.1 Záměry amerických představitelů

Dříve, než nahlédneme do představ novinářů o poválečné německé budoucnosti, je vhodné alespoň stručně rekapitulovat, jak se v tomto ohledu měnily záměry amerických politiků. Základní cíle - tedy odzbrojení, demilitarizace, demokratizace a denacifikace Německa - byly v obecné rovině přijaty už v roce 1943. Historik Lewkowicz píše také o záměru americké administrativy prosadit v poválečné Evropě své ekonomické zájmy, a jeho stanovení klade nejpozději do roku 1942.²²⁴ V otázce ekonomiky rozlišuje dvě názorové dvě skupiny, které si nyní stručně charakterizujeme.

První skupina, kterou Lewkowicz nazývá „internacionalisté“, se snažila o to, aby Německo bylo po válce znovu zapojeno do západní otevřené ekonomické sféry, čímž by se eliminovalo riziko nové války.²²⁵ Nejvýraznějšími postavami tohoto směru byli Henry L. Stimson,²²⁶ ministr války v letech 1940-1945; Cordell Hull,²²⁷ ministr zahraničí v letech 1933-1944 a Herbert Hoover,²²⁸ bývalý prezident a poválečný koordinátor americké potravinové pomoci v Německu. Zájem na ekonomické prosperitě Německa měly pochopitelně i velké americké firmy, které zde očekávaly nové odbytiště pro své zboží.²²⁹

Druhou skupinou byli zastánci takzvaného Morgenthauova plánu, kteří chtěli „zneškodnit“ Německo rozdělením na několik menších státních celků, jejichž průmyslová kapacita by byla radikálně

²²⁴ LEWKOWICZ, Nicholas. *The German Question...*, pozn. č. 6, s. 19.

²²⁵ LEWKOWICZ, Nicholas. *The German Question...*, pozn. č. 6, s. 18

²²⁶ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United states...*, pozn. č. 4, s. 146-147.

²²⁷ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United states...*, pozn. č. 4, s. 146-147.

²²⁸ *Herbert Hoover*. [online] *Wikipedia.com* [cit. 25. 3. 2016]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Herbert_Hoover#Post-war_relief

²²⁹ LEWKOWICZ, Nicholas. *The German Question...*, pozn. č. 6, s. 22-23.

omezena – cílem bylo vytvoření dvou „převážně zemědělských a pastorálních států.“²³⁰ Henry Morgenthau, v té době ministr financí, svůj plán přednesl v září 1944 na zasedání pro tento účel zřízené Kabinetní komise pro Německo.²³¹ Na určitou dobu získal podporu prezidenta Roosevelta i britského ministerského předsedy Churchilla,²³² ale po rozsáhlé kritice části veřejnosti²³³ a ministrů Stimsona a Hulla²³⁴ byl plán jako takový ještě před koncem roku zamítnut. I přesto americká okupační direktiva JCS 1067 z počátku roku 1945 obsahovala některé jeho prvky. Vliv Morgenthauova plánu se podepsal také na textu Postupimské dohody.²³⁵

Špatná hospodářská situace v poválečném Německu časem dala za pravdu zastáncům „internacionalistů“, a direktiva JCS 1067 na návrh Herberta Hoovera, generála Claye a řady dalších kritiků ještě v průběhu roku 1945 prošla určitými úpravami.²³⁶ Velkou roli zde hrála obava, že nouzí zmítané německé obyvatelstvo by mohlo najít východisko v komunistické ideologii. Pomyslný zlom přišel 6. září 1946, kdy nový ministr zahraničí James F. Byrnes ve Stuttgartu představil novou, konstruktivní vizi poválečné obnovy.²³⁷ Dal tím najevo, že Spojené státy americké už nemají v úmyslu držet Německo ve stavu existenčního minima, a že záměrem okupační správy je obnovit politickou i hospodářskou pozici Německa v rámci Evropy. Tento projev je považován za začátek americké konfrontační politiky vůči Sovětskému svazu v otázce budoucnosti Německa. V létě 1947 byla zavedena zcela nová okupační direktiva JCS 1779, která už reflektovala novou Byrnesovu politiku.²³⁸

Rok 1947 byl také rokem důležitých mezinárodních konferencí. V Moskvě a Londýně jednali ministři zahraničí „velké čtyřky“²³⁹ o podmínkách sjednocení okupačních zón.²⁴⁰ Všechny pokusy o nalezení společné řeči mezi západem a východem se však ukázaly jako marné.²⁴¹ Německo už bylo v té době de facto ekonomicky a politicky rozděleno na dvě části. Proto také západní mocnosti začaly na přelomu let 1947 a 1948 podnikat jednostranné kroky a vytvářet „svou vlastní“ budoucnost pro Německo. Lewkowicz o tomto období napsal, že situace se po roce 1947 vyústila do stavu, kdy pro oba mocenské bloky nebylo výhodné eskalovat konflikt, takže se soustředily na vnitřní konsolidaci a "obrannou strategii", spíše než na pokusy o vzájemnou intervenci.²⁴² Západ konsolidoval své zóny

²³⁰ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United states...*, pozn. č. 4, s. 147-148.

²³¹ LEWKOWICZ, Nicholas. *The German Question...*, pozn. č. 6, s. 20.

²³² DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 6.

²³³ DALLAS, Gregor. *1945: The War That Never Ended*. Yale University Press 2006. ISBN 978-0300109801. s. 276.

²³⁴ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 15.

²³⁵ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United states...*, pozn. č. 4, s. 147.

²³⁶ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United states...*, pozn. č. 4, s. 162-163.

²³⁷ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 145-148.

²³⁸ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United states...*, pozn. č. 4, s. 165.

²³⁹ „Velkou čtyřkou“ se rozumí Spojené státy americké, Sovětský svaz, Velká Británie a Francie.

²⁴⁰ DALLAS, G. *1945: The War...*, pozn. č. 233, s. 276.

²⁴¹ GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United states...*, pozn. č. 4, s. 157-159.

²⁴² LEWKOWICZ, Nicholas. *The German Question...*, pozn. č. 6, s. 68.

realizací Marshallova plánu hospodářské pomoci a zahájením příprav k vytvoření západoněmeckého státu, zatímco východ se o pokusil o územní konsolidaci blokádou Berlína v letech 1948 až 1949. Zároveň komunisté února 1948 ovládli Československo. Tento krok vyvolal na západě velký strach, že něco podobného se brzy stane i v Německu.²⁴³ Neústupnost západu v otázce Berlína však způsobila, že stav zůstal od jara 1948 prakticky zachován. Vznikem obou německých států v létě 1949 se status quo prakticky jen potvrdil.

6.2 Rané mediální prognózy

Nyní se na celé období podívejme očima tehdejších novinářů. Morgenthaův plán se dostal na veřejnost 21. září 1944 skrze pravidelný sloupek novináře Drewa Pearsona z *Washington post*.²⁴⁴ V následujících dnech se rozpoutala mediální debata, ve které plán získal své příznivce i odpůrce. Dozvuky této diskuze lze pozorovat ještě v roce 1945. Někteří novináři zdůrazňovali morální povinnost Spojenců postarat se o poválečné Německo, jiní ji zcela odmítli. Toto názorové dilema dobře ilustruje reklamní článek na časopis *Time* v deníku *Milwaukee Sentinel*,²⁴⁵ který pokládá palčivé otázky, polemizuje nad řešeními a vyzývá čtenáře k vyjádření svých názorů: „*Někteří budou klást otázku, zda „přísný“ mír není přesně to, co Nacisté chtějí – aby je přinutil zase se chopit zbraní. Jiní se budou ptát, zda je vůbec možné zavést tak přísný režim, jaký by si Německo zasloužilo – nebo zda by nebylo moudřejší prosadit mírnější, lépe proveditelné podmínky. Ještě další řeknou „Německo je v troskách. Je zničené jako žádný jiný národ v minulosti; teď ví, co to znamená prohrát moderní válku. Nebudme pomstychtiví.“ (...) Bylo rozdělení poraženého národa někdy skutečně úspěšným mírovým řešením? Nebylo by více smysluplné proměnit Německo v mezinárodní zónu pod správou nové světové organizace?*“²⁴⁶

Čtenáři své názory rádi vyjádřili. Časopis *See* v závěru války pořádal soutěž o nejlepší čtenářský návrh na téma „*Co se má provést s Německem?*“²⁴⁷ Vítězný návrh byl vybrán komisí novinářů, zveřejněn v novinách a jeho autor odměněn dárkem. Vítězem se stal jistý George M. Haliburton z Bostonu, který navrhoval minimálně 15 let přísné okupace, během nichž chtěl uvalit na Německo reparace v hodnotě 350 miliard amerických dolarů, průběžně odčerpávat jeho průmyslovou produkci, následně kompletně odvézt těžký a chemický průmysl do ne-německých zemí, z Porýní udělat mezinárodní zónu, redukovat železniční síť na úzkokolejky a nakonec nasměrovat německé pracovní síly do zemědělství. To jsou body, které se velice podobají původnímu Morgenthauově plánu.

²⁴³ *Will Germany Go Communist?* In: *The Deseret News*, 29. 3. 1948, s. 4.

²⁴⁴ DALLAS, Gregor. 1945..., pozn. č. 239.

²⁴⁵ *This Problem is Right on our Doorstep.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 30. 4. 1945, s. 4.

²⁴⁶ *This Problem is Right on our Doorstep*, pozn. č. 245.

²⁴⁷ *What About Germany?* In: *The Milwaukee Journal*, 19. 4. 1945, s. 20.

Mezi domácími americkými novináři byl poměrně rozšířený názor, že Spojenci nebudou v budoucnosti ochotni, natož schopni poválečné Německo jakkoli podporovat. Novinář Fletcher Pratt v březnu 1945 v tomto smyslu parafrázoval britské politiky: „*Britské ministerstvo válečné ekonomiky, jehož předpovědi byly vždy známy jako rozumné a realistické, zdůraznilo to, co musí dnes vědět každý člověk v „Nazilandu“: že až přijde konec války, tak nebude žádný ze spojeneckých národů schopen nakrmit Německo. (Němci - pozn.) Budou čelit hladové blokádě, vedle které bude rok 1918 vypadat jako hostina.*“²⁴⁸ Redakce *Schenectady Gazette* také zcela odmítla myšlenku poválečné podpory Německa. Na druhou stranu však redaktoři přišli s velice svérázně formulovanou úvahou o důvodech pro zachování německé soběstačnosti: „*Jsme ochotni podporovat 60 milionů Němců jako by to byli pacienti v blázinci? Samozřejmě ne, ale pokud je nenecháme samotné produkovat a spotřebovávat, nezbyde nám, než s nimi zacházet jako s vlastními otroky, ale jak ukázaly naše jižní státy, otroci jsou vždy ekonomickou zátěží, bez ohledu na to, jak moc uspokojují potřeby svých vlastníků.*“²⁴⁹ S finanční podporou Německa nepočítala dokonce ani americká okupační administrativa. Edwin W. Pauley, bývalý Rooseveltův zástupce ve Spojenecké reparační komisi v červnu 1945 řekl novinářům, že Spojené státy si uvědomují chyby, které byly učiněny po minulé válce, a jednou z těch chyb byl neúspěšný pokus kompenzovat válečné škody finanční podporou německého průmyslu.²⁵⁰

Naopak zahraniční editoři si brzy uvědomili, že velmoci se nemohou vyhnout úkolu obnovit německou ekonomiku. Louis P. Lochner, někdejší šéf Berlínské pobočky agentury *Associated Press*, 8. května 1945 napsal, že: „*Vrátit německou ekonomiku zpět na pevný základ bude jedním z prvních úkolů Spojených Národů.*“²⁵¹ Karl Von Wiegand ve své rozsáhlé reportáži v červnu 1945 upozornil, že Sověti ve své okupační zóně rychle postupují v obnově normálního života: „*Jestli se hlášením přes Švýcarsko dá věřit, tak všeobecný úklid v Sovětské zóně probíhá rychleji, tiskne se více novin, v provozu je větší počet kin a divadel, rozhlas je lépe obnoven, koná více koncertů vážné hudby, než v zónách západních Spojenců. Ruší komunisté, kteří dlouho připravovali své propagandistické plány, jsou v plné práci.*“²⁵² Také Dorothy Thompsonová sdílela tento varovný názor. V červenci 1945 kritizovala nedostatek politické aktivity v západních zónách: „*V ruské zóně už existuje aktivní stranický život. Povoleny jsou tři strany: komunisté, sociální demokraté a strana, která zřejmě cílí na konzervativní živly - křesťanští demokraté. Tyto strany vydávají noviny, psané a vydávané Němci,*

²⁴⁸ PRATT, Fletcher. *Background on the War*. In: *Reading Eagle*, 27. 3. 1945, s. 6.

²⁴⁹ *The Black Sea Conference*. In: *Schenectady Gazette*, 15. 2. 1945, s. 16.

²⁵⁰ *Allies Begin to Strip Reich of War Power*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 10. 6. 1945, s. 1.

²⁵¹ *Putting Germany's House in Order*. In: *Schenectady Gazette*, 8. 5. 1945, nečíslovaná mimořádná příloha.

²⁵² *Big 4 Berlin Pact Another Red Victory*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 6. 10. 1945, s. 1-4.

jejichž účelem je informovat a usměrňovat veřejné mínění, zatímco v naší zóně se chabý, většinou americký tisk zabývá lakonickým zveřejňováním informací, a nepodporuje žádné editoriély.²⁵³

Závěry Postupimské konference byly napsány v duchu Morgenthauovské restriktivní politiky. Poté, co byly zveřejněny, vyvolaly mezi novináři protichůdné reakce. Thompsonovou i Von Wieganda pouze utvrdily v kritice americké diplomacie. Von Wiegand ostře vytkl, že Postupim povede ke zničení německé ekonomiky a rozdělení Evropy, a otevřeně přirovnal závěry konference k Morgenthauově plánu.²⁵⁴ Naopak kladně o Postupimi v tisku hovořil například novinář Lowell Mellet,²⁵⁵ náměstek ministra zahraničí Benjamin Sumner Welles²⁵⁶ nebo generál Eisenhower.²⁵⁷ Tito vyzdvihovali především fakt, že bylo dosaženo nezbytné mezinárodní dohody o fungování okupační správy. V následujících letech na stránkách novin přibývali spíše odpůrci, kteří Postupimskou dohodu považovali za projev americké naivity a zbytečný ústupek sovětské moci v Evropě.

První dvě poválečné zimy v Německu proběhly ve znamení nejistoty a přetrvávající humanitární krize. Místo dlouhodobých výhledů se na pořad dne dostaly obavy o blízkou budoucnost. Bylo zřejmé, že nedostatek potravin a uhlí může kdykoli vyvolat nějakou zoufalou reakci obyvatelstva. Někteří novináři varovali před vypuknutím proti-spojeneckých nepokojů. Dorothy Thompsonová tomto období dlouhodobě kritizovala nedostatečnou humanitární péči o německé i ostatní evropské obyvatelstvo. Napsala, že pokud americká okupační správa urychleně nezajistí potravinovou pomoc, vyvolá tím jediné německou nenávist.²⁵⁸ Novinář James F. King v prosinci 1945 interpretoval výsledky průzkumu veřejného mínění v americké okupační zóně. Usoudil při tom, že rostoucí nenávist vůči Američanům by mohla přerůst v otevřený odpor.²⁵⁹

Mnohem větší obavy však panovaly z toho, že by hospodářsky vyčerpaný německý národ mohl podlehnout lákadlům komunismu. Čím dál častěji se poukazovalo na vzájemnou ideologickou kompatibilitu mezi nacismem a komunismem. Tento argument byl v té době běžným nástrojem pro očeřování Sovětského svazu, ale v dané situaci tato úvaha dávala dobrý smysl – Němci byli přece už dávno zvyklí na centralizovaný totalitní režim. Nebylo by tedy divu, kdyby podlehlí slibům komunistické propagandy a nechali se zapojit do sovětského mocenského bloku. Sovětská okupační zóna při tom celou dobu sloužila jako varovný příklad. Takovou rétoriku najdeme například v

²⁵³ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 16. 7. 1946, s. 6.

²⁵⁴ *Potsdam Agreement Dooms Germany to Poverty*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 5. 8. 1945, s. 1-4.

²⁵⁵ MELLET, Lowell. *Potsdam Agreement Great Tribute To Statesmanship of Big 3 Leaders*. In: *St. Petersburg Times*, 7. 8. 1945, s. 6.

²⁵⁶ *What Does Potsdam Agreement Provide?* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 15. 8. 1945, s. 6.

²⁵⁷ *Plan for Germany*. *Lawrence-Journal-World*, 13. 10. 1945, s. 2.

²⁵⁸ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 3. 12. 1945, s. 8.

²⁵⁹ KING, James F. *Germans Show Growing ...*, pozn. č. 201

komentáři redakce *The Milwaukee Sentinel* z roku 1945²⁶⁰ nebo v článku Williama H. Chamberlina z roku 1947.²⁶¹

Wes Gallagher z agentury *Associated Press* v říjnu 1946 napsal poněkud kuriózní článek, ve kterém podezříval Němce z úmyslného vyvolávání nesouladu mezi Spojenci.²⁶² Němečtí propagandisté údajně mezi Východem a Západem úmyslně šířili protikladné a lživé informace, aby je přivedly do vzájemného konfliktu, načež by z toho Německo nějak profitovalo. Gallagherův neobvyklý pohled na situaci lze možná vysvětlit tím, že v té době právě ukončoval svou dlouhodobou novinářskou práci u Norimberského tribunálu, kde se mohl přesvědčit o mnoha jiných, těžko představitelných podobách německého válečného počínání. Realističtější představu o situaci měl jistě komentátor William Henry Chamberlin, který se mezinárodní situací souvisle zabýval, a který si nebezpečí ze strany Německa připouštěl pouze v situaci, kdy by Německo sloužilo sovětským zájmům.²⁶³

6.3 Média v zápase o charakter Německa

Když americký ministr zahraničí James F. Byrnes 6. září 1946 ve Stuttgartu pronesl svoji „řeč naděje“,²⁶⁴ ve které nastínil vizi obnovy suverénního německého státu, americký tisk reagoval vesměs pozitivně. Mnoho novinářů si uvědomilo, že se nejedná o žádnou vlastní inovátorskou ideu, nýbrž o nutnou reakci na obdobné stanovisko sovětského ministra zahraničí Vjačeslava Molotova,²⁶⁵ vyslovené v už červenci téhož roku na mezinárodní konferenci v Paříži.²⁶⁶ Dorothy Thompsonová, pokračující ve své ostré kritice americké zahraniční politiky, napsala: „*Pan Molotov nyní veřejně odsoudil Morgenthaův plán – a Pan Byrnes musel přiběhnout do Stuttgartu, aby řekl ‚Já také‘.*“²⁶⁷ Dewitt Mackenzie byl ve své reakci více pozitivní - upozornil na ekonomickou stránku proslavu a v závěru trefně nastínil charakter další koexistence velmocí v Německu: „*Věřím, že si můžeme být jisti tím, že dokud zůstanou ve východním Německu rudí vojáci, právě tak dlouho zůstanou ve svých okupačních zónách ti američtí, britští a francouzští.*“²⁶⁸ Zpravodajské titulky mezitím vyvolávaly

²⁶⁰ *Slavery or Freedom?* In: *The Milwaukee Sentinel*, 15. 6. 1945, s. 6.

²⁶¹ CHAMBERLIN, William H. *Are Communism, Fascism Alike?* In: *Prescott Evening Courier*, 29. 10. 1947, s. 2.

²⁶² GALLAGHER, Wes. *German Propaganda Widens Allied Rift Hope to Salvage Nation Through Big 4 Split.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 28. 10. 1946, s. 1.

²⁶³ CHAMBERLIN, William H. *The Struggle for Germany Starts.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 3. 9. 1946, s. 6.

²⁶⁴ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 145-148.

²⁶⁵ *Statement by Viacheslav Molotov (Paris, 10 July 1946).* [online.] Webové stránky CVCE institute pro evropskou integraci. [cit. 14. 3. 2016] Dostupné z: http://www.cvce.eu/content/publication/2003/1/10/1a764b04-2068-4a44-97c5-38bd4e168fd1/publishable_en.pdf

²⁶⁶ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 143.

²⁶⁷ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Reading Eagle*, 9. 9. 1946, s. 6.

²⁶⁸ MACKENZIE, Dewitt. *German Industries Need Chance to Get Going Again.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 7. 9. 1946, s. 4.

konfrontační nálady: „Byrnesova řeč je chápána jako výzva pro Rusy“²⁶⁹ nebo „Byrnesova řeč jasně odpovídá na sovětskou kritiku“.²⁷⁰

Pokud ještě některým novinářům zbyla naděje, že východ a západ naleznou společný konsenzus, pak se s každou další mezinárodní konferencí zmenšovala. Zpravodajství nenechalo čtenáře na pochybách, že krach jednání v Moskvě a v Londýně způsobili pouze Sověti.²⁷¹ Jejich neochota přistoupit na požadavky Západu byla interpretována jako obstrukce,²⁷² zatímco návrhům Západu se dostávalo pravidelné podpory a pochopení.²⁷³ Sovětské reparační požadavky se však celkem oprávněně vykládaly jako pokus o ožebračení Německa, na které by skrze poskytovanou potravinovou pomoc dopláceli američtí daňoví poplatníci.²⁷⁴ Silně antikomunističtí novináři, jako Karl von Wiegand, William Henry Chamberlin nebo Dorothy Thompsonová, už dávno ve svých rubrikách upozorňovali, že dlouhodobým cílem Sovětů je plná kontrola nad celým Německem,²⁷⁵ a že sovětské akce ničí naději Německa na důstojnou budoucnost.²⁷⁶ Zpravodajství mezitím šířilo poplašné zprávy o tom, jak Sověti ve východní zóně staví armádu z bývalých zajatců od Stalingradu pod vedením loajálních generálů Pauluse a Von Seydlitze.²⁷⁷ Německý komunista Wilhelm Pieck, předseda Sjednocené socialistické strany Německa a pozdější prezident Německé demokratické republiky, v lednu 1947 poskytl novináři Danielovi De Lucemu rozhovor,²⁷⁸ ve kterém velice otevřeně řekl, že budoucí sjednocené Německo by mělo být zbaveno velkostatkářů a velkopřemyslníků, a obvinil západní politiky z koloniálního zotročování německého lidu. Tím prakticky jedině potvrdil, že Sověti usilují o zavedení svých pořádků na celém německém území.

Na přelomu let 1947 a 1948 se rétorika dále vyostřovala. Zpravodajství mluvilo o „přízraku třetí války“, když psalo o nevybíravé kritice z úst sovětského ministra zahraničí Molotova na konferenci v Londýně v listopadu 1947.²⁷⁹ Molotov tehdy nařkl západní mocnosti z imperialistického vykořisťování a zotročování evropských národů, včetně Německa. Ve stejné době noviny otiskly slova bývalého poradce generála Claye,²⁸⁰ James K. Pollocka: „*Bud' bude Německo znovu ustaveno v takových hranicích a na takovém ekonomickém základě, který zajistí jeho početnému obyvatelstvu*

²⁶⁹ *Byrnes' Speech Is Seen As Diplomatic Victory.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 7. 9. 1946, s. 1-2.

²⁷⁰ *Byrnes' Speech Plainly Answers Soviet Criticism.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 21. 10. 1946, s. 8.

²⁷¹ *'Big Four' Conference in London Ends With No Accord Reached; Soviet Blamed for Deadlock.* In: *Schenectady Gazette*, 16. 12. 1947, s. 1.

²⁷² *Big 4 Abandon Reich Pact.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 13. 4. 1947, s. 1.

²⁷³ *U. S. to Press 40 Year Pact.* In: *The Milwaukee Journal*, 15. 4. 1947, s. 2.

²⁷⁴ *The Perfect Answer.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 4. 1947, s. 14.

²⁷⁵ CHAMBERLIN, William H. *Nazi Methods Used by Russia.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 9. 1946, s. 2.

²⁷⁶ *Hope of Rebuilt Reich Glimmers In Soviet Actions.* In: *The Evening Independent*, 23. 3. 1948, s. 15.

²⁷⁷ *Russia Trains German Army.* In: *The Milwaukee Journal*, 16. 10. 1947, s. 11.

²⁷⁸ DE LUCE, Daniel. *German Red Leader Wants Slice of Poland.* In: *Schenectady Gazette*, 9. 1. 1947, s. 7.

²⁷⁹ *Specter of Third War Raised by Molotov.* In: *Schenectady Gazette*, 27. 11. 1947, s. 1.

²⁸⁰ Generál Lucius D. Clay byl velitelem americké vojenské okupační správy v letech 1947-1949.

rozumnou životní úroveň, nebo bude rozděleno na území ovládané Sověty, a území kontrolované západními mocnostmi. Pokud nastane ta druhá možnost, tak se můžeme začít zakopávat a očekávat nevyhnutelný konflikt.²⁸¹ Jinými slovy by se tato slova daly shrnout: Pokud se Německo rozdělí, jsme ochotni si vzít východní část i s použitím zbraní. Je paradoxní, že jen o tři měsíce později začali rozdělováním Německa sami Spojenci. Na Londýnské konferenci v únoru a březnu 1948 se sešli zástupci USA, Velké Británie, Francie a států Beneluxu, aby zde nezávisle na Sovětském svazu vytvořili plán vzniku západoněmeckého státu.²⁸² Když na konci března 1948 Sovětská armáda částečně omezila přístup do západního Berlína,²⁸³ zdálo se, že trvalé rozdělení Německa se blíží svému naplnění.

Americký tisk byl najednou postaven před zvláštní situaci: ohrožení komunismem přirozeně stavělo Němce na stranu západu, ale stále tu byly hořké vzpomínky na německou minulost. Redakce *Deseret News* toto dilema vyjádřila následovně: „Opakuje se Evropská historie, když plánujeme rehabilitovat Německo? Bude světový mír jistější se silným, nebo slabým Německem? Měli bychom z Německa vytvořit nárazníkový stát proti komunistickému přílivu? Copak nemáme jiné možnosti, než komunistickou dominanci na jedné straně, a silné Německo na té druhé?“²⁸⁴ Přinejmenším do první poloviny roku 1948 alespoň část tisku chápala negativně jak Sověty, tak Němce. Teprve Berlínská blokáda způsobila, že média postavila běžné německé obyvatelstvo jasně do opozice vůči Sovětskému svazu, a tím vlastně na stranu západu.

Začátek blokády Berlína opět odsunul dlouhodobé prognózy stranou. Místo toho novináři pozorně sledovali vývoj situace a neustále zdůrazňovali, že Spojenci jsou pevně odhodláni Berlín udržet i za cenu války.²⁸⁵ Teprve když se situace poněkud ustálila, začalo se opět spekulovat o dlouhodobém řešení krize. V tuto chvíli už se otevřeně hovořilo o trvalém rozdělení Německa na východní a západní část. Dorothy Thompsonová v zásadě nebyla proti myšlence rozdělení, ale kvůli vyřešení berlínské situace stále preferovala hledání kompromisního řešení – rozdělení Německa tedy nepovažovala za nezbytné.²⁸⁶ Vivian Meik napsal, že založení západoněmeckého státu by pomohlo situaci vyřešit,²⁸⁷ ale přesto vkládal velkou naději do probíhajících jednání.²⁸⁸ Kingsbury Smithe už v prosinci 1948 spekuloval o tom, že Sovětský svaz by mohl na jaře 1949 ve své okupační zóně iniciovat vznik

²⁸¹ U. S. for 'Inevitable Conflict' In Case Peace Settlement Splits Germany, Says Clays Ex-Aide. In: *Schenectady Gazette*, 10. 11. 1947, s. 1.

²⁸² WILLIAMSON, D. G. *Germany from Defeat to Partition 1945-1963*. Edice Seminar Studies In History. Routledge 2014, ISBN 978-0582292185. s. 28.

²⁸³ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 195-196.

²⁸⁴ *Germany and the Peace*. In: *The Deseret News*, 17. 6. 1948, s. 4.

²⁸⁵ U. S. Decides on War For Berlin If All Peace Moves Fail. In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 7. 1948, s. 1.

²⁸⁶ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 26. 7. 1948, s. 8.

²⁸⁷ MEIK, Vivian. *Vivian Meik Says*. In: *The Deseret News*, 5. 8. 1948, s. 1.

²⁸⁸ MEIK, Vivian. *Vivian Meik Says*. In: *The Deseret News*, 8. 8. 1948, s. 1.

samostatného východoněmeckého státu.²⁸⁹ Již v lednu následujícího roku dostal Smithe možnost se o tom osobně přesvědčit, protože získal exkluzivní příležitost položit několik otázek sovětskému vůdci Josifu Stalinovi.²⁹⁰ Stalinovo vyjádření, že je ochoten ukončit berlínskou Blokádu výměnou za odložení projektu západoněmeckého státu, se okamžitě dostalo na titulní stránky novin.²⁹¹ Truman však vzápětí odmítl se Stalinem jednat bez britské, francouzské a zejména německé účasti.²⁹² Ještě v březnu 1949 Wes Gallagher ve svém příspěvku zhodnotil šanci na samostatný západní stát jako padesátiprocentní.²⁹³ Očekával při tom odpor ze strany komunistů, nacionalistů i francouzské okupační vlády. Když bylo ukončení blokády Berlína úspěšně dojednáno a západoněmecká ústava získala svou finální podobu, šance na vznik západoněmeckého státu se zvýšily.

Po vzniku obou německých států v roce 1949 získala celá německá otázka nový rámec, který v podstatě přetrvával po celý zbytek Studené války. Novináři přisoudili Německé Demokratické Republice roli sovětského satelitu, jehož existence je nepřirozená a dříve či později skončí.²⁹⁴ Spolkové Republice Německo se naopak prorokovala prosperující existence a těsná spolupráce zejména se Spojenými státy a s Francií.²⁹⁵ Období od roku 1949 se bude blíže věnovat 8. kapitola této práce.

6.4 Srovnání s prognózami pro Japonsko

Výchozí pozice Japonska po skončení druhé světové války byla ve srovnání s Německem odlišná v jedné zásadní skutečnosti – majoritním okupantem byly Spojené státy americké.²⁹⁶ Sovětský svaz v tomto případě neměl prakticky žádný vliv na poválečné uspořádání. Poté, co Spojenci ustavili svou vojenskou okupační správu, mohli bez jakéhokoli vměšování začít budovat nové Japonsko podle svých představ.

Krátce před japonskou kapitulací novináři z Associated Press vydali zajímavou úvahu o změnách, kterým bude Japonsko čelit.²⁹⁷ Představa autorů byla taková, že Japonsko zcela ztratí svoji pozici velmoci a stane se „národem třetí kategorie“, ztratí veškeré území na asijském kontinentu a přijde o armádu i námořnictvo. Váleční zločinci budou potrestáni, dosavadní elity přijdou o své tradiční postavení ve společenské hierarchii a obyvatelstvo poprvé v historii získá základní občanská práva.

²⁸⁹ *Separate Peace Rumored for Russia, Germany.* In: *The Deseret News*, 14. 12. 1948, s. 5.

²⁹⁰ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 285.

²⁹¹ *Stalin willing to meet Truman.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 31. 1. 1949, s. 1; *Stalin 'Still Willing' to Meet Truman, Diplomats are Wary.* In: *The Milwaukee Journal*, 31. 1. 1949, s. 1.

²⁹² *Today and Tomorrow by Walter Lippmann.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 7. 2. 1949, s. 8.

²⁹³ GALLAGHER, Wes. *West German State Plan Outlook Dark.* In: *Eugene Register-Guard*, 25. 3. 1949, s. 4.

²⁹⁴ *Today and Tomorrow by Walter Lippmann.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 25. 10. 1949, s. 12; THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 31. 10. 1949, s. 10.

²⁹⁵ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 30. 11. 1949, s. 12.

²⁹⁶ Na okupaci se podílel také kontingent vojsk zemí Britského společenství.

²⁹⁷ *Japan, Defeated, Faces Different Life In Future.* In: *The Nevada Daily Mail*, 14. 8. 1945, s. 1.

Autoři článku však vyjádřili velkou obavu, že odstranění císaře by mohlo vyvolat problémy, protože japonské obyvatelstvo je přesvědčeno o jeho božském původu.

Císař Hirohito v americkém tisku neměl dobré jméno. Novinář James R. Young ho ve svém článku nazval „válečným zločincem číslo jedna“ a „císařem zapadajícího slunce“.²⁹⁸ Dále napsal, že kult císaře je neslučitelný s lidskostí a Spojenci by měli využít příležitosti a odstranit jej. Když se v září 1945 chystalo historické setkání císaře s generálem MacArthurem, tisk očekával jeho abdikaci.²⁹⁹ Když vyšlo najevo, že MacArthur nemá v úmyslu císaře zbavit trůnu, novináři si museli vystačit s tím, že faktickou vládu nad Japonskem má v rukou jejich oblíbenec.³⁰⁰

Po válce téměř nebylo velkého titulku o Japonsku, kde by nefigurovalo jméno MacArthur. O jeho extrémně pozitivním mediálním obraze svědčí i fakt, že jeho politiku chválili i obvykle kritičtí zahraniční korespondenti. Karl Von Wiegand odložil objektivitu stranou, když napsal, že „*MacArthur v Japonsku dokázal za dva měsíce více, než Spojenci v Německu za šest měsíců.*“³⁰¹ Dorothy Thompsonová v dubnu 1946 vychválila jeho mírotvornou iniciativu v rámci spojenecké okupační komise jako „nejdrastičtější mírový návrh v historii“.³⁰² Brigádní generál Courtney Whitney, Dlouholetý podřízený a spolupracovník MacArthura a později autor jeho biografie,³⁰³ jej ve svém dvoudílném článku o okupaci Japonska vylíčil jako cílevědomého a benevolentního mírotvorce, který se v Japonsku vylodil „*s kříšťálově čistými úmysly.*“³⁰⁴

I v japonském případě bylo zpravodajství extrémně citlivé na komunistickou hrozbu. Byly to však uměle vytvořené obavy, které lze chápat jako jakousi ozvěnu soudobého dění v Německu. Přestože komunisté v této době neměli podporu Moskvy ani velkou členskou základnu,³⁰⁵ byli americkým tiskem vnímáni jako největší hrozba pro japonskou demokracii. Existovala obava, že japonští vojáci v sovětském zajetí procházejí intenzivním politickým školením, aby po své repatriaci šířili do společnosti komunistické myšlenky.³⁰⁶ Když v roce 1950 při nevelké komunistické manifestaci došlo k napadení skupiny amerických vojáků, tato zpráva se dostala až na titulní stránky.³⁰⁷ Podobně jako

²⁹⁸ YOUNG, James R. *Compromise with Mikado*. In: *Schenectady Gazette*, 13. 8. 1945, s. 10.

²⁹⁹ *Japan Rife With Speculation That Hirohito's Self-Humiliating Call Forecasts Abdication Soon*. In: *Schenectady Gazette*, 28. 9. 1945, s. 1-3.

³⁰⁰ *Gen. MacArthur Acts Swiftly To Crush Banking Combine With Drained War-Built Jap Empire*. In: *Schenectady Gazette*, 1. 10. 1945, s. 1.

³⁰¹ WIEGAND, Karl von. *Von Wiegand Cables*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 10. 1945, s. 4.

³⁰² THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Reading Eagle*, 8. 4. 1946, s. 4.

³⁰³ *Courtney Whitney*. [online] *Wikipedia.com* [cit. 5. 3. 2016]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Courtney_Whitney

³⁰⁴ *The Occupation of Japan---Its Underlying Philosophy - Part 1*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 15. 4. 1948, s. 9.

³⁰⁵ *Japanese Reds Enjoy Freedom For First Time*. In: *Berkeley Daily Gazette*, 15. 12. 1945, s. 3.

³⁰⁶ *Reds Challenge MacArthur*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 6. 7. 1949, s. 8.

³⁰⁷ *Four Yanks Are Maule dat Japanese Red Rally*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 30. 5. 1950, s. 1.

v případě Německa i zde panovaly obavy z úspěchu levice.³⁰⁸ Dlouhodobější prognózy však byly veskrze pozitivní. Na přelomu let 1946-1947 vyšel článek od agentury *Associated Press*, který avizoval novou japonskou ústavu a císaře Hirohita už vykresloval jako mírového vladaře, který jezdí navštěvovat obyvatelstvo jednotlivých prefektur.³⁰⁹ Redakce *Schenectady Gazette* v roce 1947 konstatovala uspokojivé směřování Japonska k demokratickým reformám.³¹⁰ Obdobně to komentovaly například také *Deseret News*³¹¹ v roce 1948 a *Spokane Daily Chronicle*³¹² v roce 1950.

Nadějné zítřky Japonska byly tématem armádního propagačního filmu *Road to democracy* z roku 1948. Dokument ukazuje okupační síly, jak odzbrojují japonskou císařskou armádu i námořnictvo, obyvatelstvo zažívá své první svobodné volby, křesťané pořádají mše, školáci se učí podle nových učebnic a pak radostně utíkají ze školy domů.

Celkově lze konstatovat, že prognózy amerických médií o budoucnosti Japonska byly v celém sledovaném období mnohem více optimistické, než v případě Německa.

³⁰⁸ *Left Wing Japs Score Win During Socialist Meeting*. In: *The Deseret News*, 19. 1. 1948, s. 2.

³⁰⁹ *Rule of People Holds Hope For Japan in New Year*. In: *Schenectady Gazette*, 1. 1. 1947, s. 1.

³¹⁰ *Japan's Progress 'An Astounding Feat' in the World's History*. In: *Schenectady Gazette*, 31. 1. 1947, s. 20.

³¹¹ *The Japanese Are Learning*, In: *The Deseret News*, 30. 11. 1948, s. 4.

³¹² *Japanese can see for themselves*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 6. 4. 1950, s. 4.

7. MEDIÁLNÍ OBRAZ BERLÍNSKÉ BLOKÁDY, 1948-1949

Blokáda Berlína, nebo také první berlínská krize, která trvala od června 1948 do května 1949, byla vyvrcholením dosavadního napětí mezi západními mocnostmi a Sovětským svazem. Obě strany v ní ukázaly své odhodlání udržet si své sféry vlivu v poválečné Evropě.³¹³ Její výsledek znamenal vytvoření statusu quo, který zůstal prakticky beze změny až do začátku 60. let. Spojené státy v Berlíně dostaly příležitost demonstrovat svou politiku zadržování. Použitím obrovské letecké transportní kapacity Spojených států a Britského společenství se podařilo udržet životní úroveň ve městě na snesitelné úrovni, dokud Stalin nenařídil blokádu ukončit. Západ tedy mohl slavit velký úspěch.

Nárůst antikomunismu v dobových amerických médiích je dobře zdokumentovaný fakt. Je však neméně pozoruhodné, jakou úlohu v něm sehráli obyvatelé Německa a obzvláště Berlína. Ze západní perspektivy Stalin skutečně použil obyvatele města jako rukojmí, takže bylo žádoucí je prezentovat jako bezbranné oběti sovětské zvůle, přesvědčené antikomunisty hlásící se k západu. Současně s tím tisk dočasně opustil téma nacismu.

7.1 Eskalace blokády

Různé komplikace při jednání se sovětskými zástupci v rámci Spojenecké kontrolní komise byly na počátku roku 1948 denním chlebem zahraničního zpravodajství. Administrativa amerického generála Claye byla po diplomatických neúspěších roku 1947 rozhodnuta řídit „své území“ podle svých představ, bez ohledu na postoje Sovětů. Například v lednu 1948 na jednání Spojenecké kontrolní komise generál Clay ohlásil pevný záměr Západu provést ve svých zónách měnovou reformu. Sovětský zástupce, maršál Sokolovský, marně požadoval rozpuštění tzv. Bizonie.³¹⁴ Vzájemné požadavky byly zcela protichůdné a tedy navzájem nepřijatelné. V reakci na toto jednání novinář Wes Gallagher napsal článek, ve kterém správně předpověděl, že otázka měnové reformy vyvolá v Berlíně problémy.³¹⁵ „Bezohledná“ politika však měla v tisku jednoznačnou podporu. Karl Von Wiegand volal po ještě silnější iniciativě Západu a řekl, že čekáním na diplomatická stanoviska Sovětů se pouze ztrácí čas.³¹⁶

V únoru 1948 došlo ke komunistickému puči v Československu. Nedlouho poté němečtí komunisté ohlásili záměr nahradit okupační správu vlastní lidovou radou a prohlašovali, že budou zastupovat

³¹³ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 182.

³¹⁴ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 186; *Russ Demands U. S. - England End Zone Set-up*. In: *The Deseret News*, 20. 1. 1948, s. 2.

³¹⁵ GALLAGHER, Wes. *Russ Opposition Seen Against Bizonal Germany*. In: *The Deseret News*, 19. 1. 1948, s. 2.

³¹⁶ WIEGAND, Karl von. *Von Wiegand Cables: Marshall Plan Futile Without Reich Peace*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 8. 2. 1948, s. 4.

celý národ.³¹⁷ Někteří novináři začali ve světle těchto událostí nabývat dojmu, že Západ ztrácí kontrolu nad situací.³¹⁸ Vycházelo najevo, že „protivník“ přešel od slov k činům. Na konci března Sověti omezili železniční spojení Berlína se západním Německem pomocí zdoluhavých hraničních kontrol. Zpravodajství tyto události od začátku podrobně sledovalo.³¹⁹ Už v této době tisk pracoval s pojmem „Berlínská blokáda“, ale zatím si nikdo nepřipouštěl, že by tento stav mohl trvat déle, než několik dní. Vyjádření oficiálních představitelů vzbuzovalo dojem, že Spojenci mají zásobovací situaci pod kontrolou a potravinová krize proto nehrozí.³²⁰ Větší strach v tuto chvíli vyvolávala možnost náhlého vypuknutí ozbrojeného konfliktu.³²¹ Vivian Meik ve svém článku naznačil, že takovou eskalaci by mohl vyvolat tzv. Národní výbor pro svobodné Německo – původně exilová německá organizace, vytvořená Sověty v roce 1943 ze zajatých německých důstojníků za účelem propagandy, která později působila v politice sovětské okupační zóny.³²² Situace v květnu a na začátku června se však zdála být návratem do normálu. K další eskalaci nedocházelo a problém s Berlínem se jevil jako další krátkodobá sovětská obstrukce. Titulní strany deníků ovládly právě probíhající předvolební debaty prezidentských kandidátů Stassena a Deweyho.³²³ Dočasně se vrátily také články o souzení německých válečných zločinců.³²⁴

Když 18. června západní Spojenci ohlásili záměr provést měnovou reformu a Sověti zareagovali omezením pozemní dopravy, Berlín se vrátil na titulní strany novin.³²⁵ 23. června Sovětská armáda úplně uzavřela dopravní spojnice se západem a přerušila dodávky elektřiny. Američané si v novinách mohli přečíst ujišťující prohlášení generála Claye, že Američany by z Berlína vyhnala pouze válka.³²⁶ I přes veškerou snahu Clayova štábu vyvolat dojem, že situace je pod kontrolou,³²⁷ se v tisku objevily zprávy o nebezpečí nedostatku potravin pro obyvatele města.³²⁸ Velkou důvěru nevzbuzovalo ani řešení v podobě leteckého mostu pomocí obří flotily transportních letadel.³²⁹ Měnová reforma, tedy původní roznětka blokády, však zůstala ušetřena kritiky. Článek agentury Associated Press ji popsal

³¹⁷ *German Reds Report Aim To Replace Allied Council.* In: *The Deseret News*, 18. 3. 1948, s. 2.

³¹⁸ *Will Germany Go Communist?* In: *The Deseret News*, 29. 3. 1948, s. 4.

³¹⁹ *Americans Refuse Soviet Inspections. Western Allies protest Russian Closure Action.* In: *Eugene Register-Guard*, 1. 4. 1948, s. 1; *U. S. Planes Bypass Russ Berlin Blockade.* In: *The Deseret News*, 1. 4. 1948, s. 1-2.

³²⁰ *Allied Train Breaks Blockade.* In: *The Deseret News*, 2. 4. 1948, s. 1-3.

³²¹ *The Game of ,Berlin.* *Deseret News*, 8. 4. 1948, s. 4.

³²² *'Free Germany' Plan Next Russ Objective.* In: *The Deseret News*, 23. 4. 1948, s. 1.

³²³ In: *The Milwaukee Sentinel*, 24. 6. 1948, s. 1.

³²⁴ *Seven Germans Hanged for 'Science' Killings.* In: *The Deseret News*, 2. 6. 1948, s. 2; *Hitler Politico Claims He Sought Peace.* In: *The Deseret News*, 8. 6. 1948, s. 2.

³²⁵ *New Currency Is Established In Germany by Western Powers.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 19. 6. 1948, s. 1; *Reds Halt Allied, Reich Travel.* In: *The Evening Independent*, 19. 6. 1948, s. 1.

³²⁶ *Only War Can Drive Yanks Out of Berlin, Gen. Clay Declares.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 24. 6. 1948, s. 1.

³²⁷ *Russ Order Allies To Leave Berlin.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 25. 6. 1948, s. 1.

³²⁸ *Russians Block Trains to Berlin.* In: *The Deseret News*, 12. 6. 1948, s. 1; *U. S. Flying in Food To Blockaded Berlin.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 26. 6. 1948, s. 1.

³²⁹ *Russians Block Trains to Berlin.* In: *The Deseret News*, 12. 6. 1948, s. 1.

téměř pohádkově: „Pro 45,000.000 „drobných lidí“ západního Německa přišla reforma jako Vánoce uprostřed léta. Byla plná překvapení a slibů dobré budoucnosti. A ty dárky – dlouho vytoužené spotřební zboží, které v Německu už léta neviděli – už bylo ve výkladních skříních. Ačkoli stín soupeření mezi východem a západem v Berlíně jim zůstával nad hlavami, byli většinou šťastni z výtobytků stabilního a kapitalistického západního Německa.“³³⁰ Pravděpodobně se jednalo o pokus ujistit čtenáře, že měnová reforma byla správný krok i navzdory tomu, že v Berlíně vyvolala závažnou krizi.

7.2 Polarizace německého tématu

Jak jsem naznačil v předchozí kapitole, v roce 1948 nastala zásadní změna v americkém pohledu na německý národ. To, k čemu došlo, bych nazval polarizací rolí – tisk od této doby pracoval se třemi „kategoriemi“ Němců.

První kategorií byli obyvatelé západního Berlína (v podstatě lze do této skupiny zařadit také obyvatelstvo západních zón). Ti už nebyli vnímáni jako hříšníci, jejichž budoucnost je otázkou viny a trestu, ale jako bezbranné oběti, za jejichž bezpečnost jsou Američané ochotni pokládat své životy. Novinář Vivian Meik to výmluvně vyjádřil ve své rozsáhlé úvaze o Berlínské krizi. Osud Berličanů spojil se zachováním základních morálních a náboženských hodnot západní civilizace: „*Jak křesťanství, tak dějiny nám kladou otázku, zda opustíme – zda si DOVOLÍME opustit – ty miliony Berličanů, kteří zároveň zastupují další miliony Němců, bezohlednému vykořisťování od ideologie, která popírá samotného Boha, stejně jako popírá lidská práva jednotlivce.*“³³¹ Západní Němci byli vykreslováni jako pracovití, odvážní a obětaví lidé, kteří se snaží vykoupit ze své nacistické minulosti. Dobrým příkladem je článek o zajatém německém vojákově H. H. Kupskim, který pohotovým poskytnutím první pomoci zachránil život havarovanému americkému letci, za což byl odměněn propuštěním ze zajetí. Už jen samotný titulok „*Nacistický tréning zachraňuje život americkému letci*“ je vcelku vypovídající. Jiným příkladem vyloženě pozitivního vyobrazení je novinový článek Richarda Kasischkeho o „králích trosek“ - Berličanech, jejichž profesí je demolice a likvidace válečných ruin, a hledání užitečných kovů.³³² Kasischke vyjmenovává všechny formy nebezpečí, kterým musí tyto lidé čelit: nestabilní zdi, propadající se stropy a podlahy, nevybuchlé bomby, mnoho let staré ostatky obětí bombardování, nebo obří agresivní krysy. O touze Němců po demokracii psal také časopis *Life* v reportáži „Berlín v obležení“³³³ z července 1948 nebo v reportáži s titulkem „*Na demokracii Němci říkají: ‚Ukaž mi ji‘*“³³⁴ z května 1949.

³³⁰ *Western Germany Happy As Money Reform Points to Free Enterprise*. In: *The Deseret News*, 27. 6. 1948, s. 7.

³³¹ MEIK, Vivian. *Berlin Is Symbol Of Allied Principles*. In: *The Deseret News*, 31. 10. 1948, s. 5

³³² *'Kings of Ruins' Search Berlin In Dangerous Salvage Work*. In: *Eugene Register-Guard*, 17. 6. 1948, s. 24.

³³³ *Berlin Under Siege*. In: *Life*, 19. 7. 1948, s. 23, 72.

³³⁴ *To Democracy the German Says: „Show Me“*. In: *Life*, 16. 5. 1949, s. 42.

Mimořádně výmluvným pramenem k americkému pohledu na Berlínany je americké filmové celovečerní dokumentární drama *The Big Lift*.³³⁵ I když byl tento film natočen až v roce 1950, lze jeho perspektivu úspěšně aplikovat i na rok 1948. Jeho natáčení probíhalo přímo v ulicích Berlína za asistence skutečných příslušníků letectva.³³⁶ Děj se odehrává v Berlíně v období blokády a dotýká se celé řady dobových problémů. V první řadě heroizuje americké letce, kteří zásobují město. V průběhu děje může divák sledovat skutečné záběry života Berlíňanů ve zničených ulicích města, jejich vyrovnávání se s dědictvím nacismu, praktiky na černém trhu i malicherné roztržky se Sověty. Berlíňané jsou zobrazováni jako antikomunisté, kteří touží po ideálech demokracie a stydí se za svoji nacistickou minulost. Jednou z vedlejších postav je Gerda – německá dívka, která se sblíží s americkým pilotem Hankem. Gerda se Hanka zvědavě vyptává na to, jak funguje demokracie. Hank jí vysvětlí demokracii na rozdíl mezi americkým a sovětským politickým zřízením. Gerda se následně naučí nazpaměť pasáže z americké ústavy a při drobné hádce s Hankem si uvědomuje svá občanská práva. V závěru filmu odmítá odjet do Spojených států, protože se rozhodla zůstat a pomoci vybudovat lepší Německo. Antikomunismus ještě výrazněji reprezentuje postava pana Stiebera. – Němce, který provádí špionáž pro Rusy, ale záměrně při tom zkresluje data a svoji loajalitu pouze předstírá.

Druhou kategorií byli obyvatelé východního Berlína, potažmo celé sovětské zóny. Ti plnili roli odstrašujícího příkladu toho, jak by německý národ dopadl pod vládou komunistů. Novinář Curt Riess, který procestoval východní zónu v přestrojení za běžného obyvatele, vylíčil jejich život jako orwellovskou šedou realitu plnou bídy, strachu, vzájemné nedůvěry, zoufalství a lhostejnosti. Ve své reportáži napsal: „*A ten německý ‚nový pohled‘ – ohlédnutí se přes levé rameno, než se začne jakýkoli rozhovor – pocházející už z doby, kdy vládlo Gestapo, se stále praktikuje. Bez výjimky každý rozhovor, který se týká něčeho jiného, než počasí, začíná slovy: ‚Ale já vás vážně vůbec neznám, klidně byste mě mohl nechat zatknout.‘*“³³⁷ V jiné části reportáže citoval obyvatele nejmenovaného středně velkého východoněmeckého města: „*Život tady není žádná zábava. Nic se tady nedá dělat. Nemůžete s nikým mluvit, protože nikdo s nikým nemluví. Nemůžete jít do kina, protože tam hrají jen samé ruské filmy – a kdo by měl zájem vidět ruský film?*“³³⁸ Psal také o přeplněných vlacích,³³⁹ cenzurovaném tisku³³⁹ nebo o luxusním životě takzvaných. „*die Bonzen*“,³⁴⁰ což byla přezdívka pro vysoké funkcionáře SED.

³³⁵ *The Big Lift*, pozn. č. 160.

³³⁶ *The Big Lift*. In: *IMDB.com* [online]. [cit. 28. 3. 2016] Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt0042249/>

³³⁷ RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *Reich Fear Ridden Behind Iron Curtain*. In: *The Deseret News*, 7. 7. 1948, s. 1-2.

³³⁸ RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *Russians Muddle Rails; West Germany Crowded*. In: *The Deseret News*, 8. 7. 1948, s. 1-2.

³³⁹ RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *East Germans Afraid; Farmer King in West*, In: *The Deseret News*, 9. 7. 1948, s. 1-5.

³⁴⁰ RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *West Germany Spurns Politics; East Fearful*. In: *The Deseret News*, 11. 7. 1948, s. 1-3.

Richard Kasischke v červenci 1948 popsal zatýkání opozičních politiků.³⁴¹ Korespondent agentury *International News Service* v Berlíně Richard S. Well popsal východní zónu jako prostředí plné nedůvěry plné agentů - provokatérů.³⁴² Také on psal o nepřipustnosti jakékoli kritiky vůči sovětské okupační politice. O obyvatelích však psal jako o antikomunistech. Na důkaz uvedl citát jistého dělníka z továrny na optiku: „*Kdyby Rusové splnili své sliby o Utopii, kde je plno jídla, dobrá výplata a další radosti života, získali by si celé Německo. Ale otevřeli nám oči, a my s nimi nikdy dobrovolně nespojíme síly.*“³⁴³

Ačkoli mnoho informací v těchto reportážích mohlo do značné míry odpovídat skutečnosti, lze zároveň předpokládat, že novináři do svých článků vybírali především takové informace, které podporovaly žádoucí obraz Sovětů jako krutých okupantů, a Němců jako obětí jejich zvůle. Článků o životě v sovětských zónách však celkově nebylo příliš mnoho. Pod pojmem „Německo“ byla stále častěji myšlena jen jeho západní část, zatímco ta východní pomalu upadala v zapomnění.³⁴⁴ V jinak velice propracovaném filmu *The Big Lift* má divák možnost vidět obyvatele východní zóny jen v jediném záběru jako běžný pouliční dav.³⁴⁵

Třetí kategorii tvoří takzvaní „Rudí“ – neboli ti Němci, kteří se dali na stranu sovětských komunistů. Do této kategorie můžeme zařadit členstvo SED a „Národního výboru pro svobodné Německo“, příslušníky východoněmecké policie, komunistickou mládež a všechny další proruský nakloněné Němce. V období Berlínské blokády se do popředí dostávají především anonymní komunistické masy – účastníci manifestací a protestů. Tisk je ukazuje jako agresivní výtržníky, kteří se nechali znovu strhnout do náruče totalitní ideologie. Poprvé na sebe výrazně upozornili při událostech ze srpna a září 1948, kdy se střetly demonstrace komunistů a antikomunistů u berlínské radnice.³⁴⁶ Tyto akce tisk někdy interpretoval jako neúspěšné pokusy komunistů převzít moc nad celým Berlínem. Podobně se vykládaly také zvěsti o budování početné východoberlínské policie.³⁴⁷ Novinář Richard Kasischke přirovnal listopadový průvod východních bezpečnostních složek k přehlídkám nacistického režimu.³⁴⁸

³⁴¹ *Violence Flares In Reich Red Zone. Russ Sentence 21 as German 'Terrorists'*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 26. 7. 1948, s. 1.

³⁴² WELL, Richard S. *Russian Tactics Turn German People to Allies*. In: *The Deseret News*, 28. 9. 1948, s. 2.

³⁴³ *Russian Tactics...*, pozn. č. 342.

³⁴⁴ REUTHER, Thomas. In *Hitler's Shadow...*, pozn. č. 3, s. 604.

³⁴⁵ *The Big Lift*, pozn. č. 177.

³⁴⁶ *Red Mob Storms City Hall In Berlin*. In: *The Deseret News*, 26. 8. 1948, s. 1; *Red Mob Invades Berlin City Hall*. In: *The Deseret News*, 6. 9. 1948, s. 1.

³⁴⁷ *Soviet Rushes More Police Into Germany*. In: *The Deseret News*, 12. 4. 1948, s. 1; *3000 Special Police Imported by Russ, Berlin Press Claims*. In: *The Deseret News*, 20. 10. 1948, s. 1.

³⁴⁸ KASISCHKE, Richard. *Russ-Backed Reds Seize Berlin Control. Communists Hand Pick Own City Council In Fear of Election*. In: *The Deseret News*, 30. 11. 1948, s. 1.

Časopis *Life* ve své reportáži z 20. září provedl zajímavé srovnání „rudých“ výtržníků s účastníky protikomunistické demonstrace v západní zóně.³⁴⁹ Protisovětská manifestace byla na fotografiích vyobrazena jako poklidná mírová demonstrace, kterou sovětsí vojáci potlačovali střelbou ze samopalů. Hrdinou reportáže byl muž, kterému se podařilo vylézt na Braniborskou bránu a sejmut z ní rudou vlajku. Tohoto muže časopis *Life* označil za „v ten moment nejdůležitějšího člověka na světě“. Komunisté byli naopak zachyceni na dramatických fotografiích, jak vyrážejí dveře od radnice pomocí stolu a vzápětí na členy městské rady vytvářejí nátlak, který jakoby hrozil přerůst ve fyzickou inzultaci.³⁵⁰

Obraz Německa byl podle všeho upraven tak, aby vyhovoval politicky žádoucímu schématu. Ve své podstatě se jednalo o propagandu se všemi nezbytnými rysy: byl definován nepřítel - němečtí komunisté nebo komunisté obecně, jeho potencionální oběť – obyvatelstvo Berlína nebo západních okupačních zón, a odstrašující příklad oběti – obyvatelstvo sovětské okupační zóny. V souladu s tímto schématem se také vytvářel obraz amerických okupačních sil jako idealizovaných osvoboditelů světových národů od všech forem totalitního útlaku.

7.3 Vítězné rozuzlení krize

Ačkoli novináři vyjadřovali naději nad rychlým vyřešením krize už v létě 1948,³⁵¹ zpravodajství nic takového nenasvědčovalo. Naopak se zdálo, že dojde k trvalému rozdělení města na dvě části.³⁵² Rozdělení městské správy skutečně nastalo v listopadu 1948.³⁵³ Richard Kasischke to interpretoval jako důkaz neochoty komunistů riskovat neúspěch v nadcházejících Berlínských volbách.³⁵⁴ Když 5. prosince Berlínské volby skutečně dopadly porážkou SED, novináři nešetřili nadšením.³⁵⁵ Politický profil západních Berličanů byl potvrzen, ale v důsledku se jen upevnil status quo.

Změna sovětského postoje v dubnu 1949 přišla neočekávaně. Prostřednictvím sovětského tisku západní novináři získali text nových, nečekaně vstřícných sovětských podmínek.³⁵⁶ Následné komentáře už navozovaly vítěznou náladu s titulky typu „*Spojenci vítězí ve studené válce*“³⁵⁷ a začaly očekávat zrušení blokády každým dnem.³⁵⁸ Jednání se Sověty určilo konec blokády na 12. květen

³⁴⁹ „*The Little Man*“ Turns On the Reds. In: *Life*, 20. 9. 1948, s. 35-37.

³⁵⁰ „*The Little Man*“..., pozn. č. 349.

³⁵¹ MEIK, Vivian. *Vivian Meik Says: Developments Point to Blockade End*. In: *The Deseret News*, 8. 8. 1948, s. 1.

³⁵² *Berlin Council May Be Split Into Two Groups*. In: *The Nevada Daily Mail*, 9. 9. 1948, s. 1.

³⁵³ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 215.

³⁵⁴ *Russ-Backed Reds Seize...*, pozn. č. 348.

³⁵⁵ *Berlin Voters Rebuke Reds In Election*. In: *The Nevada Daily Mail*, 6. 12. 1948, s. 1; *Berlin Elections Give Comfort To Other Anti-Reds*. In: *The Evening Independent*, 7. 12. 1948, s. 15.

³⁵⁶ *Soviet Renews Offer To Lift Berlin Blockade*. In: *Ellensburg Daily Record*, 13. 4. 1949, s. 3; *Way Appears Clear Now For Lifting Berlin Blockade, American Officials Claim*. In: *Kentucky New Era*, 26. 4. 1949, s. 1.

³⁵⁷ *Allies Winners In 'Cold War'*. In: *Kentucky New Era*, 28. 4. 1949, s. 9.

³⁵⁸ *Lifting of the Berlin Blockade*. In: *The Milwaukee Journal*, 17. 4. 1949, s. 22.

1949.³⁵⁹ V předvečer otevření města Deník *Toledo Blade* vydal optimistický článek, ve kterém jakoby z pohledu Berličana přivítal všechna přilepšení, která s sebou konec blokády přinese.³⁶⁰ 12. května už v tisku propukly oslavy velkého vítězství západní demokracie a zpravodajci psali o karnevalové náladě v ulicích Západního Berlína.³⁶¹

Novináři se začali zpětně zabývat otázkou, čeho vlastně chtěli Sověti blokádou dosáhnout. Někteří vyjadřovali velkou úlevu z ukončení napjaté situace, jako například David Lawrence, který ve svém optimistickém článku napsal: „*Celé měsíce jsme se sami snažili přesvědčit, že Rusko zamýšlí válku a každou chvíli může zaútočit. Naše národní politika stála na tomto předpokladu. (...) Co je však pro historiky ještě více důležité, je poznání, že Rusko nikdy skutečně nezamýšlelo využít blokádu jako předehtu války, ale jen jako taktické vyvolávání potíží.*“³⁶² Jiní však byli opatrnější. James Marlow, který rovněž psal pro *Associated Press*, ve svém komentáři upozornil, že drama ještě neskončilo: „*S ukončením berlínské blokády je jisté, že Rusové prohráli jednu bitvu studené války, ale nikoli nutně celou válku. Berlínská blokáda byla jen jedna část velkého střetnutí. Tak zatajte dech, držte si klobouky, mějte prsty zkřížené, nedělejte si moc velké naděje a čekejte, co se stane dál.*“³⁶³

³⁵⁹ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 220.

³⁶⁰ *There'll Be Fresh Potatoes In Berlin*. In: *Toledo Blade*, 11. 5. 1949, s. 1.

³⁶¹ *Berlin Blockade Ends, but Allies Continue Airlift*. *Lewiston Daily Sun*, 12. 5. 1949, s. 1-11.

³⁶² LAWRENCE, David. *Russians Embark on New German Strategy*. *Lewiston Daily Sun*, 12. 5. 1949, s. 1,11.

³⁶³ MARLOW, James. *Russia Seen Losing Only One Battle in Cold War*. In: *Reading Eagle*, 5. 5. 1949, s. 6.

8. NA FRONT�E STUDENÉ VÁLKY, 1949-1950

Předchozí kapitoly demonstrovaly postupnou přeměnu, kterou německé téma prošlo. Koncem blokády Berlína a založením dvou německých států v roce 1949 byla tato přeměna dokončena. Německo se v očích tisku i filmu definitivně polarizovalo. Spolková republika Německo deklarovala svoji příslušnost k západnímu světu a jeho hodnotám, a také tak byla na západě vnímána. Oproti tomu Německá demokratická republika vůbec nebyla západem uznána jako legitimní státní útvar, a v očích amerického tisku se stala dědicem všech negativních stránek německé minulosti. Podobně jako Západní Německo, také Japonsko si vysloužilo uznání tisku a přijetí do okruhu nejbližších amerických spojenců tím, že od léta 1950 hrálo důležitou roli předsunuté základny vojsk OSN ve válce v Koreji.

8.1 Spolková republika Německo - „*My patříme k západu*“

9. května 1949 se v amerických novinách objevila zpráva o vyhlášení nové západoněmecké ústavy.³⁶⁴ Články kladly důraz především na ty pasáže ústavy týkající se mírového a demokratického charakteru nového státu. Probírala se podobnost mezi americkým a německým politickým systémem i možnosti, jak lze čelit novému vzestupu nacionalismu nebo komunismu. Svým způsobem to bylo úspěšné završení demokratizace Německa. Oficiální datum vzniku Spolkové republiky Německo 23. května však v novinách zastínily zprávy o dramatickém vývoji stávkových berlínských železničářů, které hrozilo znovu eskalovat situaci.³⁶⁵ Souběžně s těmito událostmi začínalo další kolo jednání o podmínkách znovusjednocení země.³⁶⁶ Po všem, co se za poslední měsíce stalo, už do dalšího jednání se Sověty nebyly vkládány příliš velké naděje. Noviny už předem hodnotily americké podmínky jako pro Sověty nepřijatelné, doslova je popsaly jako „*napěchované diplomatickým dynamitem*“.³⁶⁷ Alespoň novinové titulky, jako „*Západ dává Rusku plán pro Německo*“³⁶⁸ nebo „*Rudí zmařili naději na německé sjednocení*“³⁶⁹ nenechaly čtenáře na pochybách, kdo byl za krach jednání zodpovědný.

Komentář Waltera Lippmanna průběh jednání kritizoval, když napsal: „*Nikdo nezamýšlel představit takový plán, na kterém by se shodly všechny čtyři mocnosti. Nikdo nezamýšlel představit takový plán,*

³⁶⁴ *Summary of West Germany's New Constitution.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 9. 5. 1949, s. 1-2; *New German Constitution Pledges Unarmed Peace.* The In: *Tuscaloosa News*, 9. 5. 1949, s. 1.

³⁶⁵ *Reds fire on 3,000 Berliners.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 24. 5. 1949, s. 1; *Berlin Strike Mob Attacks 'El' Station.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 24. 5. 1949, s. 1.

³⁶⁶ *Big 4 Agrees On Parley's Agenda.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 24. 5. 1949, s. 1.

³⁶⁷ *West Gives Russia Plan For Reich.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 29. 5. 1949, s. 2.

³⁶⁸ *West Gives Russia Plan For Reich*, pozn. č. 367.

³⁶⁹ *Reds Blast German Union Hope.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 31. 5. 1949, s. 1-3.

se kterým by se natolik ztotožňoval, že by cítil potřebu jej představit Němcům a svým spojencům.“³⁷⁰ Východisko spatřoval v přenechání řešení na samotném Německu: „Na čem se ministři zahraničí nebyli schopní shodnout, se bude muset nějak samo uskutečnit složitým manévrováním, horem – dolem, samotnými Němci, kteří mezi sebou hrají jako jedna strana proti druhé. I kdyby Němci tuto hru nechtěli hrát, okupační mocnosti by jim stejně nedaly jinou možnost. Nebyla jim ponechána jiná vyhlídka, než rozdělení, okupace, politická méněcennost a ekonomická a sociální nouze.“ Lippmann měl zřejmě tendenci poněkud podceňovat vliv obou supervelmocí na budoucí dění v obou německých státech. Zcela opačný názor vyjádřila Dorothy Thompsonová, když po procestování všech okupačních zón referovala o tamním politickém prostředí.³⁷¹ Napsala, že tři nejsilnější německé strany (CDU, SPD, SED) nemohou být chápány jako skutečná politická reprezentace národa, protože převážná část Němců politiku zcela ignoruje. Nabízí zajímavé vysvětlení: denacifikační proces u nich vyvolal strach ze členství v jakékoli politicky profilované organizaci. Skutečnou moc tedy stále přisuzovala důstojníkům okupačních mocností, kteří žili ve svých luxusních domech, izolováni od reality.

Události však daly za pravdu Lippmannovi, tedy alespoň v tom smyslu, že další krok musí učinit samotní Němci. Účast u prvních federálních voleb v srpnu 1949 byla nečekaně vysoká (70%), což tisk interpretoval jako pozitivní překvapení.³⁷² Ještě lépe byl přijat výsledek voleb. Zvítězila pravicová koalice křesťanských demokratů (CDU) vedená Konradem Adenauerem, druzí skončili sociální demokraté (SPD), a co bylo pro západní tisk nejvíce důležité – komunisté zcela propadli.³⁷³ Thompsonová uvítala výsledek komentářem, ve kterém označila vítězství konzervativců za důkaz, že Německo se vrací k západním hodnotám, a konzervatismus považovala za účinnou hráz proti komunismu.³⁷⁴ Marquise Childse volby naopak poněkud zaskočily jako nečekaný jako projev německé suverenity. Vyjádřil zklamání, že nový velitel amerických okupačních sil, generál McCloy bude mít mnohem těžší situaci, než jeho předchůdce, protože teď bude moci jen dohlížet a nebude mít věci pod tolik kontrolou.³⁷⁵ Také si posteskl, že se v západním Německu nevyprofilovaly dvě silné strany jako ve Spojených státech a varoval před nestabilitou a tříštením politického spektra.

³⁷⁰ *Big Four Leaves Germany Facing Doubtful Future*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 22. 6. 1949, s. 12.

³⁷¹ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Toledo Blade*, 13. 7. 1949, s. 14.

³⁷² *Rightists Win Election In Germany*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 15. 8. 1949, s. 1.

³⁷³ West German federal election, 1949. [online] *Wikipedia.com* [cit. 30. 3. 2016]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/West_German_federal_election,_1949

³⁷⁴ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 22. 8. 1949, s. 6.

³⁷⁵ CHILDS, Marquis. *German Vote Repeats Past As Splinter Parties Emerge*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 18. 8. 1949, s. 7.

Německo po dlouhé době konečně získalo svou vlastní tvář – kancléře Konrada Adenauera. Poprvé se s jeho názory američtí čtenáři mohli setkat v roce 1948 v souvislosti s přípravou německé ústavy.³⁷⁶ Adenauer měl pro americké zájmy takřka ideální profil. Antikomunista, někdejší vězeň nacistického režimu, podporovatel svobodného podnikání, silně věřící člověk – alespoň tak jej profiloval článek *Associated Press* v září 1949.³⁷⁷ Časopis *Life* otiskl Adenauerův článek, ve kterém nový západoněmecký kancléř vysvětlil své politické a ekonomické cíle a jednoznačně se přihlásil k západnímu bloku a jeho hodnotám. Doslova napsal: „*My patříme k západu, navzdory útlaku, válce a porážce, která zanechala Německo v pozici pěšáka uprostřed velkého zápolení mezi východním a západním světem. Ve vztahu k Americe jsme tou stranou, která přijímá. Ale v letech, která teprve přijdou, by ekonomicky a politicky zdravé Německo, dlužník za pomoc ze západu, mohlo jednou splatit své závazky svým podílem na budování Atlantického světa, ke kterému všichni patříme.*“

V médiích si Adenauer brzy získal pověst mírotvorce, když v květnu 1950 přistoupil na Schumannův plán o společném trhu pro obchod s uhlím a ocelí.³⁷⁸ Novinář Dewitt Mackenzie to označil jako „skvělé gesto míru“, které přináší sice nečekanou, ale o to silněji vítanou naději na usmíření dvou tradičních evropských rivalů.³⁷⁹ Obdobně Mackenzie okomentoval také vstup Spolkové republiky Německo do Rady Evropy v červnu téhož roku.³⁸⁰ Adenauer dále usiloval o zapojení západního Německa do společné vojenské obrany proti sovětskému bloku. V říjnu 1950 o tom poskytl rozhovor Hughovi Bailliemu, šéfovi tiskové agentury *United Press*.³⁸¹ V něm se nechal slyšet, že cílem Sovětského svazu je ovládnutí celého Německa, čímž by se kapacitně vyrovnalo Spojeným státům. Vyjádřil však naději, že Sovětům lze vzdorovat, pokud bude Němcům umožněno stát se rovnoprávným členem vojenských sil západu.

Dalším významným německým představitelem, který o sobě dal vědět v amerických médiích, byl starosta Západního Berlína Ernst Reuter. Ve svém článku, otištěném v časopise *Life* v květnu 1950 dobře ukázal, že jako představitel německého národa má mnoho co říci, jakmile se dostane ke slovu. V úvodu odsoudil původní představu společné vlády čtyř velmocí jako „dětinskou“. Poté se velice sebevědomě vyjádřil k otázce demokratizace Německa: „*Tady (v Berlíně – pozn.) nikdo nepotřebuje žádné profesionální lekce o demokracii, o svobodě a o všech těch dalších krásných věcech, které na*

³⁷⁶ *German Constitution is Trying Task*. In: *Schenectady Gazette*, 22. 12. 1948, s. 2.

³⁷⁷ *Foe of Nazis, Reds to Get German Post*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 14. 7. 1949, s. 2.

³⁷⁸ DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany*, pozn. č. 5, s. 279.

³⁷⁹ MACKENZIE, Dewitt. *France, Germany Make Amazing Peace Gesture*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 12. 5. 1950, s. 4.

³⁸⁰ MACKENZIE, Dewitt. *West Germany's Action Boosts Council's Hopes*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 20. 6. 1950, s. 4.

³⁸¹ *Soviet Aim to Take Europe, Says Adenauer*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 4. 10. 1950, s. 2.

světě jsou. Tady si to každý prožil; tady to prožíváme každý den, každou hodinu.“³⁸² Na závěr se postavil pevně na stranu západu, ale neodpustil si určitou kritiku americké a francouzské politiky v poválečných letech: „Kolik váhání, kolik neochoty, kolik diskuzí to zabralo. Svobodné národy neodkladně potřebují vedení odařené vizí, rozhodností a odvahou. (...) Ta naivní a primitivní iluze, že to příšerné rozdělení Německa se dá udržovat bez újmy pro západ, ta iluze, že Evropa může být zachráněna na západním břehu Rýna, ta iluze, že Polsko, Československo, Maďarsko a další balkánské země už nejsou nutnou součástí Evropy – tyto iluze se naneštěstí netýkají pouze francouzských politiků. Měsíce a měsíce byly ztraceny zdržováním, polovičatými řešeními, sebeklamem a odtržením od tvrdé reality. (...) Západ musí konečně najít vedení, které by vykonalo vůli lidu. Amerika ví, že bez převýchovy a bez svobodné a spojené Evropy naše budoucnost není zabezpečena. Můžete s námi počítat; my doufáme, že můžeme počítat s vámi.“³⁸³

Ke konci roku 1949 se v tisku rozpoutala zajímavá diskuze na téma znovuvyzbrojení Německa. Novináři k této citlivé otázce zprvu zaujali spíše opatrnou, vyčkávací taktiku – přeci jen si každý uvědomoval, že od konce druhé světové války uplynuly pouhé čtyři roky. Odmítnutí znovuvyzbrojení se jevílo jako korektní názor, ale zároveň existovala obava, že bezbranné Německo by se mohlo stát snadnou kořistí Sovětů. Novinář John M. Hightower upozornil na názorový rozkol, který kvůli tomu vznikl mezi americkými politiky a některými představiteli armády.³⁸⁴ Deník *Pittsburgh Post-Gazette* už v na konci roku 1949 myšlenku akceptoval, když napsal, že několik málo německých divizí by bezpochyby přispělo kolektivní bezpečnosti Západu.³⁸⁵ Dewitt Mackenzie znovuvyzbrojení zprvu zcela odmítl,³⁸⁶ v srpnu 1950 už připustil, že Němci by v případě konfliktu stáli spíše na straně Západu,³⁸⁷ a v září už se vyjádřil pro vyzbrojení Německa, byť s jistou dávkou neochoty: „Je to hořká pilulka pro ty, kdo tak nedávno přísahali, že původce dvou světových válek už nikdy nebude vyzbrojen. Nicméně, musí ji spolknout.“³⁸⁸ Novinář Arthur R. Gavshon v srpnu 1950 zajímavě parafrázoval staré rčení: „Dnes to platí stejně, jako skoro před stoletím, když Bismarck zakládal moderní německý stát, že když Německo kýchně, celý svět chytne rýmu. Dnes se Východ i Západ snaží dostat pod kontrolu směr toho

³⁸² *West Berlin's Mayor Defies Reds. Life*, 15. 5. 1950, s. 44.

³⁸³ *West Berlin's Mayor...*, pozn. č. 383.

³⁸⁴ HIGHTOWER, John M. *German Rearming Issue Causes Concern in U. S.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 19. 12. 1949, s. 1.

³⁸⁵ *German Arms and the West.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 29. 11. 1949, s. 8.

³⁸⁶ MACKENZIE, Dewitt. *Germans Take Advantage of U. S. -Russian Cold War.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 8. 2. 1950, s. 4.

³⁸⁷ MACKENZIE, Dewitt. *Allies Take Fast Switch, Talk of Arming Germans.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 8. 8. 1950, s. 4.

³⁸⁸ MACKENZIE, Dewitt. *German Rearmament Seen as Key to Europe Defense.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 7. 9. 1950, s. 4.

kýchnutí.³⁸⁹ Dorothy Thompsonová preferovala spíše německou účast v celoevropské armádě, aby zůstala lépe pod kontrolou.³⁹⁰ Naopak Don Nuecherlein z *The Michigan Daily* v říjnu 1950 varoval, že by takové znovuvyzbrojení mohlo vyústit v opakování Chamberlainova appeasementu třicátých let.³⁹¹

Problém znovuvyzbrojení Německa měl trvat až do roku 1955. Nicméně samotná existence této mediální diskuze dokazuje, jak dalece se posunulo vnímání Německa za oněch pět let, které uběhly od konce druhé světové války. V roce 1950 už Spolková republika Německo vystupuje jako do jisté míry suverénní stát, který je zastoupen konkrétními politiky a vykazuje vlastní iniciativu v rámci svých dostupných možností.

8.2 Německá demokratická republika – „loutka sovětských pánů“

Stručné zprávy o přípravách vyhlášení východoněmeckého státu se objevovaly už v prosinci 1948.³⁹² Dokonce ani začátkem října 1949, kdy bylo oficiální vyhlášení očekáváno každým dnem, se tématu nevěnovalo mnoho prostoru.³⁹³ Ostatně potom, co byla vyhlášena Spolková republika Německo, nebyl vznik Německé demokratické republiky pro západ žádným překvapením. Byl to další logický krok, který se dal v dané situaci očekávat. Tisk se sice netajil kritickým postojem, ale nevěnoval tomuto tématu příliš velkou pozornost, protože se tím zásadně neměnilo existující rozložení sil. Přesto se v tisku objevila alespoň jména jeho hlavních představitelů, často nazývaných jako „moskevské loutky“. Wilhelm Pieck se v americkém tisku objevil jako vůdce německých komunistů už v lednu 1947, kdy novináři De Lucemu poskytl rozhovor o své vizi budoucnosti německého státu ve vztahu k Sovětskému svazu.³⁹⁴ O téměř tři roky později De Luce o Pieckovi napsal, že je bývalý sovětský politruk, který se neprávem staví do role „otce vlasti“.³⁹⁵ Zato jména Otto Grotewohl a Walter Ulbricht (někdy špatně přepisovaný jako „Ulbright“)³⁹⁶ figurovala ve zpravodajství teprve v říjnu 1949. Ulbricht byl popsán jako „Moskvou vytrénovaný veterán španělské občanské války“,³⁹⁷ který v novém státě hraje roli ideologa a chladného stratéga.³⁹⁸

Německá demokratická republika byla nazývána všelijak, jen ne svým oficiálním názvem. Běžně se používala označení, jako „východní rudý německý stát“,³⁹⁹ „stát rudé zóny“,⁴⁰⁰ nebo různé podobné

³⁸⁹ GAVSHON, Arthur R. *West Germans May Join in Struggle Against Reds*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 31. 8. 1950, s. 4.

³⁹⁰ THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 2. 12. 1949, s. 11.

³⁹¹ NUECHERLEIN, Don. *It Seems To Me*. In: *The Michigan Daily*, 7. 10. 1950, s. 4.

³⁹² *East German State Planned*. In: *Eugene Register-Guard*, 13. 12. 1948, s. 1.

³⁹³ *Soviets May Proclaim East German State*. In: *Reading Eagle*, 4. 10. 1949, s. 22.

³⁹⁴ DE LUCE, Daniel. *German Red Leader Wants Slice...*, pozn. č. 278.

³⁹⁵ *2 Red Conspirators Rule East Germany*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 20. 11. 1949, s. 15.

³⁹⁶ *East German Red Republic Believed Near*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 4. 10. 1949, s. 5.

³⁹⁷ *East German Red...*, pozn. č. 396.

³⁹⁸ *2 Red Conspirators...*, pozn. č. 395.

³⁹⁹ *Cold War Warms*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 17. 10. 1949, s. 12.

variance. Komentátor Vivian Meik ve svém článku označil název státu „Německá demokratická republika“ za „holou a nijak neskrývanou pitomost“.⁴⁰¹ Čtenáři byli od počátku informováni, že tento nový státní útvar bude spíše dílem Moskvy, než samotného německého národa, jak výmluvně napovídá jeden z titulků Pensylvánského deníku *Reading Eagle*: „Sověti by mohli vyhlásit východoněmecký stát.“⁴⁰² Americký ministr zahraničí Dean Acheson označil nový stát za „nedemokratickou loutku svých sovětských pánů“,⁴⁰³ představitelé amerických okupačních sil ve Frankfurtu pak za „umělý výtvar, který postrádá jakýkoli legální základ“, jehož „takzvaná vláda nemá žádný titul, ze kterého by reprezentovala východní Německo.“⁴⁰⁴ V této souvislosti přinesl novinář Walter Lippmann zvláštní tezi, že východoněmecká vláda není určena k dlouhodobému vládnutí, ale bude pouhým nástrojem pro další vyjednávání o sjednocení Německa. Vycházel při tom ze skutečnosti, že tato vláda nebyla zvolena, ale prostě sestavena.⁴⁰⁵ Ke smůle německého národa se Lippmann velice mýlil.

Tisk i nadále dodržoval schéma, které jsem popsal v sedmé kapitole této práce. Často zdůrazňoval ideologický rozkol mezi novou vládou a běžným obyvatelstvem. Příkladem je článek z 27. října o záhadném oddalování sovětsko-východoněmecké mírové smlouvy. Zpoždění se v něm vysvětluje tím, že mírová smlouva by zavazovala Sověty ke stažení svých vojsk z území Německa, což je však pro ně stále příliš riskantní, protože komunisté zde zatím nemají bezpečnou podporu.⁴⁰⁶ Ještě výmluvnější je průzkum novináře Drawa Pearsona, který mezi obyvateli východního Berlína získával názory na vysílání rozhlasové stanice *Hlas Ameriky*.⁴⁰⁷ Pearson uvádí dva reprezentanty: první z nich, údajně „nedávno vyléčený, bývalý komunist“ je citován následovně: „Posloucháme každý den. Jste mostem do svobodného světa, který se zdá být snovým rájem. Vaše vysílání má jen jednu nevýhodu. Zasazují do našich srdcí mnoho smutku, protože tolik toužíme po svobodě a slušném životě.“⁴⁰⁸ Druhý respondent naopak představoval zmatenou oběť sovětské propagandy: „Je pravda, že kapitalista, který má investice v pěti různých státech, může volit pětkrát ve stejných volbách?“ A Draw vysvětluje: „takto se ve (východoněmeckých – pozn.) školách vysvětluje porážka komunistů ve volbách ve Spojených státech.“⁴⁰⁹ Když během prvomájových oslav v roce 1950 došlo k obrovské manifestaci na obou stranách Braniborské brány, zpravodajství nečinilo žádný zvláštní rozdíl mezi davem z východní

⁴⁰⁰ *Pieck Heads Red Zone State, Thanks Stalin*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 12. 12. 1949, s. 1.

⁴⁰¹ MEIK, Vivian. *The Soviet Threat in Central Europe Stays*. In: *The Deseret News*, 11. 10. 1949, s. 1.

⁴⁰² *Soviets May Proclaim..*, pozn. č. 393.

⁴⁰³ *Red German State Hit By Acheson*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 13. 10. 1949, s. 2.

⁴⁰⁴ *New German Regime Recognized by Russ*. In: *The Deseret News*, 11. 10. 1949, s. 1.

⁴⁰⁵ *West German Government Seeks French Understanding*. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 20. 10. 1949, s. 11.

⁴⁰⁶ *Russians Call Off East German Deal*. In: *The Wilmington News*, 27. 10. 1949, s. 1.

⁴⁰⁷ *Washington Merry-Go-Round*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 28. 3. 1950, s. 4.

⁴⁰⁸ *Washington Merry-Go-Round*, pozn. č. 407.

⁴⁰⁹ *Washington Merry-Go-Round*, pozn. č. 407.

zóny (samozřejmě s výjimkou defilujících komunistických organizací) a té západní.⁴¹⁰ Lze tedy říci, že tisk se snažil udržovat vzdálenost mezi východními Němci a jejich vládnoucí garniturou, aby tím zpochybnil legitimitu Německé demokratické republiky.

8.3 „Japonsko už čekalo dost dlouho“

Dne 25. června 1950 vypukla korejská válka. Armáda komunistické Korejské lidově-demokratické republiky zahájila postup s cílem dobýt celý Korejský poloostrov pod svou kontrolu. Spojené státy spolu s dalšími zeměmi západního bloku urychleně intervenovaly, ale přesto se komunistům podařilo zatlačit síly OSN do malého perimetru kolem města Pusan. Až do září nebylo jisté, zda se síly OSN vůbec udrží.⁴¹¹ V této situaci se nedaleké Japonské ostrovy staly cenným útočištěm pro další operace Američanů a jejich spojenců.

Japonský národ se sice přímo neúčastnil bojů, ale svojí pracovní silou aktivně přispíval americkému válečnému úsilí. Japonská vláda nedlouho po začátku války vydala dokument, ve kterém se zaručila podporovat koalici OSN. Americký tisk z něj vybral následující výmluvná slova: „*Jediná věc, která nás dokáže ubránit před brutální silou komunismu, je síla, která vychází z jednoty demokratických států.*“⁴¹² Prakticky okamžitě zpravodajci „povýšili“ Japonsko do pozice amerického spojence. Novinář Relman Morin v prosinci 1950 nabídl pragmatický rozbor situace. Spolupráci Japonska a Spojených států v korejské válce popsal jako vzájemně výhodný stav. Američané potřebovali Japonskou podporu v regionu, zatímco Japonci tuto podporu poskytl, aby předešli případnému napadení své země komunisty, a zároveň aby dosáhli rehabilitace na mezinárodní scéně. Přes svůj pragmatismus Morin neváhal označit Japonsko za možná největšího současného amerického spojence.⁴¹³

Podobně jako v případě Německa se začalo mluvit o znovuvyzbrojování. Například redakce *Spokane Daily Chronicle* ve svém komentáři s titulkem „*Japonsko už čekalo dost dlouho*“ bezvýhradně podpořila myšlenku obnovení japonských sebeobránných sil.⁴¹⁴ Některé názory dokonce naznačovaly možnost aktivního bojového zapojení Japonska, pokud by konflikt v Koreji dále eskaloval. Už na začátku července noviny parafrázovaly slova generálporučíka Eichelbergera, velitele americké 8. armády: „*Japonci jsou jedni z mála národů na světě, kteří dokážou obstát v boji s Rusy.* (Eichelberger

⁴¹⁰ *Berlin Police Nip Outbursts by Huge May Day Crowds.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 1. 5. 1950, s. 1.

⁴¹¹ *Bitva o Pusanský perimetr.* [online] *Wikipedia.* [vid. dne 11. 4. 2016] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bitva_o_Pusansk%C3%BD_perimetr

⁴¹² *Japan is Backing UN Korean Effort.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 19. 8. 1950, s. 2.

⁴¹³ MORIN, Relman. *Japan is seen as effective ally of U.S.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 29. 12. 1950, s. 2.

⁴¹⁴ *Japan has Waited Long Enough.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 13. 9. 1950, s. 4.

– pozn.)*Naznačil, že pokud by začala válka s Ruskem, Americký národ by brzy žádal, aby v něm Japonsko hrálo svou roli.*⁴¹⁵

Také po stránce kultury se Japonsko přiklánělo k západu. Novináři tuto skutečnost vítali, protože „amerikanizované“ Japonsko působilo více spolehlivým dojmem. Dewitt Mackenzie ve svém komentáři ze srpna 1950 volal po nahrazení starého šintoistického náboženství⁴¹⁶ euroamerickým křesťanstvím dříve, než současné duchovní vakuum vyplní komunisté.⁴¹⁷ Časopis *Life* otiskl v čísle z 28. srpna reportáž „*Výspa na dálném východě*“, kde dokumentoval přítomnost amerických jednotek a zachytil prolínání tradiční japonské kultury s modernizační vlnou z USA. Na fotografiích je zachycena formace proudových stíhaček F-80 prolétávající nad tradiční posvátnou bránou *torii*; dále americký voják, pózující při fotografování s japonskými dívkami; nebo císař Hirohito oblečený v moderním obleku západního stylu. Nad titulkem „*Tvář země se změnila*“ vidíme fotografii, která by klidně mohla být pořízena na americkém středozápadě: skupina dětí stojí v kruhu a drží se za ruce pod stožárem, na kterém je vyvěšena americká vlajka. Ve skutečnosti však šlo o záběr pořízený ve škole pro děti amerického vojenského personálu kdesi v Japonsku.⁴¹⁸

Na závěr je dobré si znovu uvědomit, že tyto články vycházely pouhých pět let od konce války. Lze s velkou jistotou říci, že jiných politických okolností by náprava mediálního obrazu Německa i Japonska trvala mnohem delší dobu, ale přeci jen by k ní časem došlo. Bipolární realita poválečného světa však způsobila, že oba tyto státy byly překotně rehabilitovány, aby mohly sloužit geopolitickým cílům supervelmocí.

⁴¹⁵ *Friendly Japan Declared Best Insurance for U.S.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 5. 7. 1950, s. 2.

⁴¹⁶ Mackenzie zde myslel šintoismus v jeho nacionalistické a militantní podobě.

⁴¹⁷ MACKENZIE, Dewitt. *Japan Shows Sure Signs of a Spiritual Movement.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 1. 8. 1950, s. 4.

⁴¹⁸ *Bulwark In The Far East.* In: *Life*, 28. 8. 1950, s. 84.

ZÁVĚR

Vztah amerických médií k poválečnému Německu a Japonsku se ukázal jako velice bohaté a mnohvrstevnaté téma, které dobře ilustruje, s jakou motivací vstupovala americká veřejnost do období studené války. Jsem si vědom, že tato práce nevyčerpala zvolenou problematiku v celé její hloubce. Možnosti této práce poněkud limituje fakt, že přístup k archivům nejdůležitějších amerických deníků (*New York Times*, *Wall Street Journal*, *Washington Post* a další) je omezen. Práci by prospělo také větší množství dostupných dobových filmových materiálů. Přesto se domnívám, že použité dostupné prameny měly adekvátní výpovědní hodnotu k tomu, aby bylo možné splnit vytyčené cíle této práce.

Na počátku výzkumu bylo velice důležité naučit se pracovat s americkým dobovým tiskem jako pramenem. Díky mé předchozí zkušenosti se studiem československého tisku z 50. let jsem se v amerických novinách poměrně snadno zorientoval, ačkoli dobová žurnalistická angličtina zpočátku vyžadovala časté použití slovníku. Po stránce obsahu bylo velice důležité rozlišovat mezi denním zpravodajstvím a články nezávislých zahraničních korespondentů. Zpravodajství mělo pouze stroze informativní charakter, neprovádělo analýzy a důsledně se vyhýbalo jakékoli kritice americké politiky. Jeho výhodou však byla rychlost. Všechny klíčové události se zpravidla druhý den objevily na titulních stranách. Tak bylo možné provádět pohodlné komparace napříč různými deníky. Zahraniční korespondenti, jako byli například Dorothy Thompsonová, Karl von Wiegand, nebo Dewitt Mackenzie na rozdíl od domácích novinářů vycházeli z vlastního pozorování a jako jediní přinášeli do tisku názorovou dynamiku a kritický pohled. Určité úskalí práce s články těchto novinářů však spočívalo v nutnosti správného přiřazování ke konkrétním událostem. Nežádka se stávalo, že korespondent zpětně reagoval na více než týden starou událost, nebo se obšírně zamýšlel nad událostmi v rozpětí několika uplynulých let.

V letech 1945-1947 v médiích jasně přetrvával negativní obraz Německa. Přispěly k tomu reportáže o koncentračních a zajateckých táborech, detailní zpravodajství z Norimberských procesů nebo sklon prezentovat charakter německého národa na „zástupcích“ z řad nacistů nebo bývalých vojáků. Dříve, než se novináři stačili nějak vypořádat s tématem nacismu, museli začít „hájit“ Německo proti novému nepříteli – Sovětskému svazu. Teprve po vypuknutí Berlínské blokády šlo nacistické téma stranou.

Američané vyšli z druhé světové války jako politicky semknutý a sebevědomý národ. Toto sebevědomí se promítlo také do médií. Americká okupace Německa a Japonska byla prezentována

jako v každém ohledu prospěšná mise pod vedením kompetentních lidí s těmi nejčistšími záměry. Takto tisk vyzdvihl například generály Luciusa D. Claya, George C. Marshalla a zdaleka nejvíce Douglase MacArthura. Novináři se nijak nezdráhali otevřeně psát o pochmurné realitě okupovaných zemí, ale shodovali v názoru, že poražené národy si za své problémy mohou samy. Po dvou letech bídy a stagnace však bylo třeba najít nějaké nové vysvětlení. Zpravodajci se naučili vinu přičítat obstrukcím Sovětského svazu nebo podvratnému vlivu německých komunistů. Poukazovat na chyby amerických představitelů si dovolili pouze přední nezávislí novináři. Cílem jejich kritiky v letech 1945-1947 byl především naivní postoj amerických politiků vůči Sovětskému svazu, příliš restriktivní okupační politika v Německu a s tím související nedostatečná snaha aktivně řešit narůstající humanitární krizi.

V Japonsku způsobili Američané obrovský kulturní šok. Jeho negativní dopady si domácí novináři, okouzlení sebevědomým počínáním generála MacArthura, ani na okamžik nepřipouštěli. Kulturní a politické změny, které s sebou americká okupace přinesla, se naopak prezentovaly jako bohubibý počín, který uvede Japonský národ mezi civilizované národy. Přitom se však jednalo o projev etnocentrismu, srovnatelný se vztahem kolonizátora ke své kolonii.

Mediální prognózy o budoucnosti Německa prošly během let 1945-1948 velice rychlou a hlubokou proměnou. Na konci druhé světové války americké veřejné mínění prorokovalo Německu několik desetiletí tvrdé okupace a života na hranici chudoby. Tento přístup se setkal s kritikou ze strany zahraničních korespondentů. Ani slavný Frankfurtský proslov amerického ministra zahraničí Byrnesa je však neuspokojil – to dokázaly teprve výsledky Marshallova plánu.

Od roku 1947 bylo naprosto zřejmé, že budoucnost Německa bude předmětem sporu se Sovětským svazem. V té situaci se média logicky přiklonila ke snaze zachránit Německo ze spárů komunismu a navrátit jej do společnosti západoevropských zemí. Po začátku blokády Berlína provedl americký tisk celkovou rekonstrukci obrazu Německa podle nového, bipolárního chápání světa. Téma nacismu prakticky zmizelo z novinových stránek. Německému národu byla přisouzena role bezbranné oběti sovětské agrese. Navzdory tomu, že se v této době poprvé výrazně vyprofilovali němečtí komunisté, americká média považovala celý německý národ, včetně obyvatel sovětské okupační zóny, za veskrze prozápadní. „Vítězná“ ukončení blokády bylo tiskem oslaveno jako senzační úspěch západu.

V letech 1948-1949 novináři podpořili myšlenku vzniku samostatného západoněmeckého státu. Teprve nyní obraz Německa opět získal lidskou tvář v podobě kancléře Konrada Adenauera. Tato skutečnost byla naprosto klíčová, protože od konce Norimberských tribunálů „tvář“ Německa představovaly pouze anonymní fotografie hladových obyvatel, výsledky voleb a číselné údaje

z průzkumů veřejného mínění. Na přelomu let 1949-1950 dokonce začaly zaznívat početné návrhy na znovuvyzbrojení Německa. Zde však ještě nelze hovořit o absolutním obnovení důvěry v „nové“ Německo, ale spíše o naději na získání spojenece proti expanzi komunismu. Mezitím se Německá demokratická republika se v médiích dostávala stále více do pozadí. Představitelé, jako Wilhelm Pieck nebo Walther Ulbricht, nebyli vnímáni jako legitimní představitelé německého národa, ale jako pouhé loutky sovětské moci.

Studená válka zasáhla svérázným způsobem také obraz Japonska. Navzdory tomu, že komunisté byli v Japonsku velice slabí, americký tisk měl tendenci jejich aktivity uměle zveličovat, aby mohl vzápětí konstatovat, že také zde konfrontace skončila přesvědčivým vítězstvím západních hodnot. Když v roce 1950 vypukla válka v Koreji, bylo Japonsko tiskem nadšeně přijato do okruhu nejbližších amerických spojenců.

Seznam použitých zdrojů

Odborné publikace:

DALLAS, Gregor. *1945: The War That Never Ended*. Yale University Press 2006. ISBN 978-0300109801.

DAVIDSON Eugene. *The Death and Life of Germany: An Account of the American Occupation*. New York: Alfred A. Knopf 1959.

GATZKE, Hans Wilhelm. *Germany and the United states: A special relationship?* Harvard University Press 1980. ISBN 0-674-35326-9.

GRAHAM-DIXON, Francis. *The Allied occupation of Germany: the refugee crisis, denazification and the path to reconstruction*. London: I. B. Tauris, 2013. ISBN 978-0-85772-275-1.

LEE, Mordecai. *Promoting the war effort: Robert Horton and federal propaganda, 1938-1946*. Baton Rouge: University Press 2012. ISBN 978-0-8071-4531-9.

LEWKOWICZ, Nicholas. *The German Question and the Origins of the Cold War*. Milano: IPOC Press 2008. ISBN 978-88-95145-27-3.

MERRITT, Anna J. – MERRITT, Richard L. *Public opinion in occupied Germany: the OMGUS surveys, 1945-1949*. Urbana: University of Illinois Press, 1970. ISBN 0252000773.

WILLIAMSON, D. G. *Germany from Defeat to Partition 1945-1963*. Edice Seminar Studies In History. Routledge 2014, ISBN 978-0582292185.

WINKLER, Allan M. *The Politics of Propaganda: Office of War Information 1942-1945*. Yale University Press 1978. ISBN 9780300021486.

Odborné studie:

FAIT, Barbara. *Supervised Democratization: American Occupation and German Politics*. In: JUNKER, Detlef, ed. *The United States and Germany in the Era of the Cold War, 1945–1990*. Cambridge University Press, Cambridge 2004. ISBN 978-0-511-19360-6.

JASPERS, Karl. *The Question of German Guilt*. In: METTRAUX, Guénaël, ed. *Perspectives on the Nuremberg Trial*. Oxford University Press 2008. ISBN 978-0-19-923233-8.

POSNER, David B. *Blurred Sovereignty: The German-American Media Relationship in the Postwar Era*. In: JUNKER, Detlef, ed. *The United States and Germany in the Era of the Cold War, 1945–1990*. Cambridge University Press, Cambridge 2004. ISBN 978-0-511-19360-6.

REUTHER, Thomas. *In Hitler's Shadow: American Images of Germany*. In: JUNKER, Detlef, ed. *The United States and Germany in the Era of the Cold War, 1945–1990*. Cambridge University Press, Cambridge 2004.

RÖLING, Bert V. A. *The Nuremberg and the Tokyo Trials in Retrospect*. In: METTRAUX, Guénaël, ed. *Perspectives on the Nuremberg Trial*. Oxford University Press 2008. ISBN 978-0-19-923233-8.

STIMSON, Henry Lewis. *The Nuremberg Trial: A Landmark in law*. In: METTRAUX, Guénaël, ed. *Perspectives on the Nuremberg Trial*. Oxford University Press 2008. ISBN 978-0-19-923233-8.

Dobový tisk 1944-1950

- "Election" Smells Like Hitler's.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 16. 10. 1950, s. 4.
- "So They Say"* In: *The Evening Independent*, 23. 4. 1945, s. 4.
- "The Little Man" Turns On the Reds.* In: *Life*, 20. 9. 1948, s. 35-37.
- 1,277 Yanks are rescued. Mistreated by Nazis.* In: *The Milwaukee Journal*, 2. 4. 1945, s. 5.
- 100,000 U. S. Troops Raid Black Market in Germany.* In: *The Pittsburgh Press*, 19. 11. 1945, s. 5.
- 2 Red Conspirators Rule East Germany.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 20. 11. 1949, s. 15.
- 3000 Special Police Imported by Russ, Berlin Press Claims.* In: *The Deseret News*, 20. 10. 1948, s. 1.
- A „Dead Man“ Speaks.* In: *Life*, 26. 1. 1948, s. 87.
- A Jap Burns.* In: *Life*, 13. 8. 1945, s. 34.
- A New Policy for Germany.* In: *Life*, 15. 12. 1947, s. 44.
- Allied Train Breaks Blockade.* In: *The Deseret News*, 2. 4. 1948, s. 1-3.
- Allies Begin to Strip Reich of War Power.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 10. 6. 1945, s. 1.
- Allies Face Problem In Reforming Germans.* In: *The Deseret News*, 1. 5. 1945, s.
- Allies Take Over Manpower, Shops, Strip Nation of Conquests, New German Borders Will be Fixed.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 6. 6. 1945, s. 1.
- Allies Winners In 'Cold War'.* In: *Kentucky New Era*, 28. 4. 1949, s. 9.
- America's Hipocrisy in the Occupation.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 17. 3. 1947, s. 10.
- American and Foreign Press Praise Nuernberg Decisions.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 2. 10. 1946, s. 9.
- Americans Refuse Soviet Inspections. Western Allies protest Russian Closure Action.* In: *Eugene Register-Guard*, 1. 4. 1948, s. 1
- And After Fraternalization...* In: *Schenectady Gazette*, 30. 7. 1945, s. 11.
- ANDERSON, Godfrey H. P. *German Housewife's Lot Is Grim, Says Man Who Was....* In: *The Evening Independent*, 19. 4. 1945, s. 6.
- Assassination or Escape Trick? Hitler Death Mystery!* In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 5. 1945, s. 1.
- Atrocities.* In: *Life*, 7. 5. 1945, s. 32.
- Background on the War.* In: *Reading Eagle*, 2. 4. 1945, s. 6.
- Berlin Blockade Ends, but Allies Continue Airlift.* *Lewiston Daily Sun*, 12. 5. 1949, s. 1-11.
- Berlin Council May Be Split Into Two Groups.* In: *The Nevada Daily Mail*, 9. 9. 1948, s. 1.

Berlin Elections Give Comfort To Other Anti-Reds. In: *The Evening Independent*, 7. 12. 1948, s. 15.

Berlin Express - 1948; Real Black Market Raid Sparks Movie. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 27. 11. 1947, s. 46.

Berlin Police Nip Outbursts by Huge May Day Crowds. In: *Spokane Daily Chronicle*, 1. 5. 1950, s. 1.

Berlin Strike Mob Attacks 'El' Station. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 24. 5. 1949, s. 1.

Berlin Under Siege. In: *Life*, 19. 7. 1948, s. 23, 72.

Berlin Voters Rebuke Reds In Election. In: *The Nevada Daily Mail*, 6. 12. 1948, s. 1.

Big 4 Abandon Reich Pact. In: *The Milwaukee Sentinel*, 13. 4. 1947, s. 1.

Big 4 Agrees On Parley's Agenda. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 24. 5. 1949, s. 1.

Big 4 Berlin Pact Another Red Victory. In: *The Milwaukee Sentinel*, 6. 10. 1945, s. 1-4.

'Big Four' Conference in London Ends With No Accord Reached; Soviet Blamed for Deadlock. In: *Schenectady Gazette*, 16. 12. 1947, s. 1.

Big Four Leaves Germany Facing Doubtful Future. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 22. 6. 1949, s. 12.

Big German Vote Seen. In: *Reading Eagle*, 26. 5. 1946, s. 11.

Black Market Operations In Germany Well Organized. In: *The Free Lance Star*, 18. 3. 1946, s. 4.

Bombs Slay Nazi Refugees. In: *The Milwaukee Sentinel*, 4. 2. 1945, s. 2.

Buchenwald Mistress Faces German Court. In: *Sarasota Herald Tribune*, 26. 11. 1950, s. 14

Bulwark In The Far East. In: *Life*, 28. 8. 1950, s. 84.

Byrnes' Speech Is Seen As Diplomatic Victory. In: *The Milwaukee Sentinel*, 7. 9. 1946, s. 1-2.

Byrnes' Speech Plainly Answers Soviet Criticism. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 21. 10. 1946, s. 8.

CHAMBERLIN, William H. *American Ideals Have Been Compromised in Europe.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 9. 9. 1946, s. 8.

CHAMBERLIN, William H. *Are Communism, Fascism Alike?* *Prescott Evening Courier*, 29. 10. 1947, s. 2.

CHAMBERLIN, William H. *Nazi Methods Used by Russia.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 9. 1946, s. 2.

CHAMBERLIN, William H. *The Struggle for Germany Starts.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 3. 9. 1946, s. 6.

CHILDS, Marquis. *German Vote Repeats Past As Splinter Parties Emerge.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 18. 8. 1949, s. 7.

Cold War Warms. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 17. 10. 1949, s. 12.

Compromise with Mikado. In: *Schenectady Gazette*, 13. 8. 1945, s. 10.

CONGER, C. B. *Cremation of Top Flight Nazi Leaders Described*. In: *Schenectady Gazette*, 18. 3. 1947, s. 6.

Crack Down on Nazi Millions. In: *The Milwaukee Sentinel*, 15. 10. 1946, s. 1.

Danger of War Trial's Justice, pozn. č. 96.

Danger of War Trial's Justice. In: *The Milwaukee Sentinel*, 14. 10. 1946, s. 8.

DE LUCE, Daniel. *German Red Leader Wants Slice of Poland*. In: *Schenectady Gazette*, 9. 1. 1947, s. 7.

DE LUCE, Daniel. *German Red Leader Wants Slice...*, pozn. č. 278.

Dear Ma: Here's How Nazis Left Me Just Skin, Bones. In: *The Milwaukee Sentinel*, 15. 6. 1945.

Denazification Court Clears Dr. Eckener, Zeppelin Designer. *Lewiston Evening Journal*, 4. 8. 1948, s. 9.

Denazification Court Finds Former Steel Magnate Thyssen Guilty as a ,Minor Nazi'. *Lewiston Evening Journal*, 2. 10. 1948, s. 18.

Denazification Court Hands Hitler's Money Man Schacht Eight Years at Hard Labor. In: *The Evening Independent*, 13. 5. 1947, s. 1.

Dewey And Taft Split Over War Crimes Trials. In: *Toledo Blade*, 8. 10. 1946.

Discouraged Germans show no desire to quit. Fear of Soviet 'Revenge' implanted in minds of people cited by writer as chief reason. In: *The Milwaukee Journal*, 1. 4. 1945, s. 2.

Displaced Germans. In: *Life*, 15. 10. 1945, s. 107.

Doughboys Curse at Scene of GI Massacre in Belgium. In: *The Milwaukee Journal*. 15. 1. 1945, s. 2.

Dubious ,Denazification'. In: *The Pittsburgh Press*, 13. 12. 1946, s.28.

East German Red Republic Believed Near. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 4. 10. 1949, s. 5.

East German State Planned. In: *Eugene Register-Guard*, 13. 12. 1948, s.1.

EDSON, Peter. *Europe's Recovery Based On German Industry*. In: *The Evening Independent*, 21. 10. 1948, s. 14.¹

Eisenhower Raps Friendlines With Captured Germans. In: *The Evening Independent*, 14. 5. 1945, s. 1-2.

Essay: The Japanese Nation. In: *Life*, 17 9. 1945, s. 109.

Eva Braun Diary And Gems Hoard Found by Yanks. In: *The Lewiston Daily Sun*, 16. 11. 1945, s. 21.

Eva Braun Photos With Hitler, Baby Are Discovered. *Prescott Evening Courier*, 16. 11. 1945, s. 1

Fair Enough by Westbrook Pegler. In: *Reading Eagle*, 4. 10. 1946, s. 4.

Foe of Nazis, Reds to Get German Post. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 14. 7. 1949, s. 2.

Former Nazi Steel King Faces Trial. In: *Reading Eagle*, 7. 12. 1947, s. 13

Four Yanks Are Maule dat Japanese Red Rally. In: *Spokane Daily Chronicle*, 30. 5. 1950, s. 1.

Fraternizing Ban Lifted. In: *The Milwaukee Sentinel*, 15. 7. 1945, s. 2.

'Free Germany' Plan Next Russ Objective. In: *The Deseret News*, 23. 4. 1948, s. 1.

Friendly Japan Declared Best Insurance for U.S. In: *Spokane Daily Chronicle*, 5. 7. 1950, s. 2.

GALLAGHER, Wes. *German Propaganda Widens Allied Rift*

GALLAGHER, Wes. *Russ Opposition Seen Against Bizonal Germany.* In: *The Deseret News*, 19. 1. 1948, s. 2.

GALLAGHER, Wes. *West German State Plan Outlook Dark.* In: *Eugene Register-Guard*, 25. 3. 1949, s. 4.

Gangsters Flourish abroad, too. In: *Spokane Daily Chronicle*, 6. 4. 1950, s. 4.

GAVSHON, Arthur R. *West Germans May Join in Struggle Against Reds.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 31. 8. 1950, s. 4.

Gen. MacArthur Acts Swiftly To Crush Banking Combine With Drained War-Built Jap Empire. In: *Schenectady Gazette*, 1. 10. 1945, s. 1.

Gen. M'Arthur Will Permit Defeated Japan to Work Out it's Demotratic Destiny. In: *Schenectady Gazette*, 10. 9. 1945, s. 1.

German Arms and the West. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 29. 11. 1949, s. 8.

German Civilians Brought To See Bodies Of Hundreds Nazis Starved To Death. In: *Toledo Blade*, 30. 4. 1945, s. 3.

German Civilians Don't Like Yanks, Officer Writes. In: *The Evening Independent*, 17. 11. 1944, s. 8.

German Constitution is Trying Task. In: *Schenectady Gazette*, 22. 12. 1948, s. 2.

German POWs Pay to Study About Democracy. In: *Spartanburg Herald-Journal*, 15. 10. 1945, s. 9.

German Reds Report Aim To Replace Allied Council. In: *The Deseret News*, 18. 3. 1948, s. 2.

German Resentment. In: *Schenectady Gazette*, 6. 12. 1945, s. 24.

German Vote Rejects Reds. In: *The Milwaukee Sentinel*, 22. 4. 1947, s. 4.

Germans Admit Clubbing Yank. In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 6. 1945, s. 2

Germans are not being persecuted. In: *Spokane Daily Chronicle*, 20. 2. 1946, s. 4.

Germans Favor Nuernberg Trial. In: *Spokane Daily Chronicle*, 1. 11. 1945, s. 8.

Germany and the Peace. In: *The Deseret News*, 17. 6. 1948, s. 4.

Germany arms foes get vote. In: *Spokane Daily Chronicle*, 27. 11. 1950, s. 2.

Germany's vote „all red“. In: *Spokane Daily Chronicle*, 16. 10. 1950, s. 1.

Goering Breaks Down, Cries In Nuernberg Jail. *Lewiston Evening Journal*, 8. 10. 1946, s. 1.

Goering Cheats Noose, Ten Top Nazis Hanged. In: *Reading Eagle*, 16. 10. 1946, s. 1.

Goering is Captured by Texans. In: *The Victoria Advocate*, 9. 5. 1945, s. 1.

Goering is Cured of His Drug Habit. In: *Schenectady Gazette*, 8. 9. 1945, s. 5

Grim Europe Faces Winter of Misery. In: *Life*, 7. 1. 1946, s. 21.

Here we go again! In: *Schenectady Gazette*, 29. 1. 1946, s. 10.

Hess Fumes in Quiz At Mention of Hitler – Amnesia Not Faked, Doctor Finds. In: *The Milwaukee Sentinel*, 3. 12. 1945, s. 2.

HIGHTOWER, John M. *German Rearming Issue Causes Concern in U. S.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 19. 12. 1949, s. 1.

Hitler Death Veiled In Welter Of Rumors. In: *The Free Lance Star*, 2. 5. 1945, s. 1.

Hitler Planned Non-Stop Flight To Japan. In: *Schenectady Gazette*, 21. 6. 1945, s. 9.

Hitler Politico Claims He Sought Peace. In: *The Deseret News*, 8. 6. 1948, s. 2.

Hitler Revealed! Huehrer Saw Beloved Niece in Blond Eva. In: *The Milwaukee Sentinel*, 23. 7. 1946, s. 3.

Hitler's Race Expert Seized. In: *The Milwaukee Sentinel*, 19. 5. 1945, s. 1.

Hope of Rebuilt Reich Glimmers In Soviet Actions. In: *The Evening Independent*, 23. 3. 1948, s. 15.

Hope to Salvage Nation Through Big 4 Split. In: *The Milwaukee Sentinel*, 28. 10. 1946, s. 1.

Hunger, Cold, Disease Threaten Europe's Peace. In: *The Milwaukee Sentinel*, 26. 7. 1945, s. 3.

Hunt Hitler on Mystery Yacht Along Inlets of German Coast. In: *The Milwaukee Sentinel*, 8. 9. 1945, s. 2.

Ilse Koch Given Life Sentence. In: *The Pittsburgh Press*, 15. 1. 1951, s. 5.

Japan ,Must ,Lose Face‘. In: *Schenectady Gazette*, 24. 7. 1945, s. 6.

Japan has Waited Long Enough. In: *Spokane Daily Chronicle*, 13. 9. 1950, s. 4.

Japan is Backing UN Korean Effort. In: *Spokane Daily Chronicle*, 19. 8. 1950, s. 2.

Japan Rife With Speculation That Hirohito's Self-Humiliating Call Forecasts Abdication Soon. In: *Schenectady Gazette*, 28. 9. 1945, s. 1-3.

Japan Too! In: *Schenectady Gazette*, 16. 2 1945, s. 12.

Japan, Defeated, Faces Different Life In Future. In: *The Nevada Daily Mail*, 14. 8. 1945, s. 1.

Japan's Recovery Process Impresses College Instructor. In: *Spokane Daily Chronicle*, 19. 3. 1950, s. 3.

Japanese can see for themselves. In: *Spokane Daily Chronicle*, 6. 4. 1950, s. 4.

Japanese Reds Enjoy Freedom For First Time. In: *Berkeley Daily Gazette*, 15. 12. 1945, s. 3.

Japanese Tea Ritual. In: *Life*, 18. 2. 1946, s. 87.

Japan's Progress 'An Astounding Feat' in the World's History. In: *Schenectady Gazette*, 31. 1. 1947, s. 20.

Japs Under Stern Military Rule, More Occupation Troops Pour Ashore. Only Signal From M'Arthur Is Awaited for large-Scale March on Nipponese Capital. In: *Schenectady Gazette*, 3. 9. 1945, s. 1.

Justice at Nuernberg. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 2. 10. 1946, s. 6.

KASISCHKE, Richard. *Russ-Backed Reds Seize Berlin Control. Communists Hand Pick Own City Council In Fear of Election.* In: *The Deseret News*, 30. 11. 1948, s. 1.

KASISCHKE, Richard. *Women Now In Majority As Teachers in Germany.* In: *St. Petersburg Times*, 18. 10. 1948, s. 9.

Kesselring Declares He's ,Absolutely Certain' That Adolph Hitler Is Dead. In: *The Evening Independent*, 10. 5. 1945, s. 1.

KING, James F. *Germans Show Growing ...*, pozn. č. 201

KING, James F. *Germans Show Growing Hate of Americans.* In: *The Florence Times*, 8. 12. 1945, s. 1.

'Kings of Ruins' Search Berlin In Dangerous Salvage Work. In: *Eugene Register-Guard*, 17. 6. 1948, s. 24.

LAUTERBACH, Richard. *Letters to MacArthur.* In: *Life*, 14. 1. 1946, s. 4-7.

LAWRENCE, David. *Russians Embark on New German Strategy.* *Lewiston Daily Sun*, 12. 5. 1949, s. 1, 11.

Left Wing Japs Score Win During Socialist Meeting. In: *The Deseret News*, 19. 1. 1948, s. 2.

Leftists Lead in Reich Vote. In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 9. 1946, s. 2.

Letters to the editors. In: *Life*, 14. 5. 1945, s. 8.

Life in Tokyo. In: *Life*, 3. 12. 1945, s. 105.

Lifting of the Berlin Blockade. In: *The Milwaukee Journal*, 17. 4. 1949, s. 22.

LOCHNER, Louis P. *Officers believe Allied Anti-fraternization Rule At Front Should Be Ended.* In: *St. Petersburg Times*, 11. 2. 1945, s. 3.

MacArthur Saqys Red Grab In Japan Fails. In: *The Milwaukee Journal*, 1. 9. 1949, s. 13.

Mackenzie zde myslel šintoismus v jeho nacionalistické a militantní podobě.

MACKENZIE, Dewitt. *Allies Take Fast Switch, Talk of Arming Germans*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 8. 8. 1950, s. 4.

MACKENZIE, Dewitt. *France, Germany Make Amazing Peace Gesture*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 12. 5. 1950, s. 4.

MACKENZIE, Dewitt. *German Industries Need Chance to Get Going Again*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 7. 9. 1946, s. 4.

MACKENZIE, Dewitt. *German Rearmament Seen as Key to Europe Defense*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 7. 9. 1950, s. 4.

MACKENZIE, Dewitt. *Germans Take Advantage of U. S. -Russian Cold War*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 8. 2. 1950, s. 4.

MACKENZIE, Dewitt. *Japan Shows Sure Signs of a Spiritual Movement*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 1. 8. 1950, s. 4.

MACKENZIE, Dewitt. *Long Reich Occupation Seen Needed*. In: *Tuscaloosa News*, 18. 2. 1946, s. 4.

MACKENZIE, Dewitt. *The War Today by DeWitt Mackenzie*. In: *The Evening Independent*. 8. 5. 1945, s. 1.

MACKENZIE, Dewitt. *West Germany's Action Boosts Council's Hopes*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 20. 6. 1950, s. 4.

MALLON, Paul. *News Behind The News*. In: *Kentucky New Era*, 8. 10. 1946, s. 4.

Many Germans Still Believe Hitler's Ideas Were Good. In: *The Milwaukee Sentinel*, 6. 7. 1946, s. 3.

Many U. S. Troops 'Sold' On German Propaganda. In: *St. Petersburg Times*, 25. 1. 1946, s. 1.

MARLOW, James. *Russia Seen Losing Only One Battle in Cold War*. In: *Reading Eagle*, 5. 5. 1949, s. 6.

Marshall Plan Figures. In: *The Deseret News*, 17. 2. 1948, s. 4.

Marshall Plan Futile Without Reich Peace. In: *The Milwaukee Sentinel*, 8. 2. 1948, s. 4.

MCCALED, Kenneth. *Mass Murder Bared As Fixed Nazi Policy*. In: *The Deseret News*, 21. 4. 1945, s. 1.

MEIK, Vivian. *Berlin Is Symbol Of Allied Principles*. In: *The Deseret News*, 31. 10. 1948, s. 5

MEIK, Vivian. *The Soviet Threat in Central Europe Stays*. In: *The Deseret News*, 11. 10. 1949, s. 1.

MEIK, Vivian. *Vivian Meik Says*. In: *The Deseret News*, 5. 8. 1948, s. 1.

MEIK, Vivian. *Vivian Meik Says*. In: *The Deseret News*, 8. 8. 1948, s. 1.

MEIK, Vivian. *Vivian Meik Says: Developments Point to Blockade End*. In: *The Deseret News*, 8. 8. 1948, s. 1.

MELLET, Lowell. *Potsdam Agreement Great Tribute To Statesmanship of Big 3 Leaders*. In: *St. Petersburg Times*, 7. 8. 1945, s. 6.

MELTZER, Theodore. *Leftists Lead in Reich Vote*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 9. 1946, s. 2.

Millions Face Penalties for Nazi Atrocities. In: *The Milwaukee Sentinel*, 11. 5. 1945, s. 3.

MORIN, Relman. *Japan is seen as effective ally of U.S.*. In: *Spokane Daily Chronicle*, 29. 12. 1950, s. 2.

Most Germans Now Think Nazism Was a Good Idea But Badly Carried Out. *Prescott Evening Courier*, 15. 7. 1949, s. 4

Nazi Child Killed Yank He'd Asked for Candy, Report. In: *The Milwaukee Journal*, 16. 4. 1945, s. 20

Nazi Exponent Accuses Jews. In: *The Milwaukee Sentinel*, 16. 4. 1946, s. 2.

Nazi Gallows Casts Dire Shadow. In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 10. 1946, s. 2.

Nazi Plotters Bomb Yank Jail. In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 10. 1946, s. 1.

Nazi PWs Learn Democracy. In: *Life*, 18. 3. 1946, s. 91.

New Currency Is Established In Germany by Western Powers. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 19. 6. 1948, s. 1

New German Constitution Pledges Unarmed Peace. In: *Tuscaloosa News*, 9. 5. 1949, s. 1.

New German Regime Recognized by Russ. In: *The Deseret News*, 11. 10. 1949, s. 1.

New U. S. Constabulary Policies Germany. In: *Life*, 26. 8. 1946, s. 21.

No use to fight. In: *Lawrence Journal-World*, 2. 5. 1945, s. 1.

NUECHERLEIN, Don. *It Seems To Me*. In: *The Michigan Daily*, 7. 10. 1950, s. 4.

Nuernberg Trial Ethics Assessed. In: *Spokesman-Review*, 17. 10. 1946.

Nuernberg Verdicts Puzzling. In: *St. Petersburg Times*, 25. 10. 1946, s. 4.

Old World Press Finds Nazis Got Off Too Easy. In: *Daytona Beach Morning-Journal*, 3. 10. 1946, s. 2.

Only War Can Drive Yanks Out of Berlin, Gen. Clay Declares. In: *The Milwaukee Sentinel*, 24. 6. 1948, s. 1.

PHILLIPS, H. I. *The Once Over*. In: *Reading Eagle*, 6. 10. 1946, s. 4.

Pieck Heads Red Zone State, Thanks Stalin. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 12. 12. 1949, s. 1.

Placing the 'Displaced' Persons, part I. In: *The Milwaukee Sentinel*, 16. 12. 1947, s. 12

Plan for Germany. In: *Lawrence-Journal-World*, 13. 10. 1945, s. 2.

Plan for Mass Prosecution of War Criminals. In: *Schenectady Gazette*, 11. 5. 1945, s. 1.

Potsdam Agreement Dooms Germany to Poverty. In: *The Milwaukee Sentinel*, 5. 8. 1945, s. 1-4.

PRATT, Fletcher. *Background on the War.* In: *Reading Eagle*, 27. 3. 1945, s. 6.

Putting Germany's House in Order. In: *Schenectady Gazette*, 8. 5. 1945, nečíslovaná mimořádná příloha.

Red German State Hit By Acheson. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 13. 10. 1949, s. 2.

Red Mob Invades Berlin City Hall. In: *The Deseret News*, 6. 9. 1948, s. 1.

Red Mob Storms City Hall In Berlin. In: *The Deseret News*, 26. 8. 1948, s. 1.

Reds Blast German Union Hope. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 31. 5. 1949, s. 1-3.

Reds Challenge MacArthur. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 6. 7. 1949, s. 8.

Reds fire on 3,000 Berliners. In: *The Milwaukee Sentinel*, 24. 5. 1949, s. 1

Reds Halt Allied, Reich Travel. In: *The Evening Independent*, 19. 6. 1948, s. 1.

Re-Educating Germans Huge Task. In: *The Montreal Gazette*, 5. 4. 1946, s. 8.

Reich to Vote in Russ Zone. In: *The Milwaukee Sentinel*, 1. 9. 1946, s. 4.

Responsibility. In: *Schenectady Gazette*, 1. 5. 1945, s. 10.

REUTHER, Thomas. In *Hitler's Shadow...*, pozn. č. 3, s. 604.

RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *East Germans Afraid; Farmer King in West,* In: *The Deseret News*, 9. 7. 1948, s. 1-5.

RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *East Germany Looks To Future, East Fearful.* In: *The Deseret News*, 13. 7. 1948, s. 2.

RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *Germans in Both Zones Still Fail to Feel Guilt.* část Riess. In: *The Deseret News*, 14. 7. 1948, s. 1.

RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *Reich Fear Ridden Behind Iron Curtain.* In: *The Deseret News*, 7. 7. 1948, s. 1-2.

RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *Russians Muddle Rails; West Germany Crowded.* In: *The Deseret News*, 8. 7. 1948, s. 1-2.

RIESS, Kurt – TAYLOR, Fred G. *West Germany Spurs Politics; East Fearful.* In: *The Deseret News*, 11. 7. 1948, s. 1-3.

Rightists Win Election In Germany. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 15. 8. 1949, s. 1.

Rule of People Holds Hope For Japan in New Year. In: *Schenectady Gazette*, 1. 1. 1947, s. 1.

Russ Demands U. S. - England End Zone Set-up. In: *The Deseret News*, 20. 1. 1948, s. 2.

Russ Order Allies To Leave Berlin. In: *The Milwaukee Sentinel*, 25. 6. 1948, s. 1.

Russia Proposes Weimar Republic As Reich Regime. In: *Ellensburg Daily Record*, 22. 3. 1947, s. 1.

Russia Trains German Army. In: *The Milwaukee Journal*, 16. 10. 1947, s. 11.

Russians Block Trains to Berlin. In: *The Deseret News*, 12. 6. 1948, s. 1.

Russians Block Trains to Berlin. In: *The Deseret News*, 12. 6. 1948, s. 1.

Russians Call Off East German Deal. In: *The Wilmington News*, 27. 10. 1949, s. 1.

Schacht Again Under Arrest. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 8. 10. 1946, s. 2.

Schacht Freed By German Appeals Court. In: *The New London Day*, 31. 8. 1948, s. 1

SCHLAMM, William S. *Hitler.* In: *Life*, 23. 4. 1945.

Schmeling, The Nazi Symbol. In: *Schenectady Gazette*, 4. 9. 1945, s. 10

Security Head Says Nazis Ready for Nuernberg War Crimes Trial. In: *Eugene Register-Guard*, 8. 11. 1945, s. 1.

Sees German Schools Threat To Democracy. In: *Schenectady Gazette*, 4. 3. 1947, s. 6.

Separate Peace Rumored for Russia, Germany. In: *The Deseret News*, 14. 12. 1948, s. 5.

Seven Germans Hanged for 'Science' Killings. In: *The Deseret News*, 2. 6. 1948, s. 2

Slavery or Freedom? In: *The Milwaukee Sentinel*, 15. 6. 1945, s. 6.

SMITH, Kingsbury. *Nazis Miserable Looking Group.* In: *The Spartanburg Herald*, 16. 10. 1946.

Soft Handling Of Nazis is Hit. In: *The Montreal Gazette*, 15. 5. 1945, s. 1-8.

Soviet Aim to Také Europe, Says Adenauer. In: *Spokane Daily Chronicle*, 4. 10. 1950, s. 2.

Soviet Renews Offer To Lift Berlin Blockade. In: *Ellensburg Daily Record*, 13. 4. 1949, s. 3

Soviet Rushes More Police Into Germany. In: *The Deseret News*, 12. 4. 1948, s. 1

Soviets May Proclaim East German State. In: *Reading Eagle*, 4. 10. 1949, s. 22.

Specter of Third War Raised by Molotov. In: *Schenectady Gazette*, 27. 11. 1947, s. 1.

Stalin 'Still Willing' to Meet Truman, Diplomats are Wary. In: *The Milwaukee Journal*, 31. 1. 1949, s. 1.

Stalin willing to meet Truman. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 31. 1. 1949, s. 1

Strong Anti-Red Vote Cast In East Germany As Rebuke To Russia. In: *Toledo Blade*, 17. 5. 1949, s. 1.

Strong Denazification Program of U. S. Appears Winning Favor With ,Big 4'. In: *Schenectady Gazette*, 24. 10. 1945, s. 1.

Summary of West Germany's New Constitution. In: *The Milwaukee Sentinel*, 9. 5. 1949, s. 1-2

Survey Shows Hike In Nazism Backers. In: *The Deseret News*, 5. 9. 1950, s. 2.

Teutoburgerwald, Monument of Treachery. In: *The Milwaukee Journal*, 16. 4. 1945, s. 12.

The Black Sea Conference. In: *Schenectady Gazette*, 15. 2. 1945, s. 16.

The Break in Europe. In: *Life*, 14. 7. 1947, s. 32.

The Game of ,Berlin.´ *Deseret News*, 8. 4. 1948, s. 4.

The German Elections. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 16. 8. 1949, s. 2.

The German People. In: *Life*, 7. 5. 1945, s. 69.

The German's Lot for 1947. In: *St. Petersburg Times*, 19. 12. 1946, s. 41.

The Japanese Are Learning, In: *The Deseret News*, 30. 11. 1948, s. 4.

The Occupation of Japan---Its Underlying Philosophy - Part 1. In: *The Milwaukee Sentinel*, 15. 4. 1948, s. 9.

The Perfect Answer. In: *The Milwaukee Sentinel*, 2. 4. 1947, s. 14.

The Soft American and British. In: *The Milwaukee Journal*, 4. 4. 1945, s. 12.

The Soft American and British. In: *The Milwaukee Journal*, 4. 4. 1945, s. 12.

The U. S. In Germany. In: *Life*, 28. 1. 1946, s. 32.

The War Ends in Europe In: *Life*, 14.5. 1945, s.27

There'll Be Fresh Potatoes In Berlin. In: *Toledo Blade*, 11. 5. 1949, s. 1.

This Problem is Right on our Doorstep. In: *The Milwaukee Sentinel*, 30. 4. 1945, s. 4.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 22. 8. 1949, s. 8.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 22. 5. 1950, s. 10.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 30. 11. 1949, s. 12.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 22. 8. 1949, s. 6.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 2. 12. 1949, s. 11.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 31. 10. 1949, s. 10.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson.* In: *Reading Eagle*, 21. 8. 1946, s. 4.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Reading Eagle*, 9. 9. 1946, s. 6.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Reading Eagle*, 8. 4. 1946, s. 4.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Schenectady Gazette*, 23. 2. 1946, s. 14.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 4. 3. 1947, s. 8.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 16. 7. 1946, s. 6.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 3. 12. 1945, s. 8.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 26. 7. 1948, s. 8.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 26. 11. 1946, s. 10.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Toledo Blade*, 23. 10. 1946, s. 14.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Toledo Blade*, 13. 7. 1949, s. 14.

THOMPSON, Dorothy. *On the Record by Dorothy Thompson*. In: *Toledo Blade*, 13. 7. 1949, s. 14.

Thugs Turn Mannheim Into 'Crime Capital'. In: *The Milwaukee Sentinel*, 9. 2. 1947, s. 7.

To Democracy the German Says: „Show Me“. In: *Life*, 16. 5. 1949, s. 42.

Today and Tomorrow by Walter Lippmann. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 25. 10. 1949, s. 12.

Today and Tomorrow by Walter Lippmann. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 7. 2. 1949, s. 8.

Tojo Gang's Fate Up to MacArthur. In: *The Milwaukee Sentinel*, 13. 11. 1948, s. 1.

Tojo, Six Others Hang for War Acts. In: *The Deseret News*, 22. 12. 1948, s. 1.

Tojo's 13 Steps to Gallows! In: *The Milwaukee Sentinel*, 23. 12. 1948, s. 1.

Top Nazis Hear War Crimes Listed. In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 11. 1945, s. 3.

Top Newsmen Cover Nuernberg Trials. In: *Spokane Daily Chronicle*, 19. 11. 1945, s. 2.

U. S. Decides on War For Berlin If All Peace Moves Fail. In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 7. 1948, s. 1.

U. S. Flying in Food To Blockaded Berlin. In: *The Milwaukee Sentinel*, 26. 6. 1948, s. 1.

U. S. for ‚Inevitable Conflict‘ In Case Peace Settlement Splits Germany, Says Clays Ex-Aide. In: *Schenectady Gazette*, 10. 11. 1947, s. 1.

U. S. Occupation Army Taught To Keep Peace. In: *St. Petersburg Times*, 12. 5. 1946, s. 33.

U. S. Planes Bypass Russ Berlin Blockade. In: *The Deseret News*, 1. 4. 1948, s. 1-2.

U. S. to Press 40 Year Pact. In: *The Milwaukee Journal*, 15. 4. 1947, s. 2.

U. S. Would Place Nazi Party, Entire German Army on Trial. In: *Spokane Daily Chronicle*, 11. 5. 1945., s. 2.

ULRICH, John R. *Russia and Japan fought bitter war over korea.* In: *Spokane Daily Chronicle*, 10. 2. 1950

Veteran News Men Will "Cover" Nuernberg Trial. *Prescott Evening Courier*, 17. 11. 1945, s. 1.

Violence Flares In Reich Red Zone. Russ Sentence 21 as German 'Terrorists'. In: *The Milwaukee Sentinel*, 26. 7. 1948, s. 1.

War Crime Trials Near End. In: *The Deseret News*, 11. 2. 1948, s. 1.

War Crimes Tribunal Completes Indictment Against Nazi Leaders. In: *Schenectady Gazette*, 8. 10. 1945, s. 1.

Washington Calling. German Vote Repeats Past As Splinter Parties Emerge. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 18. 8. 1949, s. 7.

Washington Merry-Go-Round. In: *Spokane Daily Chronicle*, 28. 3. 1950, s. 4.

Way Appears Clear Now For Lifting Berlin Blockade, American Officials Claim. In: *Kentucky New Era*, 26. 4. 1949, s. 1.

WELL, Richard S. *Russian Tactics Turn German People to Allies.* In: *The Deseret News*, 28. 9. 1948, s. 2.

West Berlin's Mayor Defies Reds. In: *Life*, 15. 5. 1950, s. 44.

West German Government Seeks French Understanding. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 20. 10. 1949, s. 11.

West Germany Spurns Politics, East Fearful, část The West. In: *The Deseret News*, 11. 7. 1948, s. 2.

West Gives Russia Plan For Reich. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 29. 5. 1949, s. 2.

Western germany Happy As Money Reform Points to Free Enterprise. In: *The Deseret News*, 27. 6. 1948, s. 7.

What About Germany? In: *The Milwaukee Journal*, 19. 4. 1945, s. 20.

What Does Potsdam Agreement Provide? In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 15. 8. 1945, s. 6.

WHITE, William S. *The Young Nazis.* In: *Tuscaloosa News*, 5. 2. 1945, s. 4.

WIEGAND, Karl von. *Von Wiegand Cables.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 10. 1945, s. 4.

WIEGAND, Karl von. *Von Wiegand Cables.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 21. 10. 1945, s. 4.

WIEGAND, Karl von. *Von Wiegand Cables: Allies Must Block Red Grab of Reich.* In: *The Milwaukee Sentinel*, 4. 7. 1948, s. 4.

WIEGAND, Karl von. *Von Wiegand Cables: Marshall Plan Futile Without Reich Peace*. In: *The Milwaukee Sentinel*, 8. 2. 1948, s. 4.

Will Germany Go Communist? In: *The Deseret News*, 29. 3. 1948, s. 4.

Will Germany Go Communist? In: *The Deseret News*, 29. 3. 1948, s. 4.

WILLIAMSON, D. G. *Germany from Defeat to Partition 1945-1963*. *Edice Seminar Studies In History*. Routledge 2014, ISBN 978-0582292185. s. 28.

Wisdom of Nuernberg Trials Is Defended. In: *Pittsburgh Post-Gazette*, 20. 10. 1946, s. 6

Yank Soldiers Get Tough, Learn to Hate Nazis. In: *The Deseret News*, 19. 1. 1945, s. 2.

Yank Troops Roll Into ,Red' Berlin, Citizens Thank God. In: *The Milwaukee Sentinel*, 4. 7. 1945, s. 1.

Yanks Recapture Field of Dead. In: *Pittsburgh Post-Gazette*. 15. 1. 1945, s. 2.

Yanks, Britons in German Favor, In: *Spokesman Review*, 18. 7. 1947, s. 15.

YOUNG, James R. *Compromise with Mikado*. In: *Schenectady Gazette*, 13. 8. 1945, s. 10.

Ostatní písemné prameny:

JCS 1067 [online] Wikisource.org [cit. 21. 3. 2016] Dostupné z:
https://en.wikisource.org/wiki/JCS_1067

Statement by Viacheslav Molotov (Paris, 10 July 1946). [online.] Web CVCE institutu pro evropskou integraci. [cit. 14. 3. 2016] Dostupné z:
http://www.cvce.eu/content/publication/2003/1/10/1a764b04-2068-4a44-97c5-38bd4e168fd1/publishable_en.pdf

Filmové prameny:

Berlin Express. [film - úryvek]. Režie: Jacques Tourneur. 1948. [cit. 20. 3. 2016] Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=sQYST2HpmWY>

Germany, Handle with Care. [film]. Department of Defence, 1947-1948. [cit. 20. 3. 2016] Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=3wgBO5PlsI8>

Here Is Germany [film]. Režie Frank Capra. Vyrobeno pro War Department, 1945. [cit. 19. 3. 2016]
Dostupné z: https://archive.org/details/HERE_IS_GERMANY

Know Your Enemy: Japan [film]. Režie Frank Capra. Vyrobeno pro War Department, 1945. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=q5bFMnhD3cc>

My Japan [film]. Vyrobeno pro War Finance Division of the U. S. Treasury Department, 1945. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <https://archive.org/details/MyJapan1945>

Our Enemy – The Japanese [film]. Office of War Information - Bureau of motion pictures, 1943. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dNI4LBnMuzk>,
<https://www.youtube.com/watch?v=kWdDn4nguO0>

Our Job in Japan [film]. Vyrobeno pro War Department, 1945. [cit. 19. 3. 2016] Dostupné z:
<https://archive.org/details/OurJobInJapan1945>

The Big Lift [film]. Režie: George Seaton. 1950. [cit. 21. 4. 2016] Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=pSNwLFjvSYE>

Seznam příloh

Příloha A – obrazová příloha

Příloha A – obrazová příloha

Obrázek č. 1: „Hodně štěstí, kámo.“ Setkání válečných stereotypů Němce a Japonce.
(Převzato z: Sarasota Herald-Tribune, 7. května 1945.)

Obrázek č. 2: „Raději bychom se měli držet při sobě.“ I po válce bylo Německo považováno za hrozbu.
(Převzato z: Schenectady Gazette, 23. června 1945.)

Obrázek č. 3: „Nezapomeňte na Pearl Harbor!“ Poválečná nedůvěra ke kapitulujícímu Japonsku. (Převzato z: Schenectady Gazette, 29. srpna 1945.)

Obrázek č. 4: „Potíže ve zkumavce – německé pikle.“ Skepse nad výsledky denacifikace. (Převzato z: Schenectady Gazette, 4. března 1947.)

Obrázek č. 5: „Ten pocit nejistoty.“ Naději Německa na mír a demokracii ohrožuje sovětský medvěd. (Převzato z: Tuscaloosa News, 18. ledna 1948)

Obrázek č. 6: „Je tohle pro ‚obyčejného člověka‘ v pořádku?“ Stalin v podobě hada požírajícího Berlín. (Převzato z: Deseret News, 26. září 1948.)

Obrázek č. 7: „Návrat marnotratného syna.“ Německá republika se vrací do společnosti světových národů.
(Převzato z: Sarasota Herald, 14. září 1949.)

Obrázek č. 8: Reportáž týdeníku Life. Detail na zachmuřené tváře mladých německých komunistů.
(Převzato z: Life, 12. června 1950.)

Obrázek č. 9: Japonský laureát Nobelovy ceny za chemii v roce 1949. Příklad znovu dosaženého mezinárodního uznání. (Převzato z: Toledo Blade, 4. listopadu 1949.)

Obrázek č. 10: Americké proudové stíhačky přelétávají nad tradiční japonskou bránou Torii. Symbol poválečného kulturního šoku. (Převzato z Life, 28. srpna 1950)